

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE

1877.

Redaktor:
Michał Hórník.

Lětník XXX.

Zešiwk I.

(Cyleho rjada číslo 55.)

B u d y š i n.
Z nakladom Maćicy Serbskeje.

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE
1877.

Redaktor:
Michal Hórnik.

Létnik XXX.

B u d y š i n.
Z nakladom Maćicy Serbskeje.

Delnjołužiske pěsnje.

Zhromadził *E. Muka.*

1. Žělenje wót lubego.

Och kak debu byś nět tužna!
Co som zawinowala?

Mójog' lubeg' musym spuściš
A wót njogo šejdowaš.

Derje wujžoš mě z wócowu,
Ale z mójich mysli nic.

Mójom' słowu musyš wěriš,
Až še swěru lubuju.

Młode gólcy wše gromaže,
Njelubujšo tak wjelgin!

Žowčam se hutřoby směja,
Gaž jich swěru lubuju.

Zajtra gaž ja wótcušiju
Luby hugotowany stoji.

We tych škórnjach, we tych špórnach,
K abšejdoju pósack daš.

2. Mója lubka nejrědnjejša.*)

Co mě se noweg' cowało
We mójej nowej komorje,
We mójej bělej póstoli?

Až rožyca mě rozkwitła
Spód mójim małym palackom,
Spód mójim złotym pjeršćenjom.

*) Poslednje štyri rynčki, před kotrymiž tež tudy hišće někotre brachuja, su w Smolerjowej zběrcy pěseń XXX.

Nichten mě žgan tak wěrný njejo,
Ak mě tak zajtřa rano wóla,
Ak mě tak sčicha zawólajo.

Sčicha, sčicha, mě luby mój,
;: Mója mama hyšći njespi. ;:

Derbu ja tuder dleje stojaš,
;: Musym ja tuder zmarznuš. ;:

Jěž mě mój luby, zož ty 'coš,
;: Ty derje dejš mě zasej přijš. ;:

Něžli k wjacoru bywašo,
;: Jěžo luby zasej k lubce. ;:

Witaj, witaj ty luby mój,
Žoga sy ty tak dlujko był,
Až sy tak jěsno zasej přijšo!

Som ja hobjězdzał Saksku, Saksku
;: A hyšći módru Derinsku. ;:

A niži tak ředne žowča njejsu,
;: Ako ta mója hejgen lubka. ;:

3. Při lubcy.

Žinsa ja domoj spat njepójdu,
Žinsa ja k mójej lubcyce du,
K mójej tej lubej lubcyce.

A 'cu tam hyš a klapaš
Z mójim tym małym palackom,
Z mójim tym zlotym pjeršćenjom.

Chto to tam klapjo a chto to tam jo,
Až mě tak z lažka hubužijo,
Až mě tak sčicha zawólajo?

Stań wšak ty górej, lubka mója,
Wótcyń te žurka, spušč mě nutř!

Pjerwjej ja nikog' nutř njepuščiju,
Až nan mój a mamicka spat pójžo.

Nan mój ten jo na winje,
Mama ta góle powija.

Cerwjene te zorja hušej zejdu,
Swětle te słyńco górej žo,
Při mójej lubce som ja tak rad.

4. Rědna wjažycka.

∴ Juskał jo rědny juskał, ∴
 Až sebje lubku přijuskał,
 Tuž njama niži nic.

Daši som juskał kaž som kšěł,
 Pak lubku sebje njejsom přijuskał,
 Dejš žgan ta mója byś.

'Coš-li ty ta mója byś,
 Ga dejš za mnu te listy słaś,
 Ak smej se lubitej.

Lubjaštej se, lubjaštej,
 Wěš mě, w kjarcnje za blidom
 Při swětlych hokeńcach.

Jano jabłuško mějaštej,
 Gromaže sebje je žělaštej,
 Nikomu kuska njedaštej.

Nichten tam pódlu njeběšo,
 Ak jano małe gólatko,
 Kenž nic groniś njamóžo.

Ja 'cu na waj powjeziś
 Mamice mójej, nankoju,
 Teke staršomu bratřoju.

Stwariloj sebje wjažycku,
 Wěš mě, w pjaterzylji
 Wót běleje leluje.

Z wórječami jo ju štekował,
 Z paprjeńcami latował,
 Z lelujami přikřywał.

To běšo žgan rědna wjažycka,
 Wěš mě, w pjaterzylji
 Wót běleje leluje.

8. Žowcyna skjaržba.

K narej měta som wót tebje,
 Ow ty falšna hutřoba!

Loni ty mój luby běšo,
 Lětos wěcej njejsy.

Njespomnijoš na młoge město,
 Žož gromaže sejžachmej.

Młogu nocku přepórachmej
 Słodke spanje zabychmej.

Luže su falš a gronje wjele,
 To móžoš sama derje wěžeš.

Gaž dvě wěrnej hutřobje stej,
 To se tym lužam njezda.

Ten pjeršćen, kenž wót tebje mam,
 Lažy w twardych zamkach.

6. Kaž ty mě, tak ja ší.

Žowčo! nježeń se jěsno,
 Njehwataj do starosći.

Žeń se lubjej w přawym casu,
 Hukni pjerwjej skladna byš.

Husměju se ší te gólcy,
 Njemysl se: ja 'cu ší měš!

Njemysl še: ja falšna nara,
 Až ja za tobu žywa som.

Janeg' se ja hobojudu,
 Drugem' se ja husměju.

Lubjej po wótrých šernjach chójžiš,
 Ako při falšnych gólcach byš.

Wótrě šernje štapaju dosć,
 Falšne gólcy hyšći wěc.

Takich gólcow, ak wy sćo,
 Takich w swěće wšuzi dosć.

Takich žowčow ak my smy,
 Takich w swěće małko jo.

7. Wójański luby.

Rědny ten styri brune kónje ma,
 Wše janeje barwy su,
 Jědewoj,
 Wše janeje barwy su.

Rědne te styri brune nadeda,
 Aby žowčo doma měł,
 Jědewoj,
 Aby žowčo doma měł.

Žowčo te laży w komorje
 Na bělej póstoli, atd.

Rědny ten chójži hokoło,
 Nosy mjacyk spód bockom, atd.

Rědny hušěgnjo wótrý mjac,
 Spraska wón z nim so blido, atd.

Chtož 'co móju lubu lubku měś,
 Ten dej zo mnu handlowaś, atd.

Ten dej te styri brune kónje měś,
 Ten hukowany wóz, atd.

Wón dej ju domoj hólowaś,
 Na běły stoł ju sajziś, atd.

Wón dej ju zmilnje huwitaś,
 Jej tu bělu ruku daś, atd.

8. Pošpula a luby.

Wólaj rědnje, pošpulka, We tym wowsu zelonym.	Ty sy chójžil, ja som chójžil, To smej chójžilej hobej dwa.
Kaga śi debu wólaśi, Gaž som ja tak zrubana?	Ty sy chójžil kóždu noc, Ja pak šesć raz za tyžeń.
Ja śi budu přeraziś, Ty sy chójžil na fryje.	Ty sy chójžil jěži dla, Ja pak rědneg' žowča dla.

9. Chto jo nejřědnjejšy?

Nět se mě spowjedaj, rědne žowcyšćo,
 Nět se mě spowjedaj běle cerwjene,
 Kótre te struski rědnjejše su?

Nalcheńk jadyń rědny strusak jo,
 Roža hyšći wjele rědnjejša,
 Daśi wjelika leluja na wše dobywa.

Nět se mě spowjedaj rědne žowcyšćo,
 Nět se mě spowjedaj běle cerwjene,
 Kótre te stopki te rědnjejše su.

Huchac jadnu řednu stopku ma,
Sarna hyšći wjele řednjejšu,
Daši wjeliki jeleń na wše dobywa.

Nět se mě spowjedaj ředne žowcyšćo,
Nět se mě spowjedaj běle cerwjene,
Kótre te góley te řednjejše su.

Kito Najmanojc jadyń ředny gólack jo,
Kito Hawšojc hyšći wjele řednjejšy,
Daši ten Mato hu Lažycy na wše dobywa.

Něto se mě spowjedaj ředne žowcyšćo,
Nět se mě spowjedaj běle cerwjene,
Kótre te žowča te řednjejše su.

Maja Bjatkoric jadne ředne žowčo jo,
Khrystiana Wylemojc hyšći wjele řednjejša,
Daši ta Liza Mrozojc na wše dobywa.

10. Som se žonu brał.

Som se hoženíł,
Som se žonu brał,
Jadno mě jeje luto jo,
Na plotach jo sedała,
Kokoty su ju štapali.

Som se hoženíł,
Som se žonu brał,
Jadno mě jeje luto jo,
Swinjam jo warila,
Lužam jo kidała.

Som se hoženíł,
Som se žonu brał,
Jadno mě jeje luto jo,
Z kopyłcom jo měšała,
Z widłami jo kidała.

Som se hoženíł,
Som se žonu brał,
Jadno mě jeje luto jo
W smrožicy jo pařkała,
W dymniku jo sušila.

11. Lubeje skjaržba.

Zdenkuj lubka, zdenkuj,
Co ja jo k myśli mam.

Co ja debu se myśliš,
Gaž ty za drugimi sy?

Co njedej mě se njezdaš,
Gaž ty mě hopušćiš 'coš?

Ja som śi lubo měła,
Wjele wěcej ak ty mě.

Ja som na tebe stajiła
Wšu móju nažiju.

To wšak ty wěšće wěš,
To pak ty wěžeš njocoš.

Tam spózy jadtog' duba,
Tam mamej hobej rum.

Tak dajšo tym gercam graš,
Tak dajšo tym staroscám hyšć.

Nět tawzynt dobru noc,
Nět tawzynt dobru noc!

Mój luby njoco togo měs,
Až ja tak wjasoła som.

Wón myslí se, až som njewěrna;
To nikul wěrnó njej'.

12. Ancyna zasłužba.

Anka slůžy přenje lěto,
Zaslužy sebje kokošku;
Kokoška žěšo koš koš koš,
Anka přecej dobra wjasoła.

Anka slůžy druge lěto,
Zaslužy sebje gusycku;
Gusycka žěšo gingel gangel,
Kokoška žěšo koš koš koš,
Anka přecej dobra wjasoła.

Anka slůžy třese lěto,
Zaslužy sebje wójcu;
Wójca žěšo habel babel,
Gusycka žěšo gingel gangel,
Kokoška žěšo koš koš koš,
Anka přecej dobra wjasoła.

Anka slůžy stwórte lěto,
Zaslužy sebje swinju;
Swinja žěšo wikel wakel,
Wójca žěšo habel babel,
Gusycka žěšo gingel gangel,
Kokoška žěšo koš koš koš,
Anka přecej dobra wjasoła,

Anka slůžy pětě lěto,
Zaslužy sebje krowu;

Krowa žěšo cypel cap
Swinja žěšo wikel wal
Wójca žěšo habel babel,
Gusycka žěšo gingel gangel,
Kokoška žěšo koš koš koš,
Anka přecej dobra wjasoła.

Anka slůžy šeste lěto,
Zaslužy sebje kónja;
Kón ten žěšo rigocecy, atd.

Anka slůžy sedme lěto,
Zaslužy sebje lubego;
Luby žěšo juskajucy, atd.

Anka slůžy wosme lěto,
Zaslužy sebje žěši;
Žěši žěchu plākajucy,
Luby žěšo juskajucy,
Kón ten žěšo rigocecy,
Krowa žěšo cypel capel,
Swinja žěšo wikel wakel,
Wójca žěšo habel babel,
Gusycka žěšo gingel gangel,
Kokoška žěšo koš koš koš,
Anka přecej dobra wjasoła.

13. Njamžo byś.

Luby žěšo na jermank,
Wšyken slomjany,
He! rudi, rudi ralala,
Wšyken slomjany.

Kupi sebje kapišćo,
Lubka zbrachowa, atd.

Njamžo nic byś kapišćo,
Ga bužo chólowa.

Chólowa byś dejašo,
Njamžo hordowaś.

Njamžo nic byś chólowa,
Daši jo bruslac.

Bruslac byś dejašo,
Kapsa zbrachowa.
He! rudi, rudi ralala,
Kapsa zbrachowa.

Njamžo nic byś bruslac,
Daši jo rukajca, atd.

Rukajca byś dejašo,
Palc jej zbrachowa, atd.

Njamžo nic byś rukajca,
Daši jo strumpica, atd.

Strumpica byś dejašo,
Zoka zbrachowa, atd.

Njamžo nic byś strumpica,
Daši bžo lubce lac, atd.

Lubce lac byś dejašo,
Njamžo hordowaś, atd.

Njamžo nic byś lubce lac,
Daši jo zapłata, atd.

Zapłata byś dejašo,
Žěra wjelika, atd.

14. Złotnik.

Syłowik zleši złotnikej přez hokno
A gronjašo jomu take słowa:

Złotnik luby złotnik mój!
Žělaj mě pjeršćenk wot złota.

Na móju rucku na bětu,
Na mój palack na małki.

15. Tři žowča.

Tři běchu ředne žowča,
Take běle cerwjene.

Ja 'cu mės tu přenju,
Wzej ty se tu drugu.

Ta třesa wjelgin plakašo,
Až tej dvě se ženitej.

Móterka bě ji humrjela,
Ju małe žěše zwóstajila.

Nan bě huběgnuł na drugi kraj,
Druge luže ju zastarachu.

16. Žowčo w lanje.

Góle ředny jězo z Kulowa,
Žowčo ředne plějo lan.

Ředny přejo dobry wjacor,
Běšo hyšći swětły žeń.

Žowčo! kakej maś bělej nozy,
Njewomazaj sebje jej.

Co jo ši wo mójej nozy,
Wšako ty mój luby njejsy.

Coga groniś gjarde słowa,
Mója luba lubcycka?

Ředna žgan ja njejsom
A niži byši njocom.

Ředne žowčo jězo ze jgry domoj,
Na lubego njeglěda.

Wón pak na nju poglěda,
Za řednosću zapłaka.

17. Njeswěrnny luby.

W Jasynje pla kjarcmaroje
Jo wjelika zagroda.

We zagrože zeleny štom,
Přez ten słyńco swěši.

Tam ja wižech mójog' lubeg'
Z janej drugej stojeceg'.

Mójej ruce załamach,
Z mjenom jogo wuwolach.

Wón wěc na mně njeglěda,
Teke nic mě njegroni.

Gaby była bogata,
Była jomu spodobna.

Gaž ja njejsym bogata,
Tek jom njejsym spodobna.

Njeh jo cynil, kaž jo wěžel,
Wšak jich hyšći wěcej jo.

18. Powjesmo.

Dwa fryjneje se lubo měještej,
Slědny raz gromaže sejžeštej.

Pańko bě wójnu připowježel:
„Gólcyk, ty derbiš na wójnu hyš.“

„„Na wójnu 'cu ja derje hyš,
Kom' pak mam lubku přirucyš?““

„Nejžpjerwjej twójom' bratřoju,
Potom wšym frejnym towarisam“.

Njeběšo žadnogo poł lěta,
Přilešeł sylorjašk ku gólicy.

Gólica, ty dejš žalowaš,
Žalowaš dejš ty sedem lět.

Sedem tych lětow žalowaš,
Wósme we rušanym wěnkku chójžiš.

Wót teje ruty zeleneje,
Wót togo kolijka drobnego.

Carne te creje, běle te štrympy:
To frejnym žowčam přistoji.

19. Kněžki tři.*)

Osrejž tam Bydyšna na rinku
Stoje wjaže murjowane.

We tych bydlachu kněžki tři,
Wšykne jadanak ředne su.

Kužde ranje tam wujědu
Na rańske střělanje.

A žiwinu tam střělaju
Panoju wuššemu.

*) Přirunaj Smol. I., str. 31.

Tož za nimi wujšła gólica,
Rědna běła cerwjena.

'Co sebje jadnog' wobglědaš
Bjez tymi kněžkami.

Gaž běšo se jadnog' wobglědała,
Kněžka nejžrědnejšeg',

Domoj z nim se pórašo,
Na kónju zejgrajucy.

Kněžk dašo sebje gercam graš,
Po rinku hokoło.

Po jadnej gasy k mašeŕce,
Po drugej k lubcyce.

To drugej kněžkaj mjerzašo;
Kumpanoj' gramjaštej:

„A njedejał ja janu měš,
Co, gaž ju huwjezaš?“

„„Kumpan, ty njedejš lubku měš,
Mej teke njamamej!““

„„„Coš-li ty žadnu lubku měš,
Z kamjenja sej wurubaj!

Ten z tolerjami pósajžej,
Z tolerjami šyrokimi!“““

Rozgniwaštej se kněžykaj
Zabijaštej kumpana.

20. Rozgyrjony luby.

Mój luby jo se na mnjo rozgyrił,
Až se jomu tak chuda zdam,

Jědawoj,

Až se jomu tak ryjna zdam.

Daši jo nimjer bžeze mně,

Wšak ja wo to njerožim,

Jědawoj,

Za nim ja tam njepójdū.

Naju te lubosće roztyła du;

Ze směchom wóne se schaduju.

Z placom wóne roztyła dū.

Zejdu se abo njezejdu,

Přec tak wěrne njebudu,

Ako wóne pjerwjej byli su.

Sy ty tog bogatego bura syn,

A ja ta chuda služobna,

Tola som luba cerwjena.

21. Wótpokazany luby.

Přijžo mój luby nejdrožšy,

∴ Wón mě tak rědnje gronjašo. ∴

Rědnje wón mě gronjašo,

∴ Falšnje wón ze mnu měnjašo. ∴

Njeměj doch řědny falšnu mysl,
 ;: Lubego mam ja drugego. ;:
 Wón jo tak řědny ako ty
 ;: A hyšćer tři raz řědnjejšy. ;:
 Luby se pyra z dwyru wen,
 ;: Zmaka se ze swójim kumpanom. ;:
 'Comej mój wjacor na jgru hyś,
 ;: A bańku tog' piwa sobu wześ. ;:
 'Comej se lubku derje nagroniś,
 ;: Po swójej mysli hobrośiś. ;:
 'Comej se lubku nagroniś,
 ;: Tak ako wóna pjerwjey byla. ;:
 Nagranjej, nagranjej, kaž ty 'coś,
 ;: Mje tam nic njenagronijoś. ;:
 Nagranjej, nagranjej, kaž ty 'coś,
 ;: Twója ja za nimjer njebudu. ;:

22. Górnjowa lubka.

Ak ja we mójej špice běch,
 Přijžo mój luby tam.
 Dobry wjacor mě spowjedajo,
 Ja jomu nižer nic.
 Och mója luba lubcycka,
 Přecga tak gyrniwa sy?
 Kakga njeder' gyrniwa byś,
 Gaž ty sy falšnik mój.
 Cuze ty žowča lubujoś,
 Mje řědnu k narje maś.
 Cuze ty žowča lubujoś,
 Mje řědnu zwóstajiš.
 Och njewěř, njewěř žowcyšćo,
 Luže su zawistne.
 Wóne nama nježyce,
 Až mój tak dobrej smej.
 Och njeldzij njeldzij pacholo,
 Mje k narje tola maś.

Toś přimn' swójog' kónja za huzdu
A wjež jog' na luku.

Přiwězaj jogo za lipu,
Za lipu zelenu.

Přestrěj swój mantel na třawu,
Na třawu rosojtu.

Lěpjej sebje jen přestrějoš,
Lěpjej se změjoš spaš.

„Ja njeb'du žinsa w nocy spaš
Tu celu dlujku noc.

B'du z mojej lubku spowjedaš
Až do dnja do běleg'.“

23. Lěsna góspoda.

Głós: Wo ničo so ja njestaram.

Ha wóno jo cas domoj hyš,
Gaž palenc, piwo njej'.

Něnt se ja wo nic njestaram,
Ak žo b'du w nocy spaš.

Ach palenc, piwo derje jo,
Ale pjenjez njamamej.

Na keřku, gustej gałuze,
Tam budu w nocy spaš.

Šenkafka, luba šenkafka!
Spožyččo wy doch nam.

Na móju lubku spominaš
Tu celu dlujku noc.

Spožycyš ja wam derje 'cu,
Ale plašiš derbišo.

Spominaš na nju derje 'cu,
Ale k njej hyš njamogu.

Mej b'žomej derje zaplašiš,
Gaž pjenjez změjomej.

Wóna jo w komorje zamknjona
A nutř k njej njamogu.

Zamk, rješezy do kusow du,
Nutř k njej doch musym ja.

24. Roztyla.

∴ A njamžomej přecej gromaže byš, ∴

∴ Mój ga dejmej jaden raz roztyla hyš. ∴

Roztyla hyš a zasej přijs,
Pótom pak tři raz tak wjasolšej byš.

How njej' mój nanik, how njej' mója maš,
Komu ga debu tu dobru noc daš?

Staršy ten bratř jo w wójnje wóstał,
Młodša ta sotřa jo njerozymna.

Domoy kšěl hyś a daloko mam,
Tak daloko, až ja tam njedoběgam.

Rejtowaś kšěl, gab' kónika měł,
Grabišćo nam, to njedosega.

25. Želenje.

Hobšejd musym woześ,
Wot tebjje šejdowaś.

Sy-li ty mój nejlubšy,
Njebjeř sebje drugeje.

Gaž tek w cuzym lanže som,
Na tebjje 'cu spominaś.

Z płacom mója hutřoba,
Twójogdla tak tužna jo.

Lubku njetuž togodla,
Ja přijdu bórzy zasej.

Njepřijdu ja wo zymje,
Přijdu doch ja wo lěše.

Lěšo gaž b'žo zelene,
Póžzomoj do gumna.

Sednjemej se gromadu,
Tergamej se kwětaški.

Sednjemej se gromadu,
Dawamej se póšacki.

Lubka, słyšyš ptašacki,
Wo tom lofše spěwajuce?

Zdenkuj, až to pósły su,
Wjele dobreg' přinjasu.

26. Přez mórjo.

(Zleńk.)

Nad mórjom stojtej dwa groda,
Dwa groda husokej.

Wo jadnom bydli ředny gylc,
Wo drugim ředne žowčo.

Wónej se lubo mějaštej,
Gromadu přijs njemóžaštej.

Gylc tom' žowču list pisa,
Až 'cotej se daś přez mórjo wjasć.

27. Wót dweju pochwalowana.

W Nowej Wsy tak wjele řednych gylcow,
Wóni se propre sklejduju.

Jadyn mjaz nimi taki běšo,
Dwě řednej lubce mějašo.

Z tej jadnej wyn tak cesto gronjašo,
Tej drugej bližys se njemóžašo.

Obseduj kutšak kónja bruneg',
Obseduj přecej obej' dweju.

'Comej jěs tam do Noweje Wsy,
K naju tej lubej lubycece.

Do Noweje Wsy tam přijěžeštej,
Před Rědnuškojc dwyrom zastanuchu.

Och hujzij, hujzij rědna wen,
Och hujzij doch we wěnašku wen.

Wamaj ja wen tam njepójdu,
Wój stej se ze mnu pochwalowalej;

Wšyknym tym waju kumpanam,
Teke tym waju staršym bratřam.

Och njewěr, njewěr rědne žowčo,
Te luže su zawistne.

Wóne nama nježyce,
Až se tak dobrej smej.*)

28. Lažko zamknjona.

Z rozumom, mój luby, z rozumom,
Ceséj kšěl ja na fryje.

Sčažka jo mě zarostla,
Z wožicku jo spoběgnuła.

Rědna wzej tu kósycu,
Usec doch tu trawicu.

Rědna wzej tu šopicu,
Ulej doch tu wožicku.

Z rozumom, luby mój, z rozumom,
Nad nama lěga stara maš.

Ta njamóžo w nocy spaš:
Coga ty žělaš, rědne žowčo?

Coga by ja nět žělala?
Póstolicu ja sčelam.

Ja som nad njej teke spała,
Groniš wóna njej' mogala.

*) Poslednjej štučcy stej z pěnje 22.

Ja som ší dawno groniła, Ja som se dawno zamkala,
Zamkaš sy se dejala. Ze zblom słomy zaprěta.

Z grochowym zernom zawalila,
To jo mě wjele twaržejše,
Ako druge žewješ zamkow.

29. Fidlař.

Fidlař žěšo do města, Ducy sebje grajašo.	Kak ga ja dej rejku graš, Gaž třuna njoco barcaš.
Přašašo a přašašo, Žo ten fryjny bórša jo.	Daši jaden tolař maš, Kup ty sebje drugu.
W třesej wjažy wot rinku, Tam ten fryjny bórša jo.	Žowčo žěšo do reje, Třuna chopi barcaš.
Žowčo k njomu gronjašo: Graj mě janu rejku.	Njejsom nigda šelmu znał, Doch som při njej w noce spał.

30. Mašeřny komando.

Młoda som se hoženila, Nět mě wjelgin mucy.	Prijžo k nama stara baba, Z takim tłustym kijom.
Młodeg' gólca som se wzyła, Nět mě wjelgin bijo.	Ja 'cu hucyś mójog' syna, Rano domoj chójžiś.
Młody běšo, ředny běšo, Wěc pak taki njejo.	Njocoš ty mě domoj hyś, 'Cu ja tebje z kijom biś.
Z lubym som se rozgranjala, W susodowem gumnje.	Njocoš ty mě lěpjej chwataś, 'Cu ja tebje wo riś rjapaś.

31. Reja.

Žowčo kšěšo gólca toriš, Wóna njewě z cym.	Žowčo maš ty běle nózki, Dejš mě nět ta mója byś.
Wóna křabje morchej A se zwari křěn.	Njamam, njamam, Twója niži njebudu.

Gab' se lubej njamětej,
Njeby se gromaže šćěritej.

32. Šlodar.

Ak mój foter šlodar běšo, Hušy mě jaden dybzak.	Zatka tek pór gusow nutř, Wšykne z janym glosom.
--	---

Njegjagaj ty dlujka šyja, Wóno jo tak wjelgin rědne,
Njepřeraž ty gólcow! Gaž gólacki k žowčam du.

Wóno jo tak wjelgin grozhe,
Gaž žowcyšća k gólcam du.

33. Mě jo pRAWje. *)

Dobru noc, lubka, ja musym fórt,
Ja musym ší spušćíš, wót tebjě šejdowaš,
Do drugego města.

Co šejdujoš ty wóte mnje fórt?
'Cu w rožowym gumnje za tebu cakaš
Wo kwišenju!

Za mnu njetrjebaš ty cakaš,
Som ší cu šlecht, ži za bogatšeju,
Ži za bogatšeju.

Prašęi sebje radu. mě jo pRAWje.
Ja južor wěm, až b'žoš se wjelgin goriš;
To bužo ší pRAWje.

Co prašam sebje za bogatšeju?
Na glucnym žognowanim
Jo wšo lažane.

Ten ak jo wěriš, ten tuder njejo,
Je wurejtowaš, přijžo witře zasej
Rano ab' pózdže.

We Ungorskej jo wšak derje byš,
Tam piju te gólcy, tam piju te žowča,
Wšykne gromaže.

Slodke wino, dobre wino jo;
Ga dajšo nam piš a wjasele byš
We kuždym casu.

Chto jo tute spiwanje dichtowaš?
To su spiwali tři rědne žowča
We dobrej nocy.

34. Njesměj se.

Worack jěžo na woranje
Z dvěma kózletkoma,

*) Přirunaj Jórdan, č. 9.

Za nim žěšo joga lubka,
Smějo se jom' wjelgin.
Njesměj se mě, moja lubka,
Ja žgan njejsom twoja nara.

35. Hulicowanje.

A žoga sy ty byla,
Wo bist du denn gewest?

A na tej łuce zelenej,
Auf einer grünen Wies'.

A coga sy tam žělala,
Was hast du da gemacht?

A strusy som tam tergała,
Blumen hab' ich gepflückt.

A coga z tymi strusackami,
Was machst du mit die Blum'?

A witře budu wěnce wiš,
Und morgen mach' ich Kranz.

A coga z tymi wěnaškami,
Was machst du mit dem Kranz?

A witře pójdu na reju,
Morgen geh' ich zum Tanz.

A z kim ga b'žoš tam rejowaš?
Mit wem wirst du da tanz'?

A z našym Hanskom susedom,
Mit unserm Nachbar Hans.

36. Radnanje.

Šoł ten gyle tak rano do lěsa,
ejne bejne na bejne,
Tak rano do lěsa.

Coga wyn tak rano w lěsu 'co,
Tak rano w lěsu 'co?

Wyn bužo tři kije wurězaš.

Coga 'co z tymi tři kijemi?

Wyn b'žo winoju zagrodku plesć.

Chto ga dej te wino wachowaš?

Ana Barnatojc b'žo wachowaš.

Chto ga dejo ji spomagaš?

Rědny ten Kito Šomborojc.

Coga wónej pódla cynjaštej?

Pódla wónej mazańce jěžeštej.

Chtoga dej mazańce dojědaš?

Ta rědna Maja Hubogojc.

Z tym rědnym Mětom Budarojc.

Tej dejtej te mazańce dojědaš.

37. Tužona.

Nět na mnjo myje tuženje žo,
Myj cas a štunda přijžo.

Och kak mě myja hutřoba byli,
Gaž jo mě myj luby wzyty.

Wyn ma nět janu drugu lubku,
Ja njamgu ju hustojaš.

Dga groh mě, som ší cu šlecht,
Ga vydaj mi te winy.

Gab' twyja hutřoba wyt želeža byla,
Twarda ak jaden kamjeň:

Wjele wěcej njeby dała
Tej lubosći how plakaš.

Njepłac, ty tozynder šac,
Tebje njejsom ja rožona.

Gaby ja juž dawno humrjeła
We myjich mlodych lětach:

Ga njeby mě žedna nuza
Na zemi spytrefila.

Žedna nuza mě spytrefila njej'
We myjich mlodych lětach.

Gaž lubka z lubym stej
A njamožotej se skrygnuš.

38. Marija z gólešim.

Syl jo mužyk jacmušk
A tak blisko při drožce.

Žěšo tam žeńska mimo
Z jadnem małym gólešim.

A prašašo se jogo žeńska:
'Co ga ty tuder, mužyk, syjož?

Ja ga syju jacmušk,
Ale kšěl, aby jen žněl.

Gaž ty jen bužoš wósyš,
Ga žij ty domoj py serpjel.

∴ Wyt kyńca jen zažynaj. ∴

Žěchu tam žyži mimo
A prašachu jogo:

Njėjo tu žedna žeńska
Z małym gólešim mimo šta?

How jo jedna žeńska
Z małym gólešim mimo šta.

Gaga to jo bylo?
Ako ja som jacmušk syl.

Gaga ty jen syjoš?
Na léto jen syju.

Na léto jen syju,
A na zymu jen žněju.

Wrošmy my se žyži,
To jo južor đtujko.

∴ A te žyži se wrošichu. ∴

Marija ta wboga Jezusa uchowašo,
Pód jadnem mašem kamuškom.

39. Hopušćona.

Glědach ja přez ten zeleny bom
A zož te słyńco swěšašo.

A wizech ja tam myjog[†] lubeg[†],
Z janej drugej stojecy.

A mě se doch tak njezdášo,
A hutřoba se mě lamašo.

A wednjo stojiš ty z janej drugej
A nocy přijžoš ty ku mnjo spat.

A zelena ja přecej zelena,
Zelena se ja sklejduju.

Och ty myj nejlubšy luby,
'Coš se wote mnjo šejdowaš?

Dejało to se žiwnje staš,
Ga winšuju śi ja gluku.

A zož ja stojm, a zož ja du,
Wšuder ja za tobu glědam.

Hutřoba jo poľna wjasela
A wycě južor płaćotej.

40. Jagarjowa luba.

'Comoj hyš tam do tog[†] gumna,
Žož te ředne rože kwitu.

We gumnje tam kwitu te rože ředne,
Wytergni sebje tu řednjejšu.

Njeslyšyš ty tog' jagarja
 We tej góli zelenej?
 Ten jagar' ze swyjim federhutom,
 Kótryž mje kuždy cas lubo ma.

Chuda som, to musym groniš,
 Njok se cyniš bogata;
 Była bogata, měla wjele pjenjez,
 By mje lubował ten cely swět.

Ty njetrjobaš se pozwigáš,
 Rownož hyšcer huššy sy;
 Což ty sy, som ja teke,
 Kuždy wystanjo sam sebje.

41. T u ž o n y.

Jět jo myj luby na jgraše
 A wyn mě tak řednje gronjašo,
 A falšnje wyn ze muu měnjašo.

Njeměj ty ředny falšnych słow,
 Ja nam tog' lubeg' drugogo.

A ten jo tak ředny ako ty
 A hyšcer žen wjele řednjejšy.

A luby ten žěšo z dwyru wen
 A zmaka se ze swyjim kumpanom,
 A ze swyjim dobrym přijašelom.

A přecga ty tužyš, kumpan myj?
 A přecga ja tužyš njedebu?

Gaž lubcycka jo se mje zgniwała,
 A njoco mje wěcej lubo měš.

Tři lětka som ju za lubku měł,
 A nět jo mě šelma drugi wzel.

A razka mje njejo hoprašal,
 A kaku by jomu radu dał?

A radu by jomu dobru dał,
 A lubki by jomu njepřiwdał.

'Comoj myj z wjacorka na jgru hyš,
 A baňku tog' piwka sobu wzeš.*)

*) Wottudy je z pěnje 21.

A 'comoj ju zasej nagrańjaś,
A spy dobrej mysli hobrośiš.

A nagrańjaj ty mje, kaž ty 'coš,
A nagroniš ty mje njebužoś.

42. Bžez starosći.

Ja se wo nic njestaram,
Až žo budu nocy spaś.
We dolku řědnym zelenym,
Tam budu ja nocy spaś.

Ja som móju lubku nagrańjał
Tu celu dlujku noc,
Ja som móju lubku lubował
Tu celu dlujku noc.

Ja som móju lubku dryb dryb dryb,
Tu celu dlujku noc.
A wóno jo cas domoj hyś,
Gaž piwo a palenc njej'.

43. Prosit!

Pros't, sebje do hust,
Nikomu lubjej
Ak swójej gubje!

44. Jano třo.

Tak se nam žo,
Gaž njejsmy wěcej ak třo.
Gab' styrjo byli,
Ga by se ryli a bili.

45. Hudowa z třimi syrotami.

Spojšla běšo jadna udowa
Z třimi małymi syrotami.
Njemějašo jim kuska klěba,
Mějašo bogatu šwarowku.

Šwarowka, ty luba šwarowka!
Ja śi přosym boga dla
Wo kusk klěba malučki.

Ja ší tog' klěba daš njesměju,
Gaž mój gyspodař doma njej'.

Žašo wyna ten drugi raz:
Šwarowka, luba ty šwarowka,
Kaku ga ty mě radu dajoš?

Ja 'cu ší dobru radu daš,
Wez ty te tři syroty na ramje.

A ži tam spyd tu gylku,
A powjes je na janu chyjanku,
A sama se powjes spydla nich.

Jadna sebje otprōsy swōjo žiwjenje:
Myterka mōja luba maš!
Wōstajšo mě mōjo žiwjenje.

Ja 'cu se žywiš, kaž budu mōc,
Z mōjimi młodšymi sotřami,
Ze wšymi dobrymi susodami.

Gyspodař jěžešo z wyranja,
Wša šěžka jogo jo hutřoba.

Gyspodař žěšo do jspy nutř,
Za blido wyn se sydnješo.

Prjeny kusk klěba wytkřajašo,
Wšyken jo jom' ze křwju hoběgnuł.

Drugi kusk klěba wytkřajašo,
Wšyken jo jom' ze křwju hoběgnuł.

Gyspodař weze pokrýtku,
A žěšo pod sotřynu wjažku.

Klapašo wyn tam klapašo,
Nichten tam k njomu wen nježžěšo,
Ako jana mała syrota.

Syrota ty luba syrota,
Kótara jo ten mój kusk klěba spožedała?

Mōja ta žen nejmlōdša sotřa;
Ja z tym klěbom wěc njerožim,
Gaž mōja maš jo sebje wzyła žiwjenje.

Gyspodař žěšo na žurdlu,
Wša šěžka jogo jo hutřoba.

Na janu stronu wyn spoglěda,
Wšyken klěb jo jom' z kamjenja.

Na drugu stronu wyn spoglěda,
Jogo žona ta wise za rješaz.

Och lejdr, ty mily bog!
Spomagaj mě z teje tužyce wen,
Přez swyje pěš ranow.

46. Tři humarle žowča.

Wyno běchu raz tři žowča,
Te humrjechu wše na jadnu noc.

Ta jedna ta humrje z wjacora,
Ta druga ta pyd pońnoce,
Ta třeša ta humrje na zajtřa.

Wšykne tři su se přiměli za ruki
A su šli po jadnej huzkej droze.

Tam su wyne nadejši jadne žurja,
Tam su wyne se nutř klapali.

Ten swěty duch wotgroni: chto tam jo?

Ow su tři chude duše,
Te kšě byš rad nutř pušćone.

Ten swěty duch jim wotgroni:
Tej dvě tej 'cu ja nutř pušćiš,
Ta jedna dej wostaš wence stojecy.

Och jej, co ja som kuli cyniła,
Až ja debu wostaš wence stojecy?

Tej dvě stej se na mšu gytowalej,
A ty sy stojala we glědałku
A sy sebje swyju głowu kronowala.

Ži ty tam po jadnej šyrokej droze,
Tam bužoš ty nadejš jadne žurja,
Do tych se ty tam nutř klapaj.

Ten zły duch wotgroni: chto tam jo?

Ow jo jedna chuda duša,
Ta 'co byš rad nutř pušćona.

Ten zły duch ju tam nutř pušći
A saži ju na jaden žaglecy stoł.

Až wyna jo se paliła,
Wot spydka až do wjercha.

A da ji jaden žaglecy bjechať do ruki,
Až jo měla ned poľnej ruce křwě.

Ach jej ach jej na myjog' fotera,
Až mě njejo do šule žaržať.

Ach jej ach jej na myju myterku,
Až mě njej na namšu žaržala.

Běda běda na myje špicne creje,
Te su mě wjadli do teje hele.

47. P ř a š a n j e. *)

Wóno běštej dwa kusa,
Schwiglein, Schwiglein dwa kusa,
Mein Herzchen, mein Schätzchen,
Lass dein Schwiglein sein.

Coga z tyma kusoma? atd.

Huzělachmoj špože dvě.

Coga z tyma špodoma?

W zagrodce b'žomy z nima ryś.

Coga b'žomy we njej ryś?

Dvě grědce b'žomy we njej ryś.

Coga b'žomy na njej syś?

Cybulku b'žomy na njej syś.

Chtoga bužo nam ju plaś?

Z Wětošowa babje dvě.

Z cym jima b'žomy zaplaśíš?

Podrubachmy wjerbu.

Huleśechu šesć krošow,

Kuždej babje tři krošow.

Toga matej hobej dosć.

48. P ř i j a š e l s t w o.

Přijašele wóstanjomy,
Lec daloko roztyl smy,
Z myslenjami, ze póškami,
Z přijašelskej lubosću.

Sćicha 'cu ja tužnje plakaś,
We cowanju při was byś;
Gaž to slyćo budu wižeś,
'Cu ja tek za was prošyś.

*) Přirunaj Sm. I., str. 170.

Gaž ten młynski kamjeń bužo	Nět bijo ta slědna štanda,
Graŋki njasć wót złoteg' wina,	Slědny hobšejd wót was wzyjo,
Gaž mě smjerś žywjenje wzyjo,	Tak jěsno bijo slědna štanda,
'Cu ja tež za was prošys.	Přeto při was běch ja glucny.

49. Gronicko.

Cerwjena roža, módry kwěť,	Sym jej rowno tolař dať
Kšěť mójej lubce sto lět.	A sym při njej nocy spať.

50. Njepřijź wěcej!

A naša Anka malučka,	A ja 'cu ju tak cesćowaś.
Kukuk kukuk kukuk.	Anka ty moja luba lubka.
A daši jo wona malučka, atd.	Pójź žgan ty nět zo mnu přec.
Ga přecej wjelgin řědnučka.	Ach, ži a leń se hejgen sam!
A mě tak wjelgin lubujo.	A njepřijź ženje wěcej k nam!

51. Rozwěrowanje.

A njerješny Kito Nowakoje,	Ana te creje derje zdraľa,
A njerješna Ana Kochanoje,	A kšěľa, ab' Kitu njepóznaľa.
Wonej žen takej,	Ana ta jagły warila,
Přecej stej takej,	A z waganom butry nutř walila.
To kuźde ponjezele tak.	
A Kito žěšo na wiki	Kito jo jagły derje spapať,
A kupi tej Anje crejki, atd.	Přecej za Anu z nogu capať.

Na jano lico mlic mlac,
Na druge lico plic plac.

52. Kjarliš z luda.

Wachuj duša, dokulž maš cas,
Njeskomuž teje zbóžnosći,
Hukni pilnje we tej šuli,
Denkuj doch na ten sudny žeń.

Ach cłowjek, kak móžoš ty wjasoły byś,
Gaž na tu helsku ból spomnoš;
Kaža sromota ja tam přigotowana,
Warnuj se před tym zatamaństwom.

Ako ja žěch na ten kjarchob,
 Wižech ja na jadnom rowje
 Jadnu chudu dušu stojecy;
 Wóna přašašo: žo 'cu hin?

Wóna stojašo na tom rowje
 A wólašo z wjelikim glosom:
 Šěło stań baldy a jesno gorej,
 Až móžoš groniš z teju dušu.

We hokognušu z tog' rowa
 Zwignuchu se te smjertne kósci,
 Šěło stanu baldy a jesno
 A gronjašo z teju dušu.

Chto jo tudy, kenž mje požeda
 A mje z teje zemje wóla?
 Sy ty duša, kenž we tych dnjach
 Z mójog' šěla sy wen hujšla?

Ach, duša žašo, gaž ja bjatowaš kšěch,
 Sy ty se kuždy cas chóre štelowašo;
 Gaž ja zachopich bjatowaš,
 Sy ty se lubjej spat lagnušo.

K bjatowanju som ja bylo gnile,
 Wostudno běšo mě te husta wotworiš,
 Dołoj kleknuš běšo mě wostudno,
 A ja cynjach stawnje takej.

Ach běda! wotgroni ta duša,
 Dokulž sy bylo mój towariš,
 Ga dawam ja nět tebje tu winu,
 Až ja musym šerpješ helsku ból.

Ach šělo, cyn ty mě jo prawje rozmjěš,
 Gaž ja před ten sud hyš budu,
 Do tog' dołu zapadnu na sudnem dnju,
 'Cu ja na tebje skjaržbu njasć.

Přeto ty maš tu winu samo,
 Až ja musym šerpješ helsku ból.
 Něto ty maš ten twój wotpocynk,
 Potom ty musyš ze mnu k heli hyš.

Tam se bužo chopiš ta twójo šerpjenje,
 A ty gorjoš se ze mnu do nimjernosći;
 To bužo twójo zaslužone myto,
 Ach šělo, gaby ty derje cynilo.

Ty běšo ta knini a ja ta žěwka,
 To bužo tebjje, šěto, gronjone,
 Gaby ty mě, šěto, wózyło
 We pocnosći a bogabojaznosći.

Ach duša, božego dla mjelc!
 Byž stillom, wóno jo pozdže,
 Ty njasoš tych grěchow brěmje,
 Dokulž sy to šěto regirowala.

Ach clowjek daj sebje ten kjarliš,
 Tej twójej chudej duši prjedkbuilda byś,
 Zažarbuj twóju dušu, dokulž maš cas;
 Po tej smjerši jo podermo.

53. Passionski kjarliš.

Tři a třizasća lět jo
 Swójogo wóšca głos prjadkował
 Jezus Krystus naš wymožnik,
 Profeta a hušy mjeršnik,
 Wón jo ten přefolgowany
 Bžez winy wótrě marskany.

K tej wože Kidron wyn žěšo,
 K swojim poslam wyn gronjašo,
 Žinsa tu wše gromaže
 Wote mnjo běžaš bužašo,
 Rowno ak te wojce se rozběgnu,
 Gaž jich pastyr bity běšo.

Potom do tog' gumna žěšo,
 Chopi tužys a wjelgin džaś
 K swojomu wóšcoju se módlašo,
 Křawny znoj se jom' wen bijašo
 Z jogo swětego žywota,
 Tym žydam se da huwězaś.

Kajfasoju jog' wježechu,
 Za jog' hucbu jog' přašachu
 A teke za jog' poslami.
 Nic jim Jezus njewotgroni.
 Na lico by wyn derjony,
 Glich jagnje ak wyn mjelcašo.

Petrus, jogo jaden posol,
 Se do teje wjaže nutř namaka,

Tři krot wyn Jezusa zaprje,
Něžli kokot dwójce zaspiwa,
Jezus se na njog' hohlědnu,
Pěťř tak žałosnje plakašo.

Kajfasoju by huwězany,
Bog kněz fromny wježony,
Marskany, ze šernjami kronowany,
Zapluwany ten božy syn,
Křicowašo jogo ten folk
A Barnabasa los daš pšosachu.

Judas Jezusa wizešo,
Až wyn k smjerši sužony běšo,
Wót hutřoby jomu jog' luto by:
Tym mjeršnikam wyn tam žěšo,
Te pjenjeze jim zasej chyši,
Zacwiblowa, sam se hobjesy.

Ten jaden šachař pak žašo,
Až Jezus bžez winy běšo;
Wyn žejo: spomnje ty na mnjo,
Gaž ty do twójog' kralejstwa nutř pójžoš. —
Ty derbiš žinsa ze mnu byš
We mójog' wóšca kralejstwu.

Jog' maš spod křicu stojašo,
Luboznje wón k nej gronjašo:
Žeňska, glědaj to jo twój syn.
Johannes na božom měsće
Ten posoľ gned ju k sebje wze,
Žož wyn z togo swěta přijže.

Šma nad tej zemju hordowa,
To slyńco zgubi swojo swětlo;
Ga chopi Jezus wjelgin woľaš:
Mój bog, mój wóšc! ja nět markuju,
Až ty mje wšykno spuščil sy,
Na mnje laže wšykne grěchy.

Na sledku gaž humrješ dejašo,
Ga wyn tak wjelgin woľašo:
Do twojeju rukowu, o mój Bog!
Ja móju dušu přirucu.
Tak swoju glówu pochyli
A jogo duch jo skońcowat.

Boža móc se tam hopokažo,
 Gaž ta zenja wjelgin džašo,
 Ten tempel se tam rozłama,
 Te rowy se wotwerichu,
 Ten hawptman měrnje pak žašo:
 Zawěšće to jo był božy syn.

Ze křicy dołoj wuzety,
 Křasnje do rowa položony,
 Z krasneju žalbu žalbowany
 Tři dny a tři nocy wyn tam lažal jo:
 Jezus Krystus ten božy syn
 Za žydojskim nałożenim.

54. Komandantowa žowka.*)

Lubše křesćijany how stupšo,
 Což gronjone jo, markujšo,
 Což how we krotkem casu jo
 Zawěšće se stanulo.

W Wjelkem Wardajnu w Ungorskej
 Taka nowina se stała jo;
 Což ja wam něto zjawiš 'cu,
 Žona, muž markuj z pilnosću!

Ten komandant we tom měsće
 Jadnu žowku spłóži wěšće,
 Theresia běšo jeje mě,
 Žywjašo se cysće a pocnje.

Wóna běšo wót młodosći
 Přecej we bogabojaznosći,
 Modlenju, spiwanju k božej cesći
 Stawnje tej swětej třojosći.

Tej fromnej starejšej tej ju
 Rozhucyštej w tom křesćijanstwu,
 Wóna da se šegnuš k cesći
 A staryma k wjasołosći.

Tak nět ak přijžo k rozymu,
 Z lubosću powda hutřobu
 Jezusu swójom nawoženju
 A zľubi se jomu za njewjestu.

*) Přirunaj Jórdan č. 29.

Na mše njeskomuži wóna,
W modlenju běšo goruca,
Lubowašo nic ak Jezusa,
We tom běšo wóna wjasola.

Gaž wot Jezusa slušašo,
Jeje wjasole přibjerašo,
Žejuca: 'cu ja mójom nawoženju
Hobzwarnowaš pocnosć a žywjenje.

Rědna běšo wot hoblica,
Nichty jej rowny njeběšo;
Jaden kněžk mlody bogaty
Sebje ju huglěda k njewjesće.

Wón tež wo nju gronjašo,
Ten nan tež z pokojom běšo;
Ta maš k tej žowce žejuca:
Mójo góle, togo njespušćej!

Ta žowka k maši gronjašo:
To žgan se stanuš njamóžo.
Ja mam juž mójog' nawoženja,
Ten samy njej' wot tog' swěta.

Jezusu som ja zlubjona,
Nimjernje njewjesta pocna,
Wón se mě tež tak zlubil jo,
Daš při tom tež tak wóstanjo.

Ta maš k tej žowce gronjašo:
Njebuž nama napřešiwjo;
Mej smeju juž starej cłowjeka,
Pjenjez a dobytk mamej wot Boga.

Po naju smjerši twójo byš dej,
Togodla we šerpnošći wzej,
Powdaj, folguj starejšyma,
To njebžo tebjje k sromoše.

Ga chopi płakaš ta žowka:
Ja mam juž mójog' nawoženja,
Z kotrymž ja zlubjona som,
Z tym mójim cesnym wěnaškom.

Ten nan zašo: to njej' k tomu,
Mójo góle njewěf' wšomu;
'Coš-li ty tudy wóstaš dlej,
Dokulž mej wjelgin starej smeju.

Před mójim kóncom kšět wježeš,
 Žož ty jaden raz přijš bužoš;
 Togdla jo to mója rada:
 Wezmi sebje togo kněžka.

Ten samy kněžk tež zas přijžo,
 A k swažbje se wšo pórašo,
 A juž wšo gótowe běšo,
 Ta njewjesta pak tužašo.

Wóna zěšo rano do gumna,
 Panu na swóje kólenu,
 Wólašo z cyleju hutřobu
 K Jezusu swójom' nawoženju.

Lažeca na swójom hoblicu,
 Zdychnuca wjelgin k Jezusu;
 Zjawi se lubšy Jezus jej,
 Žejucy: mója njewjesta rozmej!

Ty derbiš we krotkem casu,
 Pódlu mje byš we wjaselu
 A ze wšymi janželami
 Se wjaseliš we křasnosći.

Wón postrowi tak řědnje ju
 Tu před nim stojecu knježnu,
 Wóna se před nim sromašo,
 Doch zas Jezusa hobpřimašo.

Wóna Jezusa skóro huzna,
 We lubosći górješo se hutřoba,
 Wjasela dla zaby tužycu,
 Njespomnje wěcej na jeje swažbu.

Ten mloženc z njeju gronjašo,
 Złoty pjeršćeń šenkowašo:
 How maš, ty luba njewjesta,
 Ten pjeršćeń twójego palca.

Ta knježna rože tergašo,
 K Jezusu nawoženju žašo:
 How k cesći ja sí je powdam,
 Žednog' drugeg' njepóžedam.

We lubosći wónej zěštej,
 Wšake kwětki sebje tergaštej.
 Jezus žašo k tej njewjesće:
 Póž, hohlědaj tež mójog' gumna.

Wón wježecy ju za ruku,
 Wježešo ju z jeje landu,
 Do swójogo wóšća gumna,
 We kótremž poľno řednych kwětkow.

Ta knježna pak by z wjaselim,
 Chložona ze wšakim plodom.
 Žeden cłowjek to njewježešo,
 Ab' takich křasnych plodow měła.

Graše, spiwanje stůšašo,
 Ten cas se jej krotki zdašo,
 Te slobra běle stužonki
 Běžachu kuždy cas cyste.

Ten mloženc k tej njewjesće žašo:
 Nět sy wižela mójó gumno,
 Ja 'cu ší zasej přewožíš,
 Až móžoš do swojog' landu hyš.

Ta knježna tak tužna žěšo,
 W krotkem casu před město přijžo.
 Ta wacha ju górej žaržašo:
 Dajšo mě hyš k foteruju.

Chto był twój foter? prašachu.
 Ten komandant, wóna žašo.
 Ga žašo ten jaden wót wachy:
 Ten komandant njama žedne žiší.

Na jeje drastwje by huznata,
 Až jo wót husokeg' štandu.
 Jaden wot wachy wježešo
 Ju do města před to knjestwo.

Ta knježna při tom wóstanjo,
 Až komandant jeje foter jo,
 A jo před dweju štundowu
 Z města šla do togo gumna.

Te kněže se žiwowachu,
 Žo jo byla, ju prašachu
 Jeje fotera mě a šlachtu;
 To same zjawnje hopokazašo.

Ga pytachu te stare pisma
 A to se wšo tak namaka,
 Až jedna njewjesta zgubjona
 We měsće Wjelkem Wardajnje.

Za tym numerom tog' lěta
 Běšo juž hundert a dwažasća,
 Ta kněžna taka huglědašo,
 Ab' pěšnasća lět stara była.

Při tom to knjestwo huznašo,
 Až to jaden božy statk běšo,
 Přinjasechu jej prjeđk spižu,
 We hokognušu wježechu ju k blidu.

Nic šělnego wěc njepóžedam,
 Rozgroniš 'cu se z duchownymi,
 Až dostanjom před mójim końcom
 Wěrne šělo a křej zakramenta.

Tak nět ak wjezela běšo,
 Wjele křescíjanow jo wizechu,
 By jeje cysta hutřoba
 Mimo bóli wót njeje teržona.

A jo we měrje a řědnje
 Husnuła a to tak zbóžnje;
 O cłowjek, coš ty raz zbóžny byš,
 Ga dejš přawje a pocnje se žywiš.

Ga bužo śi bog potom casu,
 Žywjenje daš we nimjerstwu,
 Po křicy a tež šerpjenju,
 Tu zbóžnosć daš we wjaselu.

55. Jezusowe šerpjenje.

Jezus tam do zagrody žěšo,
 Swóje górke šerpjenje wyn tam schopi,
 Wot křawneg' znoja mokřy běšo,
 Třawa a hopjena tužachu.

To cynjachu te falšne žyži,
 Wóni tam Jezusa popajžechu,
 Marskachu jogo, kronowachu,
 Jomu jogo swětu głowu zrazychu.

Wježechu jogo do sudneje wjaže,
 Z wótřym marskanim zasej wen,
 Přibichu jogo na křicu,
 Marija hopłaka taku žalosć.

Jaden mjac přez Marijnu dušu žěšo,
 Wóna zašo: běda, mój luby syn,
 Běda, běda mójeje hutřoby trošt,
 Nět ja debu swóje góle spuščíš.

To cynjachu te falšne žyži,
 Wóni tam Jezusa bijachu,
 Bijachu jogo we jadnej štunže
 Wěcej něžli ako pěš tawzynt raz.

Tam běšo jaden górniwy žyd,
 Mějašo kopje na žerži,
 Ten samy běšo tak jesny
 A štapi do Jezusoweg' boka.

Marija ta ku křice žěšo,
 Hupyta swójo góle wisecy
 Na jadnej křice husokej,
 Jeje hutřoba tužna běšo.

Johannes ty luby posoł mój,
 Daj tej mašeri přiruconej byś,
 Wez' ju a wjež ju tak daloko,
 Až wóna njebužo mójeje martry wizeš.

Jo, kněžo, ja 'cu jo rady cyníš,
 Ja 'cu ju wjasć tak daloko,
 Ja 'cu ju derje troštowaš,
 Ak góle swóju maš troštuj.

Nět pochylajšo se bomy a galuze,
 Mójo góle ma měr a wotpocynk,
 Nět pochylajšo se hopjena a třawa,
 To same se đajšo k hutřobje hyś.

Te husoke bomy se pochylachu,
 Kamjenje se rozpukachu,
 Słyńco to zgubi swójo swětło,
 Teški spuščichu jich spiwanje.

Nět markujšo muže a žony,
 Chtož ten kjarliž spiwaš móžo,
 Ten spiwaj jen jedno raz ku dnju
 Tog' duša derbi do njebja přijś.

56. Špacir.

Mej smej z mojim lubym
 Na špacirje štoj.

Nadejštoj smej nadejštoj
 Jadyn zeleny bom.

Na tym spiwaju pteški,	Cerwjena jo ta roža,
Stare młode wše.	Zelena jo piprička.
Sednuchmoj se dołož,	Dajo mójom' lubom'
Póslušachmej je.	Janu dobnu mysl.
Pađnu jana roža	Janu dobnu mysl
Na mój nowy crej.	A tek gluki dość.

Létosa smej tuder,
Za léto njewěmoj zo.

57. Při wotsěgnjenju.

Wotsěgnujoš ty přec,	Tebje bužo luto,
Zwostawijoš mě.	Tebje bužo třach.
Twoju falšnu lubość	Gaž se bužoš myslíš
Hopokažoš mě.	Na tu swoju přec.

58. Wólna štučka.

Za gumnami cerwjeny kał,
Ty sy pla našeje Anki spał;
Za gumnami gólice graju,
Cerwjene zelene šwikawki*) maju.

'Comej mej tam teke hyś,
Daši nama teke daju.
Gotujšo mě swažbu bogatu,
Šlachtujšo mě krowu rogatu.

Njej' se ražiła rogata,
Ale se ražiła kósmata.
Njejsćo tog' Špendaric fotera znali
We tych žoltych chólowach?

59. Hugranjanje.

Z dvěma carnyma byckoma
Chodna chodna chichawka;
Bycka se jej zawjernuštej,
Cha cha cha!

Ja 'cu to waše žěwčo měś, atd.
Naše žěwčo wjelgin zle, atd.

*) Druzy spěwaja: štrusacki.

Jo waše žěwčo wjelgin zle, atd.

'Cu ja ju derje nahucys, atd.

'Coš ty z myjej žěwku tak žětaś,

'Cu ja ju lubjej doma měś.

'Coš ty tu žěwku doma měś,

Dejš ty wjele klěba měś.

Gaž ja deb' wjele klěba měś,

'Cu ja jej dawaś guski.

'Coš ty jej dawaś guski,

Dejš ty wjele pšenice syś.

Gaž ja deb' wjele pšenice měś,

'Cu ja jej dawaś paprince.

'Coš ty jej dawaś paprince,

Dejš ty wjele pjenjez měś.

Gaž ja deb' wjele pjenjez syś,

'Cu ja jej dawaś bantrugi.

'Coš ty jej dawaś bantrugi,

Dejš ty wjele drjowa měś.

Gaž ja deb' wjele drjowa měś,

'Cu ja jej dawaś šyški.

'Coš ty jej dawaś šyški,

Dejš ty wjele gyle syś.

60. Tužona hudowa.

Debu ja byś tužna na zemi,

Tuder how na tom złem swěše;

Te ak su mě pjerwjej lubo měli,

Kšěli mě něto husmjeršiš.

Och ty šucař, ako sy mě jogo wzył,

Spomogaj mě z teje tužyce wen.

Ja som tu dawno wšo přezgoniła,

Co jo swójžba we noše.

Myja swójžba mě dajo tužnej stojaś

Až na obej dwa boka;

Daže mě malko dobrych słow

Z jich brašnych hutřobow.

Wjele udowow, syrotow na swěće jo,
Z tymi łdzami so wyne špizuju;
Wyne su zanicowane, gramowane,
Mily bog jich spuščiš njebužo.

Njezanicujšo mě myje žalosći,
Mily bog je myžo wam balder daš.
Bog jo jaden sudnik sam na njebju,
Wyn myžo was balder dołoj starcyś.

Wěrne křesćijany my dejmy byś,
Ten proch my derje wižimy,
Tych grěchow my gibaś njamyžomy.
Tym dejmy se daś žela hyś.

Žoga dejmy pytaś pomocy?
Pydla boga wošća na njebju,
Wšykne myje mysli a hutřobu
Ja na boga kněza stawiš 'cu.

Ab' myj bog mě njekšěl spuščiš;
Tužne jo myje žywjenje a žalosny jo myj cas.
Och kak obtužyli su mě myje grěchy,
Až ja njewěm, we comž ja som.

Plac jo myj nejprjednejšy głos,
Z placom som ja gyrej skublana,
Z placom du ja zasej do rowa,
Umrěše jo myje dobyše.

To šěło to lažy we zemi,
:: Wše užeńce wot njogo caruju ::
Ja tak žalosnje lažym we rowje.

Duša hužor k njebju stupašo,
Wše janzele wjasele spiwaju;
My 'comy wše spiwaś pyzdze a rano
To wšo bogu we tej hušynje.

61. Druge radnanje.

Dwa gólacka bštej,	Som ja se myslil,
Na pólko žštej,	Som ja se starał,
Prjedku njeju jeju lubcyeka.	Žo ja ju budu kulil hupytaś.
W šankej košulcy,	Som ja ju wižel,
W běłanej šercyccy,	Som ja ju słyšał
To běšo ejgen moja lubcyeka.	Na nowej górcycee.

Šanty šyjucy,
Wěnki wijucy,
Z drugimi lubymi gronjecy.

Moja lubeycka,
Zgroń wšak mě lubka,
Zgroń wšak mě słowka!

Spožylej młodosći,
Trawku w fryšnosći;
Trawka jo fryšna.

Roža jo běta,
Cerwjena hyšći
Wjele rědnješa.

Rědna jo radna,
Radna jo rědna,
Rědna jo radna
Maja Kochanojc.

Rědny jo radny,
Radny jo rědny,
Rědny jo radny
Kito Górmanojc.

Přispomnjenje redaktora. Podawař tutych pěsni ma jich hišće wjacu we swojej zběrce, kotraž chce hišće wudospolnjeć, a wosebje wulku zběrku variantow. Tež je wón hižo wšelake dotal nječišćane hłosy k pěsnjam nahromadził, kiž so dale rozmnožomne w swojim času tutemu Časopisej jako přiłoha přidadža. Tehorunja chce k. Muka nadrobnišo ryčne wšelakosće delnjolužiskich wsow rozestajeć. W tudomnej zběrce su hižo z džěla te wšelakosće (wšelake: e, é, o, ó, y, e po syćawkach, spočatny vokal bjez přidycha, atd.) widžeć; tola přida česćeny zběrař tež k tutym pěsnjam hišće přispomnjenja a wujasnjenja. Jara bychmy sebi přeli, zo by k. farař Markus w Popojcah swoju rjanu zběrku pěsni wosebje z Hródkowskeje wokolnosće tež do Časopisa dał. Tak bychu dodawki Jórdana, Muki a Markusa Slowjanam přistupne byle, kaž Smolerjowa zběrka.

Wotrodženc.

Wot J. E. Wjelana.

O ty najlubši Pawole swjaty!
Kak tola husto na tebe spominam,
Kiž ty sy był we Khrystusu jaty. —
Podležať wšelkim často sy strachotam
Na suchim kraju, w hłubinje morja,
Wohidny Židam, wohidny póhanam.

Što ći najbóle načini horja?
Što bě najwjetša wot wšěch ći zrudow? —
Njeběchu to ći strachoty z morja,
Ani ze Židow, ani wot póhanow,
Ani wot pukow, ani wot jastwa;
Ale wot samsnych falšniwych bratřiskow!

Tak, — štož džě Němcam słódka je pastwa, —
Hdyž tu we Serbach njelepje němcuju,
Zaprěja sami swój narod, zacpja, —
Takle za serbsku wótčinsku wutrobu
Čini najwjetšu — bratrow a maćefki hidžeť —
Čini najwjetšu wotrodženc zrudobu!

Zemrjeći spisowarjo hornjołužiskich evangelskich Serbow wot 1800—1877.

Zestajal *K. A. Jenč.*

Jako přenje dalewjedženje našeho w I. zešiwku Časopisa wot lěta 1875 wotčišćaneho nastawka „spisowarjo hornjołužiskich ev. Serbow“ podamy w scěhowacym mjena, žiwjenjaběhi a spisy serbskich evangelskich spisowarjow, kiž su w našim lětstotetku wot lěta 1800 sem na polu serbskeho pismowstwa z wosebitymi spisami wustupili. Dokelž smy so tež tón króc jeničcy na tajkich spisowarjow wobmjelowali, kiž su sami wosebite spisy wudali, abo tola při wudaću tajkich mjenje abo bóle jako sobuwudawarjo skutkowali, dha tež w tutym nastawku njejsmy tajkich sobu pomjenowali, kiž su něhdže do noweho přidawka serbskich evangelskich spěwařskich jednotliwe khěrluše přeložili, abo do nowišich serbskich časopisow a nowinow z khwillemi jednotliwe nastawki pisali, jelizo wot nich hewak wosebite spisy nimamy. Zo smy dale jenož zemrjetych spisowarjow hromadu zestajeli, přińdže z teho, dokelž so jeničcy wot tajkich dospołny wobraz jich žiwjenja a skutkowanja podač hodži a dokelž wot nich wěmy, zo su swoje pjero za wšón čas z rukow položili a so tehodla dališe dodawki k jich literarnej dźělawosći wotčakowac njetrjebaju.

Tajcy zemrjeći spisowarjo našich hornjołužiskich ev. Serbow, kiž su jeničcy w našim lětstotetku pisali, su pak scěhowacy:

Bose, Kurt. Běše Němc a wokoło lěta 1840 kustos měšćanskeje knihownje w Lipsku a sobustaw wučeneho němskeho towarstwa tam. W Lipsku je wón najskerje w jenej tamnišej knihowni někajki wotpisk Schmutzoweho serbsko-němskeho słownika namakał a tón samy w léce 1840 z pomocu jeneho serbskeho študenty w Lipsku wotčišćec dał. Tón samy je kralej Bjedrichej Awgustej poswjećeny, je poľny zmylkow a ma tehodla tež za Serbstwo jenož jara mało wažnosće. Tola je němske předślowo, kotrež je Bose tutemu słownikej předstajił, dobre dosć a powjeda to'a tamne, štož so za stawizny serbskeje ryče wužič hodži.

Dalwica (Dólba), Jan Bohuwěr, rodženy 1787 we Wósporku, bě pozdžišo [wokoło lěta 1838] khěžkař w Kortnicy..

Jeho přecel a wěrybratr bě wěsty Njedo, žiwnosceř w Njehornju, a z nim w zjenoćenstwje je wón w jenym lěće bjez 1825—35 někotre (8) nowe duchowne khěrluše wudał, kotrež bě jemu k. duchowny Lubjenski w Budyšinje trochu porjedził a wot kotrychž buštaj dwaj w lěće 1838 do noweho přidawka k serbskim spěwařskim sobu nutř wzataj. W lěće 1847 wuda wón z nowa někotre (30) duchowne khěrluše, z wjetša přeložki Woltersdorfowych khěrlušow. Wón sam mjenuje so w tutym wudawku svojich přeloženych khěrlušow „jedin lubowař Božeho słowa“. W lěće 1862 je tute khěrluše w druhim wudawku knihiwjazar Rosenkrantz w Budyšinje z nowa čišćeć dał.

Dejka (Deuka), Jan Bohakhwal, † 8. awgusta 1853 jako měšcan a wobsedzeř khěže w rybowej hasy w Budyšinje. Narodził bě so 18. februara 1779 w Budyšinje, hdžež bě jeho nan Jurij D. wobydleř. Jako bě w serbskej šuli svojeho narodneho města trochu čitać a pisac nawuknył, čehnješe wón na službu a je 1791—95 pola burow služil. Potom położy so na česlistwo a je na to jako česliski towařš po swěće pućował a při tym města Prahu, Wien, Wrótsławu, Barlin, Zwěrin, Lübeck, Kopenhagen, Kiel, Hamburg, Bremen, Hannover, Brunšwik, Lipsk a t. d. wopytał. Na tutym swoim pućowanju bu 11. meje 1807 bjez Hirschbergom a Greifenbergom w Šlezynskej we wsy Spiller wot pruskich wojakow zajaty, dokelž jeho za francowskeho špijona dzeržachu. Wón wosta potom w twjerdžiznje Glacu hač do 10. junija 1807 jaty, hač so njebě jeho njewinowatosć wupokazała. Přirunaj: Schulze, Supplementband zu Otto's Schriftstellerlexicon. 1821. st. 72. Dejka bě přeni njewučeny muž ze serbskeho luda sameho, kiž je jako serbski spisowař wustupił a hodži so tež založeř serbskeho nowinařstwa mjenować, dokelž bě wón přeni, kiž je dlěši čas za Serbow nowiny wudawał. Jeho wabješe k temu jeho wulka lubosć k Serbowstwu, kotrejež bě jeho wótcínska wutroba tak poľna hižom w tamnych zrudnych časach, w kotrychž Serbowstwo hišće w hłubokim spanju ležeše a w kotrychž bě samo bjez wučeny mi Serbami mało tajkich, kotřiž so za nje starachu. Wón wosta tež horliwy, dobry Serb hač do swojeje smjerće a jenož liwkosć tehdomnišich Serbow, jeho rojenkow, nuzowaše jeho hač na dališe

w lěće 1812 swoje serbske pjero zložić. Jako pak po lěće 1840 tak mjenowane mlode Serbstwo wotući, zjenoci so wón hnydom zaso z tutym, wopytowaše pilnje zhromadźizny młodych Serbow a wjeseleše so z nimi na nowym wupřestrjenju serbskeje khorhoje. Tež wza wón tehdom serbske pjero z nowa do ruki a přistupi tež hnydom při založenju Maćicy serbskeje jako přěni muž z luda do tuteje a wosta swěrný sobustaw tuteho serbskeho towarstwa tak dolho, hač bě žiwy. Jeho literarska dźěławosć započea so w lěće 1806. Tehdom wuda jene do serbskeje ryče wot njeho přeložene předowanje, kotrež bě 23. nje-dzelu po sw. trojicy 1805 jedyn rusowski wojeŕski duchowny pod hołymi njebjesami na šlezynskej mjezy dźeržał prjedy bitwy pola Awsterlicy. 1200 exemplarow so wot tuteho předowanja předa, Dejka zasluzi z tym na 30 tolerjow a to jeho wabješe, dale serbscy pisac. Hižom to same lěto wuda wón tehodla swój druhi serbski spis: ta samalutcy zbóžnych činjaca wěra, kotruž je so jedyn za kupca z Hamburka wondawar na swojej rejži přez Saxonsku prócował wšitkim křescijanam znajomnu šćinić přez te słowa: ach zapřimń we wěrje, wšak je twoje a t. d. W tutymaj přěnimaj spisomaj je Dejka hišće, štož serbsku ryč a prawopis nastupa, khětro klacaty a njewěsty. Hižom wěsćiši bě sebi w lěće 1807. Wón wuda tehdom najprjedy jedyn khěrluš: zbudjenje na tych dobrych wojowarjow teho kral. saks. wójška při won čehnjenju do pola, tehorunja 1807 sprawne a měrkowanja hódne wopisanje teje wulkeje krwawneje bitwy bjez tym francowskim a moškwitarskim wójskom pola Ajlaw. W tym samym lěće 1807 wuda Dejka tež ryče někotrych wysokich wjerchow we rajmach wot teho nětčišeho časa podawkow, dale w lěće 1808 jene wučby poľne wotmolwjenje na te wažne prašenje nětčišeho časa: kak budže wordować, a w tym samym lěće tež khěrluš luda při dompřindzenju našeho najlubšeho krala Friedrich Awgusta z Warszawy. W scěhowacym lěće 1809 započea Dejka swój měsačny serbski časopis wudawać, kiž přěnje lěta serbski powjedať a khurěr, pozdžišo pak Serbow jenički nowinownošef rěkaše a kotryž bě wón Serbam hižom kónc lěta 1808 přez jene wot njeho wudate lećace łopjeno w 8. připowjedziť. Dejka dawaše tón samy w

Lubiju pola Schlenkarja čišćeć a pisaše do njeho wšelake rozpominanja serbskich naležnosćow, powjesće z tehdomnišich wójnow, rozestajenja politiskich wobstejenjow jeho časa a wěcy za dom a hospodařstwo. Sobudźelaćerjow njeměješe, kaž so zda, žanych a při wšej prócy, kotruž sebi z rozpřesćeranjom swojeho časopisa dawaše, namaka tola jenož mało woteběrarjow pola swojeho luda. Tež wot wyšnosće*) so jeho časopisej wšelake zadźewki napřećiwo stajachu a tak widžeše so Dejka nuzowany w léće 1812 po wudaću třećeho krucha ze swojim pismom zastać. Z tym zasta pak tež hač na dališe ze swojim serbscy pisanjom a hakle w léće 1845 wuda zaso mału serbsku brošurku pod napismom: přiwołanje wšitkim křesćijanam k zhromadženju k jenej jeničkej křesćijanskej wěrje. To bě jeho posleni spis. Do zapisa tutech słuša pak hišće jedyn w léće 1810 wudaty měřski khěrluš, kotryž je wón k powitanju sakskich wojakow spisał, kiž tehdom z wójny dom přińdžechu. Naposledku mamy hišće přispomnić, zo je Dejka tež němski spisowař był. Jako tajki je wón w tamnych wójnskich časach wot 1807—1812 wšelake politiske khěrlušy w němskej ryči wudał a wot julija 1808 sem w Lubiju němski tydžeński časopis pod mjenom: der jächjijde Postillon čišćeć dał, kiž džensniši džen hišće w Lubiju (hač bjez přetorhnjenja wot 1808 sem — njewěmy) wukhadža. — Dokelž bě Dejka, kaž so zda, bóle politiski a swětny spisař a chcyše Serbow wosebje z podawkami swojeho časa znatych sćinić, dha so drje njemolimy, hdyž jemu tež serbski přeložk scěhowaceje hermanskeje blady připisamy: tej dweju dźiwow-džěsci nan, kotryž w čěskim Holbersdorfje z jenej kruwu dweju hólěcow je płodžil a khěrluš wot teju dweju dźiwow-džěsci. Móžno tež, zo je hišće někotre druge maličkosće w serbskej ryči wudał, kiž pak su so we wójnskim nje-měrje jeho časa zhubile.

Ebert, Moric Hermann Albert, † 23. meje 1877 jako farař w Hrodzišću. Wón bě so 4. meje 1832 w Dreždžanach narodžil, hdžež bě jeho nan Dr. Bjedrich Adolph E. kralowski dwórski radzićel a kralowski sakski bibliothekar. Študowaše

*) Přirunaj: Rys dziejów Serbow-Lužyckich przez Bogusławskiego. 1861, str. 257.

w Dreždžanach a w Lipsku a bě bo dokonjanych študijach tu a tam pomocny předař, naposledku we Wukrancicach pola tamnišeho staro-lutherskeho předarja Gumlicha. Jow dosta 1858 ordinaciju za staro-lutherske wosady w Pruskej a přesydlil so potom jako lutherski farař k delnjoserbskej lutherskej wosadze w Debsku pola Khoćebuza. Z wulkej pilnosću položil so jow na nawuknjenje delnjołužiskeje serbskeje ryče a napisa sebi tež při swojim študowanju teje sameje delnjołužisko-serbsku ryčnicu w dwěmaj dźělomaj, kiž je po wobswědčenju ryče znajerjow lěpša, hač žana druha delnjołužiskich ryčnicow a dyrbjala so tehodla skerje lěpje w čišću wudać. Hač dotal je w rukopisu zawostała. Wokoło lěta 1860 abo 62 bu Ebert tež sobu farař hornjołužisko-serbskeje lutherskeje wosady we Wukrancicach a tehodla položil so nětko tež na nawuknjenje hornjołužisko-serbskeje ryče. Při swojich wosebnych darach nawukny tež tutu za krótki čas tak derje, zo ju, hač runje bě po narodze čisty Němc, tola tak derje, haj hišće lěpje ryčeše, hač někotryžkuliž rodzeny Serb, kiž so wo wudokonjenje w swojej maćernej ryči ženje starał njeje. W léce 1865 wustupi wón ze služby lutherskeje cyrkwe w Pruskej a bu na to diakon w Klukšu, z wotkelž 1867 powołanje za farske zastojnstwo w Hrodzišću dosta. Jow skutkowaše z wulkim žohnowanjom 10 lět a jeho kruteje wěry dla, jeho dobrych theologiskich wědomnosćow dla a jeho njesebičiweho, sprawného zmyslenja a wašnja dla bě jeho mjeno daleko přez mjezy jeho wosady znate. Bohužel dyrbjče hižom w najlěpšich muskich lětach na wutrobinu wódnicu wumrjeć, jenož 45 lět stary. Jako serbski spisowar je wudał 1869 serbski bibliski pučnik a 1875 historiju hórkeho čerpjenja a wumrjeća našeho knjeza a zbóžnika Jesom Khrysta, wobej knižcy z nakładom lutherskeho knihowneho towarstwa. Tež je z druhimi zastojńskimi bratrami 1876 při wudaću domjaceje klětki sobu pomocny był a bě tež slubił, zo chce serbsku knihu za domjacu nutrnosć na wšitke dny cyłego lěta napisać, štož pak dokonjał njeje. Za delnjołužiskich Serbow wudawaše wón w zjenocenstwje z fararjom Tešnarjom w Nidze „missionske powěšći“, kiž pak su jenož w lětomaj 1870 a 71 wukhadžala a potom dla mało woteběrarjow zaše.

Gartnar, Jan Jurij, † 1858 jako učer emeritus w Hbjelsku. Bě rodzeny 1806 we Łuču, 1824–36 učer w Złyčinje, 1836—1857 učer a kantor w Hbjelsku. Jako hišce w Złyčinje bě, přeloži, najskerje na poručnosť jeneho z knježich łazowskeje wosady, ze swojim přecelom, K. A. Šoftu, učerjom w Bělym Khołmcu, do serbskeje ryče knížku: rozwučenje k spóznacu a k wotwobroćenju teho skaženja tych psów. 1830.

Hatas, Khorla Benjamin, † 24. januara 1839 jako farař w Njeswačidle. Jeho nan bě Marcin H., w swojim času učer we Łuču, pozdžišo w Klukšu. We Łuču bě so wón 19. hapryla 1806 narodzil a študowaše 1819—26 w Budyšinje a pozdžišo hač do jutrow 1829 w Lipsku, hdžež bě horliwy sobustaw serbskeho towarstwa a hdžež je rjanu basničku z luda pod napisom „Łučlany Pětr“ do serbskich Nowinow zapisał, kiž bu pozdžišo 1842 w Jórdanowej přenjeji Jutničcy wotčišćana. W léce 1830 bu wón za diakona do Njeswačidla powołany a z nowym létom 1832 dosta po smjerći tamnišeho fararja Hänicha farske město w tej samej wsy. Tola njeje tu dołho skutkować móhl, přetož 7 lét pozdžišo čisny jeho hižom někajka wičniwa khorosć na khore ložo, z kotrehož wjacy stanyć njedyrbješe. Přirunaj: Laus. Magazin 1840. 36—40. Wot njeho je znata serbska pěsnička: stary Hansk ze swojej Hilžu na wósporskim hermanku, kotruž je w léce 1843 knihar Reichel w Budyšinje ze wšelakimi druhimi serbskimi pěsničkami wotčišćec dał. Dale je wón w léce 1834 swojemu přecelej k. fararjej Thiemje w Barće jedyn serbski kwasny spěw w 4. čišćec dał a jako bu 1836 w jeho wosadze jedyn mordar Michał Wornar z Komorowa z mjecom wotprawjeny, wuda wón swoje při tutej zrudnej składnosći dzeržane předowanje pod napisom: hdže ma křescijan w jenym swěće, kiž jemu tak wjele zleho pokaže, swoje wukhowanje pytać?

Hercog, Marcin, † 20. januara 1831 jako učer a kantor w Hrodžišću 84 lét stary. Bě ze Židowa rodzeny a wot léta 1771 sem učer w Hrodžišću. Ze swojim blizkim přecelom Marcinom Hatasom [kiž bě so 1773 w Delnym Wujezdze narodzil a bě pozdžišo učer w Łuču a wot 1807 — † 4. hapryla 1844 w Klukšu] je wón pječa přeložil knížku, kotraž 1818

wuńdže: njeboh D. J. Fr. Seilerja krótka powjesć wot křesćianskeje cyrkwy a wučiscjenja teje sameje.

Herberch, Jan Bohumił, bě khěžkar a tyšeř w Małym Budyšinju. Wuda w léće 1836 dwaj nowaj duchomnaj khěrlušaj, wot kotrejuž je pak po prawym jenož tón druhi nowy a wot Herbercha spěsnjeny, přeni pak je wot njeboh fararja Schmidta we Wóslinku hižom 1773 wudaty a pozdžišo pod č. 661 do noweho přidawka k serbskim spěwařskim sobu přijaty. — Jako wosada Mały Budyšink w léće 1838 noweho duchowneho dosta, wuda Herberch na jenym leacym łopjenje znowa dwaj wot njeho zestajanej khěrlušaj, spěwanaj při powitanju a nutřwjedženju knjeza Awgusta Hermanna Kröhna a t. d. Při wudaću tutech khěrlušow je Herberchej duchowny Jakub w Budyšinje pomocny był.

Jakub, Ernst Bohuwer, † 4. februara 1854 jako farař při cyrkwi sw. Michała w Budyšinje. Wón bě so 16. februara 1800 w Budyšinje narodžił, hdžež bě jeho nan Jan Jurij J. měšćan a kubleř. Jako bě w Budyšinje a w Lipsku wuštudował, bu 1824 diakonus w Njeswaćidle, 1827 tehorunja při michalskej cyrkwi w Budyšinje a 1832 farař při tym samym Božim domje. Jeho wobšěrny žiwjenjabeň je wopisany w I. zešiwku našeho Časopisa wot léta 1855 a su tam tež wšitke pisma hromadu zestajane, kotrež je naš Jakub wudał. Tehodla tudy jenož na tamniši nastawk wróćo pokazamy.

Kapleř, Jan Handrij, † 24. oktobra 1813 jako diakonus při cyrkwi sw. Michała w Budyšinje. Jeho nan bě Jurij K., najenk ryčeřskeho kubla w Poršicach a tam narodži so naš K. 4. decembra 1767. Wot 1779 wopytowaše wón gymnasij w Budyšinje a wot 1786 wysoku wučerňu we Wittenbergu. Po domojwróćenju bě někotre léta domjacy wučer a wot 1797 najprjedy někotre měsacy substitutus fararja M. Kubaša při serbskej cyrkwi w Budyšinje a po jeho smjereci diakonus jow. W najlěpšej mocy swójeho žiwjenja padže jako wopor swójeho powołanja 45 lět stary wot zatrašneje hłownicy přeč hrabnjeny, kiž 1813 w Budyšinje zakhadžeše. W zjenoćenstwje z fararjom Hanihom w Njeswaćidle wuda wón 1807 nowu serbsku postillu a da ji zběrku nowych duchownych z džěla wot njeho přeło-

žených, z džěla přenjoťnych khěrlušow přičišćec. Tutu zběrku da wón tež w tym samym lěće 1807 dwójcy w 4. a w 8. wosebje wotčišćec. W lěće 1813 wuda wón hišće ze swojim kollegu, fararjom Hilbencom w Budyšinje cyrkwine knihi, to rěka, nowu saksku agendu do serbskeje ryče přeloženu. Přirunaj: *Mittheilg., Gejdichte der Michaelisgemeinde* 1819. st. 55. 56. *Schulze, Supplementband zu Otto's Lexicon.* st. 196. Po poslenim žórle je Kapleť tež někotre serbske skladnostne pěsnje spisaľ, wot kotrychž pak njewěmy, hač su čišćane.

Klin, Dr. juris, Bjedrich Adolf, † 4. novembra 1855 jako měšćanski radźicel a policajski direktar w Budyšinje. Jedyn našich najslawnišich Serbow nowišeho časa, kiž ma njesmjertne zaslůžby tak derje wo založenje Maćicy serbskeje, kaž tež wo serbske předařske towarstwo w Lipsku. Wón bě syn Bjedricha Nathanaela K., fararja w Barće, hdžež je so 23. oktobra 1792 narodził. Wot lěta 1806 študowaše w Budyšinje a 1813 poda so do Lipska, hdžež z wopředka na duchownstwo, pozdžišo pak prawa študowaše. W Lipsku wobnowi sobu wusnjene serbske towarstwo a bě tam jeho pilny sobustaw a pismawjedzeľ. Po dokonjanych študijach w Lipsku wróci so do Budyšina, bu jow 1818 ryčnik, 1822 protonotarius při měšćanskej radže a pozdžišo radny knjez. 23. oktobra 1832 bu wot university w Halle po připóslanju wot njeho ľacanscy spisaneje juristickeje dissertacije Doktor juris pomjenowany a krótki čas pozdžišo bu na sakski sejm wuzwoleny, hdžež wosebje za wobkhowanje serbskeje ryče w serbskich šulach ryčeše. Pozdžišo je hišće husto za Serbowstwo ryčaľ a skutkowaľ a je za nje před wyššimi a nižšimi wyšnosćemi mužscy wustupowaľ a Serbow a serbskeje ryče dla wšelake pisma na knježerstwo wudžěľaľ. Tež běše sam swěrný sobustaw a přeni předsyda Maćicy serbskeje wot jejneho založenja sem hač do swojeje smjerće. Jeho dališe žiwjenje je wopisane w II. zešiwku Časopisa 1856/57 a su tam tež jeho wšelake zaslůžby wo Serbowstwo rozpomnjene. Tola njeje tam ničo wo jeho literarneje džělawosći prajene. Tajku je wón w swojim žiwjenju na wjele stronow wopokazaľ. Wosebje wuznamjenješe so tež jako ľacanski pěsnjeľ a ľičba tajkich wot njeho při wšelakich sklad-

nosćach zestajanych a do ćišća přepodatych laćanskich spěwow je jara wulka. Wjele wot nich je zakhowanych w lužiskim magacinje. Tam namakamy wot njeho tež wažny, nas Serbow nastupacy nastawk: Ueber die heutigen Senden in der Oberlausitz. (Laut. Magazin 1838, 256.) Tehorunja jedyn serbski přispěw wot njeho prynej Albertej. (Laut. Mag. 1850, 97.) Jeho wažna sejmska ryč dla wobkhowanja serbskeje ryče w serbskich šulach je wotćišćana w: Allgemeine Schulzeitung 1834 N. 117 a t. d. W serbskej ryči mamy wot njeho někotre nastawki w lětniku 1848 serbskich Nowinow a jedyn wjetši nastawk w I. zešiwku Časopisa 1848. W lěće 1842 je wón mału serbsku knižku z němskim titulom wudał, wopřijacu jeho ryč, kotruž je wón knjezej fararjej Krügarjej při jeho zapokazanju do farskeho zastojnstwa w Poršicach dźeržał. Jako bě Klin hišće pisma-wjedzeř serbskeho předařskeho towarstwa w Lipsku, napisa tam k stolětnemu jubilejej tuteho zjenoćenstwa němsku knižku: Zur Feyer des hundertjährigen Stiftungstages der Lausitzer Prediger-gesellschaft in Leipzig. 1816. Tež tuta knižka je wažna za stawizny Serbowstwa, kaž druha: D. Goldhorns Gedächtnißfeier 1836.

Kopf (Głowa), David Bohuěr, † 2. novembra 1865 jako ryčeř pruskeho rjada čerwjeneho worjoła a emeritowany inspektor jeneho wotćehnjeńskeho doma za zanjerodźene dźeći w Barlinje. Bě so wokoło lěta 1787 w Čornym Khołmcu pola Wojerec narodził, hdžež bě jeho nan Křesćijan K. šulski wučer. Jako autodidakt, kiž bě so jenož pola swojeho nana za šulsku službu přihotował, bu wón hižom w lěće 1805 wučer a to w Delnjeje Łužicy w Kokrowje a pozdžišo w Prjawozu, w Popojcach a při serbskej cyrkwi w Khoćebuzu. Wot jow bu bórzy po wójnje za seminařskeho wučerja do Noweje Zelle w Delnych Łužicach powołany, hdžež jako tajki hač do lěta 1825 zawosta. Wot 1825—1856 bě w Barlinje wotćehnjeński inspektor a zawosta tam tež po swojim emeritowanju (1856) hač do swojeje smjerće. 78 lět stary wumrje wot Božeje ručki zajaty. Swoje žiwjenje a wšelake spodziwne zhonjenja w nim je Kopf sam wopisał w jara zajimacych knihach: Daš Leben der sorbischen Lehrer Christian und David Wovanus, oder der Sieg des Glaubens. Eine Geschichte unserer Zeit von D. T. Kopf. Berlin 1830. Tute

knihy su tež za stawizny serbskeje ryče a serbskeho pismowstwa dosć wažne. Přirunaj tež: Łužičan 1866. st. 44 a 60 a Diefternweg's pädagogiſches Deutſchland. Berlin 1836. II. Theil, von Seite 51 an. Kopfowych nastawkow w němskich pädagogiſkich časopisach je jara wjele. Wón je pak tež serbscy piſaſ a to tak derje w delnjołužiskej, kaž tež w hornjołužiskej serbskej ryči. Na jeho delnjoserbske pisma tudy njedźiwamy, my změjemy k temu druhi króć skladnoſć. W našej hornjoserbskej ryči je wón wudaſ, tak wjele hač je nam znate, wšelake wot hłowneho towařstwa za křešćijanske natwarjace pisma w Barlinje załožene knižki, kiž su wšitke w Barlinje pola Trowitzſcha a syna abo pola Jahncka a Kopfa čišćane. K nim ſlušeja: te wóſoke swjedženje za serbske džěci wopisane 1837, modleřske knižki za serbske džěci 1837, přene rozwučenje wot Boha za te lube mólěke 1839, triceći nuzne napominanja k doſtojnemu swjećenju teho swjateho dnja 1840, Joseph tón wowčeř 1843. Móžno, zo je so wot Kopfa tež hižom w lětach prjedy wójny to a tamne w hornjoserbskej ryči čišćalo. K najmjeńſemu praji wón w ſwojich horkach naspomnjenych knihach na stronje 236: „Einige kraftvolle Predigten unſereſ verehrungs-würdigen Oberhofpredigers Dr. Reinhard, die David in die ſorbische Sprache überſetzte und zum Druck beförderte, fanden in der Oberlauſitz vielen Beifall. Na tehodla ſtate naprašowanje njewjedžiše pak Kopf sam před někotrymi lětami, hač su so tute a druhe wot njeho do hornjoserbskeje ryče přeložene wěcy čišćale abo nic, a připóſla nam jenož jene tajke předowanje w delnjoserbskej ryči. Jako brittiſke towařstwo 1860 nowy wudawk serbskeje biblije w Barlinje čišćeć dawaše, ſkutkowaše Kopf při tajkim džěle hišće z piſarjom tuteho nastawka sobu jako korrektor.

Körnig, Jan Křešćijan, † 19. januara 1858 jako farař w Rakecach. Wón bě rodzeny Němc a bě 10. junija 1791 w Krobnicy pola Rychbacha ſwoje zejmske žiwjenje započal, hdžež bě jeho nan Jan Křešćijan K. tehdom knježi ſoſař. Hač do 20. lěta ſtudowaše w Budyšinje a 1812 poda so do Wittenberga. W ſčěhowacym léce dyrbješe tute měſto hižom zaso wójnskeho njeměra dla wopuſćić. Na to wza ſwoje wučeknjenje do Njeſwaćidla, hdžež běštaj tehdom jeho ſtaršej žiwaj. Jow rozwučo-

waše, zo by sebi něšto zaslůžil, w hudźbje a položi so tež na serbsku ryč, při čimž jeho wosebje duchowny Hänich w Njeswačidle podpjeraše. W Rakecach dzeržeše na to swoje přenje serbske přědowanje. W léce 1814 poda so z nowa na universitu a to do Lipska, hdžež tež sobu do serbskeho přědařskeho towarstwa zastupi a so dale serbscy nawuknyć prócowaše. Po dwěmaj lětomaj wopušći Lipsk a bě potom lěto domjacy wučer w Naumburgu při Sali. Wot jow přińdže jako pomocny přědař do Rakec, wudokonja so jow hišće bóle w serbskej ryči a bu 1820 po smjerći swojeho prjedomnika za fararja wuzwoleny. Přirunaj: Laus. Magazin 1822, 313. Němska čitanka, kotruž bě Körnig spisał, bě w swojim času we wjele lužiskich šulach trjebana. W léce 1842 spisa a wuda wón tajku tež za serbske šule jako „lazowařske knižki za serbsku młodzinu“. Tola je ta sama drje do najmjenje serbskich šulow nutřkhód namakała.

Kröhn, Awgust Hermann, † 28. meje 1877 jako archidiakon us w Wojerecach. Narodził bě so 1805 we Wildenfelsu pola Cwikawy wot němskeju staršeju. Po dokonjanych študijach w Lipsku přińdže jako domjacy wučer do Wulkeho Žičina pola Hodźija a započea jow tež serbscy wuknyć. Dokelž měješe jara dobru filologisku wědomnosć, dha zapřimny našu ryč bórzy. Zo by so w njej hišće bóle wudokonjeć móhl, dha poda so do Bukec a bu tam pomocny přědař pola duchowneho Mohna. W léce 1838 bu za fararja do Małeho Budyšinka powołany a wot jow čehnješe 1847 jako tajki do Delneho Wujezda. Wot lěta 1861 sem skutkowaše jako archidiakon us w Wojerecach, hdžež wot Božeje ručki zajaty wumrje. W serbskej ryči mamy wot njeho dwaj skladnostnaj spěwaj, přeni 1862 při poštalětnym jubelswjedženju knjeza Pětko, kantora w Blunju a druhi 1866 při pjeć a dwaceći lětnym jubelswjedženju knjeza Hadanka, fararja w Parcowje pola Kulmana we Wojerecach čišćany. Dale je wón tež 1865 we Wojerecach němske konfirmacijonske wopisma ze serbskimi štučkami a špruchami (jeli so njemolimy, 8 wšelakich družinow) čišćeć dał a jako farar Seiler w Łazu 1857 swój 25 lětny jubilej swjećeše, dha spěsni Kröhn k tajkemu swjedženjej klassiski laćanski spěw, kiž je

tež we Wojerecach čišťany a we kotrymž je jara česćomnje na Seilerjowe zaslužby wo serbske pěsnjerstwo spomnjene.

Krügar, Heinrich Awgust, † 13. měrcu 1858 jako farar w Poršicach. Wón bě syn Jana Křescijana Abrahama K., fararja w Hrodzišću a bě so tudy 7. februara 1804 narodził. Po dokonjanych gymnasijalnych študijach w Budyšinje poda so 1825 do Lipska a zastupi jow do serbskeho předařskeho towařstwa. Jako bě w tutym za jeho wodźerja wuzwoleny, pozběhny je ze swojim přecelom Seilerjom bórzy na tak wysoki skhodženck, kaž na tajkim za dołhe lěta wjacj stało njebě. Wón založi za nje 1826 rukopisne serbske Nowiny, kiž so bórzy z dobrymi serbskimi nastawkami, z pěsnjemi a pěsničkami, přisłowami a powjescemi z luda a t. d. pjelnjachu a su džensniši džen hišće pokład w serbskim pismowstwje. Po swojim domojwróćenju z Lipska bu Krügar hižom 1831 za diakona w Klukšu powołany a wot jow w scěhowacym léće 1832 za diakona při serbskej cyrkwi w Budyšinje. Z njeboh duchownym Jakobom steješe jow w rjanym zwjazku swěrneho přecelstwa a džělaše z nim w zjenoćenstwje we wšěm nastupanju za pozběhjenje a zbože swojeho serbskeho luda. W léće 1840 dosta powołanje za fararja w Poršicach a wjele budžiše so wot njeho při jeho wubjernych duchownych darach a lubosci k serbskemu pismowstwju wotčakać hodžilo, njebudžiše jeho tu přezahe smjerć wotwołała, jako sebi hišće nichtón pola njeho na tajku njemysleše. Štož jeho literarnu džělawosć nastupa, dha je wón najprjedy při zestajenju noweho přidawka k serbskim spěwařskim w léće 1838 pilnje sobu pomhał a wjele khěrlušow do njeho sam přeložil abo wudžětał. Jako bě tutón přidawk wušoł, je wón wo nim a wo serbskich spěwařskich jone přédowanje džeržał, kotrež bu 1838 z druhim runym přédowanjom wot Jakuba čišťane. W scěhowacymaj lětomaj 1839 a 40 da wón pod napismom: jene křescijanske džakowanje a t. d. dwaj składnostnej spěwaj za knjeza fararja Jakuba čišťecć, dale 1852 přédowanje na njedzeli Misericordias domini w poršiskim Božim domje džeržane a 1854 přédowanje na zbóžne skónćenje njeboh k. fararja Jakuba. W němskej ryći mamy wot njeho wažny nastawk: Daš oberlausitzer evangelischer wendischer Gesangbuch,

wotčišćany w: *Lauf. Magazin* 1842. 1—18. W rukopisach je wón po sebi zawostajlł wšelake rjane zběrki serbskich pěsnjow a powjesćow a t. d. Wosebje bě wón pak dobry znajeř našeho serbskeho pismowstwa a njebě sebi w tutym nastupanju jenož sam rjanu serbsku knihownju nahromadził, ale je tež z wulkej prócu wšelake zapiski serbskeje literatury wudžělał a spisař tuteho nastawka wuznaje rady a z džakom tež tudy, zo je při swojim přepytowanju a hromadžowanju serbskeho pismowstwa wot njeboh Krügarja wjele nawuknył a zo njeby bjez jeho prócy a powučěnja w tutym nastupanju ani zapisy serbskich spisowarjow, ani přehlad serbskeje literatury wot 1597—1848, kiž so w knižkach „serbske horne Łužicy 89—114“ namaka, w tajkej dospołnosći zestajeć móhl, kaž je nětko mamy. Krügarjowe najwažniše rukopisy za serbske pismowstwo su: 1) *Vollständiges und getreues Titelverzeichnis aller in der wendischen Sprache des Budišiner evangelischen Dialectes abgefaßter Schriften von 1597—1848.* fol. [dale wjedzeny a skónčeny wot Jenča, far.] 2) *Materialien zu einem vollständigen, chronologisch geordnetem Verzeichnisse der oberlausitz-wendischen Literatur Budišiner evangelischen Dialects.* Vol. I, enthaltend diejenigen Bücher etc., welche mit Angabe ihres Jahres erschienen sind, oder von denen es sonst bekannt geworden, in welchem Jahre sie erschienen. 4. 3) *Geschichte der wendischen Bibelübersetzung und Bestimmung ihres Werths.* 4.

Kubaš, Mag. Křescijan Awgust, † 17. januara 1835 jako farař w Hodźiju. Jeho narod sta so 22. julija 1769 w Čirnje pola Lubanja, hdžež bě jeho nan Mag. Jan Kubaš (pozdzišo farař při serbskej michalskej wosadze w Budyšinje) tehdom duchowny. 1780 přińdže na gymnasij w Budyšinje a 1787 na universitu we Wittenbergu. Po dokonjanych študijach bě domjacy wučer we Wjelećinje, wot 1795 sem farař w Hornym Wujezdze a 1817 farař w Hodźiju, hdžež je nowu faru natwarilł a tež při cyrkwi wjele porjedzał. Přirunaj: *Lauf. Mag.* 1835. 137. — *Zeitsche, Zur Geschichte von Göda* 1876. Jako w léće 1827 kral Anton přez Hodźij do Budyšina čehnješe, sebi tam hołdowac dać, wudžěla Kubaš serbski powitanski spěw, kiž je čišćany a kiž bu kralej z němskim tehorunja čišćanym přeložkom wot hodžiskich šulskich džěci přepodaty.

Kubica, Křescijan, † 1. junija 1861 jako pastor primarius a kralowski superintendent we Wojerecach. Wón bě so 1805 w Spalach pola Wojerec narodził, hdžež bě jeho nan Jan K. kubleř a korčmař. W Budyšinje bě na gymnasiju a we Wrótslawje wot 1826 sem na universiće. W léće 1831 bu za fararja do Lejna pola Wojerec powołany, wosta jow hač do léta 1835 a přińdže potom za diakona do Wojerec 1843 bu tudy past. primarius a 1846 bu jemu tež wojerowska kralowska superintendentura přepodata. Jako superintendent pisaše po založenju towarstwa Mačicy serbskeje w léće 1847 na pruske knježerstwo w Liegnicy a wudoby pola tuteho dowolnosć, zo smědzachu tež pruscy poddanjo do tuteho towarstwa sobu zastupować. Jena humoristiska serbska pěseň wot njeho steji na 311. stronje tydženskeje Nowiny z léta 1848. Tež je wón w léće 1849 swojemu naněj Janej K., korčmarjej w Spalach k dopomnjeću na jeho před 45 lětami swjećeny kwasny džen serbski khěrluš in fol. we Wojerecach čišćeć dał. Tehorunja je jena wołtařna modlitwa wot njeho na serbskim missionskim swjedenju 1844 we Wojerecach dźeržana k missionskemu předowanju při tej samej skladnosći wot fararja Seilerja dźeržanemu sobu přičiścana.

Kulman, Křescijan, † 13. meje 1869 jako wučer a kantor w Delnym Wujezdze. Bě jedyn najsprawnišich Serbow a najplódnijišich spisarjow nowišeho časa. Wón bě so 14. awgusta 1805 w Małej Nydeji pola Wojerec narodził, hdžež bě jeho nan, kiž so tež Wićaz mjenowaše, burski muž. Přihotowaše so pózdžišo na wučerstwo a bě potom wot 1824 wučer w Lipinach a wot 1831 wučer a kantor w Delnym Wujezdze. Hnydom po založenju serbskich Nowinow přez fararja Seilerja bu wón pilny sobudžećačer pola tutech a přizankny so z cyłej wutrobu młodemu Serbstwu, kotrehož zhromadźizny swěru wopytowaše. Při založenju Mačicy přistupi tež k tutej a je dolhe léta ze wšej pilnosću za nju z pjerom skutkował. Jako bě jeho bratr Jan Kulman, měščanski wučer we Wojerecach, w tutym měsće knihičiścernju kupił, je wón za tutu wosebje wjele serbskeho pisał a za někotružkuliž rjanu serbsku knižku mamy so temu zbožu dźakować, zo běštaj tu dwaj dobraj serbskaj wótčincaj,

jedyn jako horliwy serbski spisowař a druhi jako horliwy serbski čišćeř so zjenociłoj. Swoju literařsku džělawosć je Křescijan Kulman hač na najwšelakiše strony wopokazał. Wón njeje jenož derje serbscy přeložował, ale je tež wjele originalneho spisał a njeje jenož knihi za domjace natwarjenje, ale tež za serbske šule a za zabawu wudał a njebě jenož dobry powjedař za lud, kiž je Serbam najprěniše powjedančka do rukow dał, ale tež runje tak dobry serbski pěsnjeř, kiž je serbske pěsnjeřstwo z mnohimi rjanymi pěsnjami a pěsničkami wobhaćil. Při tym wuznamjeni so jeho serbska ryč přez prawu ludowu serbskosć, kiž móže wjele nowišim serbskim spisowarjam k přikładej słužić. Wjetše a mjeńše nastawki a spěwy wot njeho namakamy nimale we wšitkich lětnikach serbskich Nowinow wot 1842 sem, w missionskich powjesćach, w Zerničcy a we Łužičanu wot započatka sem. Wyše teho su wot njeho sčěhowace serbske wěcy: 1) Štučki na póprjancy. 1847. — 2) Michał, abo štož čłowjek syje, budže wón tež žnjeć. 1848. — 3) Jan, abo spěwaj a džěłaj. 1849. — 4) Bohumił, abo Bože rukowanje na syrotach. 1849 a 1859. — 5) Zahrodka kwětkojta 1850, powjetšowana 1851. 59. 63. — 6) Mały katechismus Lutherowy, wułożeny z bibliskimi stawiznami, ze špruchami a t. d. 1852. — 7) Puć k zbóžnosći wot Jana Gossnarja, přeloženy 1854. — 8) Druha wjetša zahrodka kwětkojta 1854, powjetšowana 1857, 62, 64, 68. — 9) Powjesće z božeho kralestwa, wósom wšelakich čisłow 1854—59. — 10) Serbski wustojny pčolař 1856. — 11) Čorny kós a drózna, serbske spěwy za młody wjesely lud, tři zběrki 1857—1863 [prěnej zběrcy 1869 a 70 z nowa wudatej]. — 12) Bonifacius, abo přindź k nam twoje kralestwo. 1857. — 13) Jakub, abo Bože słowo dyrbi w čłowjeku žiwjenje dostać. 1859. — 14) Bórcate, kałate a palate čmjely, wosy a šeršenje, to je satyriski wothlós ze Serbow, I. wobrada 1860 (z nowa wudata 186?, 1869). II. wobrada 1861. — 15) Jan Hus, abo swjećene bydź twoje mjeno. 1860. — 16) Robinson 1862. — 17) Přiložk I. k wojerowskim tydžeńskim Nowinam, přisporjenje a polěpšenje skoćaceho hnoja nastupacy. 186?. — 18) Gustav Adolf, abo wumóž nas wot teho zleho. 1865. — 19) Serbsko-němski A. B. C. z wo-

brazami za elementar-šule 1865, nowy wudawk 1868. — 20) Bože džěčo, hodowne rozryčowanje Božeho džěsća z njebjeskimi wobydlerjemi. 1866. — 21) Stary Bóh je hišće žiwy. Wobšěrne wopisanje wuryća studnje na fańskim dworje w Ponikawje. 1867. — Na jene a druge tutech swojich serbskich knihow je Kulman přjedy jich wudaća Serbow přez wosebite serbske papjerki kedźbliwych sćinił, kaž na příklad na swojeho pčołarja a na Gustav-Adolfa. Tež su drje tři wšelake wozjewjenja serbskeho knihisklada jeho bratra Jana K. we Wojerecach wot njeho.

Zahoda, Jan, † 16. awgusta 1871 jako farań w Kholmje pola Nizkeje. Jeho narodna wjes běchu Tumicy pola Biskopic, hdžež bě jeho nan Hans Ł. wobsedźer burskeje žiwnosće. 25. awgusta 1801 tam swětło tuteho swěta wuhlada, študowaše pozdžišo w Budyšinje a w Lipsku, bě potom pomocny předař w Bukecach a w Radšowje, wot lěta 1827 farań we Wochozach a wot 1832 farań w Kholmje. Jeho dališe žiwjenje a što je pisał, je hižom wopisane w našim Časopisu 1871. II. 127.

Lótza, Dr. phil. Hermann, † 27. hapryla 1875 jako priwatny wučeny w Lipsku. Bě so narodził 4. decembra 1829 w Dippoldiswaldze, hdžež bě jeho nan Khorla Awgust L. tehdom expedient při kralowskim rentamtu. Študowaše w Budyšinje a w Lipsku a položi so hižom w Budyšinje z wulkej pilnosću na nawuknjenje serbskeje ryče, kotrejež wučer bě tež pozdžišo při universiće w Lipsku. Jeho žiwjenjabeň a zaslužby wo serbske pismowstwo su hižom hromaduzestajane w Časopisu 1875. II. 117. K temu měło so jenož hišće přispomnić, zo je wot Lótzy tež znaty Kučkowy spěw do serbskeho přestajeny, štož pak so tak prawje poradžiło njeje. Wotćišćany je Lótzowy přeložk w: *Das Kutschfeld auf der Seelenwanderung*, von W. Ehrenthal. Leipzig 1871. S. 45.

Lubjenski, Handrij, † 19. měrca 1840 jako pastor pri-marius při cyrkwi sw. Pětra w Budyšinje. Wón bě po dolho-lětnym hłubokim spanju Serbowstwa jeho nowy wubudźer a založer nowišeho serbskeho pismowstwa, do kotrehož stopow je pozdžišo naše młode Serbstwo zastupiło. W Rachlowje pod horami so 11. hapryla 1790 narodži a bě jeho nan Jan L. zahrodnik tam a radžiny hajnik města Budyšina. Hižom na

gymnasiju w Budyšinje wuznamjenješe so přez swoje dobre dary, přez swoju pilnosć při wuknjenju a přez swoju lubosć k serbskej ryči. Posleńšu wopokaza praktiscy 1814 w Lipsku při wobnowjenju tamnišeho serbskeho přědařskeho towarstwa, kotrehož wodźer bě hač do swojeho woteńdženja z Lipska. 1815 bu tam wučer při měšcanskej šuli, 1817 diakonus při serbskej cyrkwi w Budyšinje, 1827 farať při tejsamej cyrkwi a 1831 pastor primarius při němskej cyrkwi swj. Pětra w Budyšinje. Jeho dališi žiwjenjabeň a što je za Serbstwo a za pozběhnjenje tehosameho skutkował a kak wjele knihow a mjeńšich wěcow je w serbskej ryči wudał, to wšo je wot našeho Jakuba wopisane w čelnej ryči, kotruž je wón při pohrjebje njeboh Lubjenskeho dźeržał a 1840 pod napismom: „dźakowne dopomnjenje na knjeza Handrija Lubjenskeho“ čišćeć dał. Tehorunja je to wšo jara rjenje wopomnił naš njeboh Klin w I. zešiwwku Časopisa 1848. Na woběmaj městnomaj su tež Lubjenskeho literarne dźěła hromaduzestajane. Tola mamy k temu hišće přistajić, 1) zo je so jeho khěrluš: „O Jesu, knježe krasnosće“, čišćany 1822, 23 a 26 při zapokazanju nowych duchownych w Hucinje a Malešecach, tež 1824 při zapokazanju diakona Nowaka w Ketlicach z nowa wotčišćał. 2) zo je wón w léće 1833 při wotemrjeću małego synka fararja Gudy w Minakale khěrluš: „Bóh da a wza“ wosebje wotčišćeć dał a 3), zo je wón wokoło léta 1824 tež wósom wšelakich konfirmacijonskich wopismow ze serbskimi špruchami a khěrlušowymi štučkami wudał, kiž su so dolhi čas wot serbskich duchownych trjebałe. W rukopisu je L. zawostajił serbsku ryčnicu, wot kotrejež so jedyn wotpisk w knihowni Mačicy serbskeje a druhi pola mje khowa. Tehorunja je L. z wulkej prócu serbskoněmski słownik w 4 abo 5 kwartantach a započatk němsko-serbskeho słownika w jenym kwartance spisał. Tola je tuto jeho sprócniwe dźěło w rukopisu ležo wostało.

Mička, Bjedrich Wylem, † 24. septembra 1839 jako farať w Poršicach. Wón bě syn swojeho prjedomnika Jana Bjedricha M., fararja w Poršicach, kiž bě prjedy farať w Rychwałdže był. Tam bě so jemu jeho syn Bjedrich Wylem 18. oktobra 1789 narodził. 1802 přińdže wón na gymnasij w Budyšinje, 1807

na universitu w Lipsku a 1808 poda so na universitu we Wittenbergu. Po dokonjanych študijach bě domjacy wučer w Budyšinje, hdžež jeho měšćanska rada 1814 za diakona při serbskej cyrkwi sw. Michała postaji. 1817 bu farář při tej samej cyrkwi a 1826 čehnješe na město swojeho nana do Poršic, hdžež jeho po 13-lětnym swěrnym skutkowanju smjerec wonkach na jeho polach překhwaťa, tak zo bu morwy domoj přinjeseny. Přirunaj: *Čauř. Wtazažin* 1839. 144. Jako hišće farář w Budyšinje bě, wuda při dwěscělětnym jubileju serbskeje cyrkwe w Budyšinje zajimace stawizny tuteje cyrkwe a zapis jejnych duchownych pod napismom: *Kurze Geschichte der Kirchengemeinde zu St. Michael in Budyšin*. 1819. W lětach 1818—20 podpjeraše wón swojeho kollegu Lubjenskeho při nowym wudawku serbskeje biblije a jako farář w Poršicach da wón serbske konfirmacijonske wopisma w 4. čišćeć pod napismom: dobra rada za —. Po swojim woprijeću je tuta dobra rada z nowa wotčišćana w missionskim pósle 1872 č. 6. Tež je tu samu dobrou radu 1854 wěsta Marja Spótkowa w Lětonju za swoje džěci a mótki z nowa wotčišćeć daťa.

Möhn, Awgust Theodor Rudolf, † 1. januara 1841 jako pastor primarius w Lubiju. Jeho nan bě sławny Jurij M., farář w Njeswaćidle a bu naš Rudolf Möhn tam 28. januara 1767 narodzeny. Wot 1780 wopytowaše gymnasij w Budyšinje a 1785—88 universitu we Wittenbergu, hdžež bě tež sobustaw serbskeho předařskeho towařstwa tam. Jako kandidata bě někotre lěta pomocny předař w Budystecach a 1793 bu do Kotec za fararja powołany. 1808 přesydlu so do Lubija jako archidiakon tam a farář za Lěwałd. Wot lěta 1832 sem bě substitut lubijskeho pastora primariusu Dr. Brücknera a po jeho smjerći dosta zastojnstwo swojeho seniora. Přirunaj: *Čauřter Wtazažin* 1842, 73. Kaž jeho nan běše tež naš młódši Möhn jara dobry serbski pěsnjer a w tutym nastupanju w swojim času ideal wšitkich, kotřiž serbsku ryč lubowachu. Wo jeho pěsnjerskim daru swědča tež jeho nam zawostate serbske pisma. Wón wuda 1) serbskeje ryče zamóženje a khwalbu w ryčeřskim khěrlušu spěwanu wot (jeho nana) Jurja Möhna. Su to kruchi z Klopstockoweho Messiasa a wosebity spěw na

serbskich spisowarjow zańdženych lětstotetkow. 1806. 2) poetisku čělnu ryč při rowje k Marlotha, serbskeho předarja w Lubiju. 1812. 3) přecelny sobudar do hamta knjezej Jakubej, jako za druhého duchowneho w Njeswaćidle postajeny bu. 1824. — Dokelž wěmy, zo je Möhn w času napoleonskich wójnow tež wójeřske a wójske pěsnje pisał, dha drje mamy jemu wot tajkich, kiž su so w tamnym času serbscy čišćale, scěhowacej dvě připisać: khěrluš serbskim bratram saxonskeho wójska do pola sobudaty 1806 a našim serbskim bratram w saxonskim wójsku (bjez lěta). Přirunaj Časopis 1859, II. 71 a 1866, I. 398. — Njewěšte je temu napřećiwo, hač su znate, wokoło lěta 1843 wot kniharja Reichela w Budyšinje wudate serbske pěsnje: křcizna, žně a khwalba burstwa wot Rudolfa Möhna, abo hižom wot jeho nana Jurija. Štó móže nam w tutym nastupanju wěstosć prajić?

Möhn, Michał, † 7. novembera 1875 jako farań emeritus wot Bukec a ryceř albrechtskeho rjada w Dreždžanach a bu do Bukec pohrjebany. Rodženy bě 31. awgusta w Budyšinje pod hrodem, hdžež bě jeho nan měšćan a režnik. W času swojeho študowanja w Budyšinje stupi z druhimi tehdom študowacymi młodzencami do khěžorskeho wójska a čehnješe jako rytmištr sobu přećiwo Napoleonej. Po skónčenju wójny poda so zaso na gymnasij w Budyšinje a 1817 do Lipska, hdžež bě tež sobustaw serbskeho předarškeho towařstwa. 1823 bu za fararja do Malešec a 1826 do Bukec powołany, hdžež je z wulkej horliwosću a swěrnosću w Knjezowej winicy džěłał, tak zo bu tež wot njeboh krala Jana wokoło lěta 1860 z albrechtskim rjadom wupyšeny. W léće 1868 stupi staroby dla ze služby a přebywaše potom w Budyšinje a naposledku w Dreždžanach. Wón bě dołhe lěta předsyda serbskeje duchowneje konferency w Budyšinje a je tež wot 1862–68 serbske kemše w Dreždžanach ze wšej swěrnosću wobstarał. W lětach 1836 a 37 słušeše wón sobu k wubjerkej serbskich duchownych, kiž měješe nowy přidawk za serbske spěwařske wobstarać. Do tuteho je wón sam někotre khěrluše přeložił. Jedyn serbski nastawk wot njeho namaka so tež w Zerničy 1849 pod napismom: cyrkwine kubła.

Mróz, Jan, † 20. julija 1823 w Čoplicach, hdžež bě w kupjelach, jako farař wot Wjelicina. Wón bě so 15. oktobra 1750 w Brězynje pola Hućiny narodžił, hdžež bě jeho nan Jurij M. tehdom šosař na knježim dworje. W Hućinje na farje započa swoje študije, pokročowaše w nich 1761—71 w Budyšinje a 1771—74 w Lipsku, hdžež bě tež sobu w serbskim towarstwe. Po wrócenju do Serbow bě domjacy wučer w Křišowje, 1776 bu farař w Małym Budyšinku a 23. novembra teho sameho lěta zastupi hižom jako farař w Krjebi. Wot jow čehnješe 1782 do Wjelicina. Přirunaj: *Зап. Мѣсяцн* 1777, 112 a 1823, 605. — Při skladnosći 300lětneho jubileja reformacije w léce 1817 wuda wón wot njeho zestajanu knížku: něšto wot njeboh Dokter Luthera a wobnowjenja křescijanskeje cyrkwe. Tuta knížka bu hnydom wot Serbow w 1500 exemplarach pokupjena, tak zo dyrbyeše so w tym samym léce hišće junkróc z nowa čišćeć. Wot Mróza je najskeře tež serbska papjerka z němskim napismom: Confirmation, na kotrejž su někotre prašenja a wotmolwenja za serbske pačeřske džěci.

Nowak, Handrij, † 24. oktobra 1850 na duchu khory přez samsnu ruku jako farař we Wóslinku. Jeho nan bě Pětr N., šulski wučer na Sokolcy, hdžež je so jeho syn 8. měřca 1796 narodžił. W Budyšinje a w Lipsku študowaše a bě potom wot 1823 sem domjacy wučer we Wujerju pola Ketlic, hdžež 1824 powołanje za diakona do Ketlic dosta. 1847 bu za fararja do Wóslinka wuzwoleny, hdžež na duchu skhori. Přirunaj: *Зап. Мѣсяцн* 1824, 597. Hdyž bě hišće w Ketlicach, da 1838 w Lubiju małe serbske knížki pod napismom „jene je nuzne“ čišćeć z jenym staršim kćerlušom wot M. Haupta, w swojim času wučerja we Wulkim Wjelkowje a z třomi nowšimi wot J. Kiliana, fararja w Kotecach.

Palman, Handrij, † 8. septembra 1862 jako farař w Smělnj. Narodžił bě so 20. novembra 1788 w Bjedrsku pola Budystec, hdžež bě jeho nan khěžkař. 1803 započa w Budyšinje študować a 1810—1813 bě we Wittenbergu jako posleni serbski študenta na tamnišej universiće. Hdyž bě z Wittenberga wójskeho njeměra dla wotešoł, bu pomocny předař w Hrodzišću a wot 1817 sem skutkowaše jako farař

w Smělněj. Hižom jako kandidata w Hrodzišću započa 1817 přenje serbske missionske powjesće wudawać pod napismom: duchowne ryče a podaća w Božim a Jesusowym kralestwi, wot kotrychž staj dvě čisle wušłej, poslenše 1818, jako bě P. hižom farař w Smělněj.

Pjenck (Pentzig), Handrij, † 6. awgusta 1849 w Barlinje jako wuzwoleny duchowny za serbskich wučahowarjow na puću do Awstralije. Jeho nan bě kubleř w Běłecach, hdžež bě so jeho narod 25. januara 1808 stał. Najprjedy študowaše w Budyšinje a potom w Lipsku. Jow bě horliwy sobustaw serbskeho towarstwa, kiž bu přez njeho w léce 1831 zaso ze spanja zbudžene. Jako jeho starši a wodzeř staraše so ze wšej swěrnosću za rozwučenje a zahorjenje svojich serbskich rojenkow za Serbowstwo. Z nimi započa wón tež w Lipsku za towarstwo tam z nowa serbsku Nowinu pisac, kotruž běštaj w svojim času Seiler a Krügar založiloj. Tak dołho, hač bě Pjenck w Lipsku, kčěješe tehodla tež serbske towarstwo tam hač najrjenišo. Jako bě wón w Lipsku swoje kandidatske pruhowanje wotpoložil, wróci so do Serbow, hdžež pak so za njeho hnydom město njenamaka, dokelž bě tehdom wjele serbskich kandidatow. Tehodla bě khwilu domach a wza potom w léce 1838 wučěrske město w Bošecach pola Poršic na so. Jow bu wokoło lěta 1846 na duchu khory a dyrbyeše swoje město zložic. Jako bě so zaso wulěkował, bě khwilu pola fararja Seilera w Łazu a naposledku domjacy wučer a pomocny předař w Křišowje pola superintendenta Šoły. Dokelž bě hižom dołhe lěta podarmo na powołanje do předařskeho zastojnstwa čakał a so jemu w tutym nastupanju w Serbach nječinjaše, wza naposledku jene powołanje za serbskeho duchowneho do Awstralije na so, kiž so jemu 1849 ze strony wjele Serbow dosta, kotřiž chcychu do tuteho dalokeho kraja wučahnyć. We Křišowje dosta k tajkemu powołanju ordinaciju a čehnješe potom ze swojimi Serbami přeč, njeprjindže pak dale, hač do Barlina, hdžež jeho zaso jeho stara khorosć nadpadny, na kotruž wón po někotrych dnjach w tamnišej charitěji wumrje. Přirunaj: tydženske Nowiny 1849 č. 33, 35 a t. d. Njeboh Pjenck bě jara dobry a swěrný Serb, kiž z wulkej lubosću Serbowstwu přiwisowaše a

we všelakim nastupanju prjedyběžeř młodeho Serbowstwa. Wón měješe tež všelake rjane rukopisne serbske zběrki, kotrež je při swojim přečehnjenju zdžěla Maćicy zawostajił. Z druhého džěla su so drje zhubiłe. Jako bě hišće w Bošecy wučer, je kniharjej Reichelej w Budyšinje, kiž bě tehdom započal starše serbske knihi z nowa wudawać, wjele serbskich korekturów wobstarał, na přiłkad noweho wudawka Arndtoweje paradieszahrodki 1841. Tehdom započea wón tež Domaša Kempisa přeložować a je přeni zešiwk jeho přeložka tehorunja wokoło lěta 1845 pola Reichela wušoł. Dališe zešiwki njejsu na swětło přišle, dokelž bě Pjenck skhoril a dokelž w tym samym času tež knihar Schlüssel w Budyšinje druhi přeložk tych samych knihow wot kand. Wanaka wuda. W lětach 1841 a 42 čiščachu so wot njeho za šulske džěci bibliske podawki, wot njeho do hrónčkow zestajane. Z cyła je 25 tajkich bibliskich stawiznow wušo. W lěće 1847 redigowaše wón khwilu, jako w Łazu bě, tydžeńske Nowiny a missionske powjesće za swojeho přecela Seilerja a je sam wjele do wobeju Nowinow pisał. Wot njeho je tež přeložk knižkow wot Jana Gosnarja: najstarša zhromadna křescijanska wěra, kotryž je wěsty Jendželčan Dr. Maryot z Basela 1849 pola Erby we Wojerecach čiščec dał.

Petawa, Jurij, † 1842 abo 43 jako šulski wučer we Kwaćicach a bě rodzeny 1788 w Hóznicy pola Nizkeje. Wot njeho su 1815 někotre (7) duchowne khěrluše wudate, kotrež je jedyn lubowař Božeho słowa, Michał Hetman w Poršicach załožił.

Rada, H., wobydleř w rybowej hasy w Budyšinje. Wot njeho je khěrluš wot naroda Jesusoweho, přeložk Gerhardoweho khěrluša „Fröhlich soll mein Herz springen“ 1822 na leacym łopjenje wudaty. Pomocny bě jemu při tym k. duchowny Lubjenski.

Räda, Jan Khorla Awgust, † 25. novembra 1858 jako farař w Hodźiju. Narodžił bě so 10. měrc 1786 w Kanecach pola Hodźija, hdžež bě jeho nan kubleř, študowaše w Mišnju a we Wittenbergu a bě potom pomocny předař w Budystecach. 1811 bu substitut pola duchowneho Sommera w Smělněj a po tuteho smjerći 1813 farař tam. 1817 bu za diakona do

Hodźija powołany a meje 1836 nastupi tamniše farske město. Wón bě sobustaw wubjerka, kiž měješe 1838 wudawk noweho přidawka za serbske spěwařske wobstarac a je sam wjacore khěrłuše do tuteho zestajał.

z Riesch, Amalia Kunigunda Adelheid, hrabina nad Njeswaćidłom a t. d., zawostajena wudowa jeho excellency hrabje Jana Sigismunda z Riesch, khěžorskeho rakuskeho generala a majoratskeho knjeza nad Njeswaćidłom a t. d. † 19. meje 1866 w Njeswaćidle. Wona bě so w Běłym Khołmcu Łazowskeje wosady narodźila, hdžež bě jejny nan knjez Jan Jaroměr Hendrich ze Schönberg ryceřkubleř. Tam nawukny w swojej młodosći serbscy a dokelž pozdžišo w Serbach zawosta a bě dołhe lěta w Njeswaćidle žiwa, dha serbsku ryč derje ryčeše. Wona pak měješe tež, kaž jejny bratr Egon baron ze Schönberg-Bibran nad Łuhom a t. d. lubosć k serbskemu ludej a je tu samu na wšelake wašnje a při wšelakich skladnosćach wopokazala. Wosebje tež přez to, zo je sama jako serbska spisowařka wustupiła. Jejny literarny přećel bě při tym njeboh farař Seileř we Łazu. Do serbskeje ryče su wot njeje přeložene a z wulkeho džěla drje tež Serbam darmo rozdawane scěhowace pisma: 1) Khwalba Boža. Přeložk pjatnaćich hymnow z jendźelskeje do serbskeje ryče (z Thomsona) 1859. — 2) Wěryjacy křesćijan po swjatym pismje wotznamjenjeny. Z francowskeje do serbskeje ryče přeložene. 1863. — 3) Přeložk z francowskich knihow teho professarja Charles Cuvier. Trošt a rada ze zhonjenja za zrudnych a čerpjacych. 1864. — 4. Hymnus z Thomsonowych lětnych časow, přeloženy z jendźelskeje ryče. 1864.

Rychtar, Ernst Bohakwal, † 10. decembra 1848 jako araf w Nosaćicach. Tudy, abo wjele bóle w Trusecach, hdžež nosaćiska fara steji, bě so tež 7. decembra 1767 narodźił jako syn Jana R., tehdomnišeho fararja w Nosaćicach. Z jeho dalšeho žiwjenja wěmy jenož, zo je w Lipsku študował, hdžež we léce 1787 do serbskeho towarstwa zastupi. 1801 bu substitut swojeho nana w Nosaćicach a 1802 farař tam, hdžež 81 lět stary wumrje. Dołhe lěta měješe wón pola sebje młodźencow, kotrychž na gymnasij přihotowaše. Jako serbski spisowař

wustupi w lěće 1826, w kotrymž serbsku postillu wuda, předowanja wot Awgusta Hermanna Franki, w swojim času duchowneho w Halli. Tute předařske knihi da knihiwjazař Pilz w Lubiju čišćeć.

Seiler, Handrij, † 15. oktobra 1872 jako farań we Łazu a jako najwosebniši pěsnjer serbskeho luda. Wón bě so 1. februara 1804 w Stonej Boršci narodził, hdžež bě jeho nan Jan S. žiwnoćeř a wustojny studnjetwarjer. W Budyšinje na gymnasiju (tu bě wot jutrow 1818 do jutrow 1825) wuznamjenješe so jako dobry Serb a započa hižom serbske spěwy pěsnič. Hišće bóle wustupi jako přichodny serbski spěwar a jako horliwy serbski wótčinc w Lipsku, hdžež so serbske towarstwo tam pod jeho sobuwodženjom k žadnemu kčewu pozběhny a hdžež za nje ze swojim towaršom Krügarjom wosebite rukopisne serbske Nowiny w lěće 1826 založi. Po domojwróćenju do Serbow bu 1832 diakonus w Klukšu a 1835 farań we Łazu, hdžež je hač do swojeje smjerće na pozběhnjenju a wutwarjenju serbskeje ryče džělał a najkrasniše spěwy pěsnił, kiž za to rukuja, zo jeho sława wostanje tak dołho hač Serbja budža. Jeho dališe žiwjenje a jeho zaslužby wo serbsku ryč, kaž tež spisy, kotrež wot njeho mamy, to wšo je hromadu zestajane w I. zešiwku Časopisa 1874, str. 58—64.

Štübnař, Jan, † wokoło lěta 1839 jako khěžeř a předzenak w Błócanach pola Bukec. Wón bě muž z luda, kiž pak rady čitaše a so wo wučenych wěcach rady z druhimi rozmłowješe. Hižom w lětach 1807—12 pisaše wón na jenych serbskich knihach, kiž dyrbjachu prjódkstajenja k žiwjenju rěkač a su nabožneho a filosofiskeho woprijeća a kotrež je wón tež pozdžišo w 4. pola Monsy w Budyšinje čišćeć dał. Při tym přisadži pak swoje zamóženje a njemóžeše naposledku wšo dočišćeć dać. Jeho knihi, wot kotrychž je XXIV stronow předryče a 160 stronow texta čišćanych, njedostachu žaneho titula a wostachu njedokonjane a zdžěla drje tež njedopłaćene pola Monsy ležo a jenož mało exemplarow je so wot nich zdžeržalo. Tež je Štübnař pječa k tutym kniham w Lubiju wobrazy do kopera ryč dał, kiž pak tež ženje njesu na swětło

přišle, dokelž pjenjezy k zaplaćenju pobrachowachu. Tehorunja wuda wón w léće 1817 mały spisk „filosofiske abo mudrosć-lubowace wopomnjenja wot cyłego widomneho a njewidomneho, duchowneho a swětneho byća. Prěne wotdźělenje.“ Woprijeće a ryč w tutym spisku je khětro konfusna, poľna samočinjenych, njezbožomnych a čezko zrozemliwych wurazow. Tehodla tež žane druge wotdźělenje sěhowaše njeje.

Schneider (Krawc), Jan, † měrca 1872 jako archidia-konus w Lubiju. Wón bě so 1807 w Malešecach narodžił, hdžež bě jeho nan khěžkař a handleřski muž. W Budyšinje a w Lipsku študowaše, bě potom dlěžši čas kandidata a wot 1838 sem diakonus a serbski předař w Lubiju, hdžež tež 1842 archidiakonstwo dosta a z tym tež farske zastojństwo w Lě-waldze. W léće 1855 měješe w swojej lěwałdskej wosadze jeneho zabiteho młodeho bura pohrjebač a je potom swoje při tutej składnosći němscy dzeržane předowanje tež do serbskeje ryče přestajił a w Lubiju čišćeć dał.

Šořta, Jan Awgust, † 30. meje 1858 jako rektar wóspork-skeje šule pola swojeju staršeju w Njezdašecach a bu do Ho-dzija pohrjebany. Wón bě syn Jana Š., tyšerja a žiwnosćerja w Njezdašecach a bě so tam swojimaj staršimaj 4. septembra 1826 narodžił. Po dokonjanych študijach w Budyšinje a w Lipsku bě najprjedy domjacy wučer w Lützschenje pola Lipska. Wot jow bu nazymu 1856 do Wósporka za rektarja powoľany. Jeho žiwjenje a što je pisał, je rozpomnjene w I. zešiwku Časo-pisa 1859, 23.

Thiema, Adolf Moric, † 12. julija 1862 jako faraf w Barće. Jeho narodna wjes běchu Horne Oćicy pola Noweho města, hdžež bě jeho nan w léće 1805 inspektar na tamnišim ryčerkuble a hdžež so jemu jeho syn w spomnjenym léće narodži. Pozdžišo přińdže jeho nan do Horneho Hunjowa, hdžež młody Thiema serbscy nawukny. W tutej ryči pytaše so tež pozdžišo jako kandidata a młody duchowny předco bóle a bóle wudokonječ. Jako bě gymnasij w Budyšinje hač do lěta 1825 wopytował, poda so do Lipska. Po dokonjanych študijach bu hižom w léće 1832 diakonus w Njeswaćidle a 1833 faraf w Barće.

Wón njebě jenož sam derje serbscy nawuknył, ale měješe tež woprawdźitu lubosć k serbskej ryči a k serbskemu ludej a podpjeraše rady Serbow při jich narodnych prócowanjach. Tak bě wón sobustaw Mačicy wot jejneho wobstaća sem a skutkowaše tež sobu při založenju serbskich božich službow w Drežďanach a serbskeje předařskeje konferency w Budyšinje, při zawjedženju serbskich bibliskich stawiznow do šulow a při přěnim wudaću serbskeho missionskeho póstla a t. d. Jako serbski spisar wustupi hižom 1833 z jenym serbskim skladnostnym spěwom, kotryž je k. fararjej Hatasej w Njeswačidle přepodać dał. 1837 wuda khěrluš wot bartskeje wosady při třistalětnym jubileju reformacije, tam 1537 zawjedzeneje, spěwany. Tehorunja 1843 jedyn kwasny spěw swojej młodej hrabinje Idze z Lippe, kiž so tehdom do Barta ženješe, a w léce 1850 serbske předowanje, kotrež bě w Drežďanach dźeržał: wzmíće to słowo horje z čichej myslu. Tež w Zerničcy namakaju so wot njeho w lětnikomaj 1849 a 1850 wšelake missionske nastawki, bjez kotrymiž jedyn zohnowanu missionsku dźěławosć jendźelskeho missionara Jana Elliota wopisuje.

Voigt, Handrij, † 4. novembra 1860 jako farar w Hrodzišću. Wón bě so 25. decembra 1794 w Rakojdach pola Hrodzišća narodził a bě jeho nan Jan V. tyšeř a khěžkar tam. 1807—14 wopytowaše gymnasij w Budyšinje a 1814—17 universitu w Lipsku, hdžež tež do wobnowjeneho serbskeho towarstwa zastupi a so pilnje sobu za jeho dališe rozwijenje staraše. 1818 bu pomocny předař pola fararja Krügarja w Hrodzišću, 1820 jeho farski substitut a 1824 jeho naslědnik. Přirunaj: *Слав. Магазин* 1820, 315. W léce 1820 přeloži Voigt jedyn wot barlinskeho towarstwa za křesćijanske natwarjace pisma wudaty traktat: wěriš ty, zo hrěšnik sy? kiž bu w Zhorjelcu čišćany a wot jeneho přecela Serbow založeny. Tehorunja 1821 jedyn druhi tajki, tež w Zhorjelcu čišćany a wot zhorjelskeho přibočneho towarstwa za rozpřescěranje křesćijanskich natwarjacych pismow wudaty traktat: Josef, jedyn wowčeř, kiž bu 1843 wot Kopfa w Barlinje z nowa wudaty. W lětach 1837 a 38 bě Voigt sobu bjez tymi pjećimi duchownymi, kiž su nowy přidawk za serbske spěwarske zestajeli a

1838 wudali a je wón sam do tuteho přidawka někotre serbske khěrlušce přepodał.

Wańko, Jan Awgust, † 27. julija 1862 jako faraf w Jabloncu pola Mužakowa. Narodził bě so 26. julija 1821 w Bělej Wodze pola Mužakowa a bě tam jeho nan Jan W. šulski wučef. We Zhorjelcu bě na gymnasiju a 1840 poda so na universitu we Wrótšlawju. Jow zastupi hnydom do serbskeho, někotre lěta prjedy wot Smolerja založeneho towarstwa a bě pozdžišo jeho starši a wodzeř. Po woteúdzenu z university bě někotre lěta domjacy wučef a pomocny předař w Šlezynskej a naposledku tež tajki w Jabloncu pola fararja Rekta. Po přesađenju tuteho do Cybalina bu tudy 1855 za fararja postajeny, móžeše pak tu jenož krótke lěta zawostać a wumrje na suchocinu. Wón bě dobry znajeř serbskeje a tež druhich słowjanskich ryčow, kotraž bě we Wrótšlawju študował a budžiše wón strowy wostał, dha budžiše snadno tež wjacy serbskeho pisał, dokelž měješe k temu dobre dary. To je z tym wopokazał, zo, jako hišće we Wrótšlawju študowaše, ze Smolerjom Čelakowskeho wothłós pěsni ruskich wubjernje do serbskeje ryče přeloži. Tutón přeložk je Čelakowski, tehdomniši wučef słowjanskich ryčow při universice we Wrótšlawju, w lěće 1846 w Praze čišćeć dał. Tehorunja je Wańko, jako hišće we Wrótšlawju bě, někotre mjeńše dopisy do Serbskich Nowinow podał. Přirunaj: Łužičan 1862, str. 124.

Wehla, Hermann Ferdinand, † 3. meje 1877 jako sudniski assessor emeritus we Wajicach pola Bukec. Jow bě so tež 10. novembra 1823 narodził jako druh syn swojeho nana Handrija Ernsta W., kiž bě jow wobsedzeř wulkeho burskeho kubła. Wón študowaše w Budyšinje a wot Michała 1846 sem prawa na universice w Lipsku. 1849 wróci so do Budyšina a bu jow akcassista, pozdžišo aktuar a naposledku assessor při kralowskim sudnistwje. Dališe wo nim a jeho pismach pytaj w jeho tutemu zešiwkej Časopisa přidatym nekrologu XXI.

Wehlan, Jan, † 18. julija 1852 jako faraf senior w Slepom pola Mužakowa. Bě so 1773 w Brunojcach pola Mužakowa narodził. W Žarowje bě na gymnasiju a woteúdze wot jow 1796 do Lipska na universitu, hdžež bu tež sobustaw serb-

skeho předařského towařstwa tam. Jako kandidata bě domjacy wučer pola hrabje Pücklerja w Mužakowje a 1810 bu za fararja do Slepoho powołany, hdžež 1850 swojeho syna za substituta dosta. Jako cyrkwina wyšnosć we Pruskej w lětach 1825, 1835 a 39 nowe cyrkwine agendy wuda, je wón te same do serbskeje ryče přeložil a bě jemu při tym pastor primarius Lubjenski w Budyšinje, hdež su so tež čišćale, pomocny a jako přehladowař rukopisa a korektury sobuslužomny.

Wujane, Handrij, † 21. meje 1877 jako šulski wučer w Kanecach pola Hodžija. Narodził bě so 29. hapryla 1814 w Ketlicach, wopytowaše 1831—35 seminar w Budyšinje a bu potom pomocny wučer a 1837 druhi wučer w Budystecach. Wot jow přińdže 1842 jako wučer do Kanec, hdžež lětsa po krótkej khorosći wumrje. Wón je za Maćicu dwoje serbske knižki spisał, 1855 njedzelu, přeložk krónowaneho spisa wot Bjedricha Schwerina a 1857 křižne wójny, wot njeho wopisane. Jene třeće wot njeho přeložene knihi, najwužitniši přecelojo ratařstwa a hajnistwa bjez zwěrjatami wot Dr. Glogera, su so pozdžišo po druhim přeložku wot wučerja Rostoka w Drječinje čišćale. W rukopisu měješe wón wot njeho wobdžělane serbske bibliske stawizny, po kotrychž je wón w swojich šulach wučil.

N e k r o l o g X X I .

Hermann Ferdinand Wehla,

sudniski assessor emerit. w Budyšinje, sobustaw Maćicy Serbskeje.

* 10. novembra 1823. † 3. meje 1877.

Hižom zaso smy jeneho našich najhorliwišich serbskich wótčincow k rowu přewodźeli, kotrehož mjeno bě daloko a šěroko po Serbach znate, na kotrehož smy něhdy najrjeńše nadzije stajili a wot kotrehož budzichmy hišće wjele za naše lube Serbowstwo dočakać móhli, njebudžiše jeho přezažna khorowatosć a smjerć překhwatała. Tutón serbski wótčinc bě njeboh assessor Wehla. Wón narodži so jako druhi syn znateje, dobre serbskeje swójby 1823 we Wajicach pola Bukec, hdžež

bě jeho nan njeboh Handrij Ernst W. wobsedzeť rjaneho a wulkeho burskeho kubła a hdžež je jeho wobstarna mać hišće při žiwjenju. W swojej młodosci wopytowaše najprjedy šulu w Bukecach a potom gymnasij w Budyšinje. Jow přistupi sobu do serbskeho gymnasijalneho towařstwa a bě horliwy a džělawy sobustaw teho sameho. Na Michała 1846 poda so do Lipska, hdžež ze wšej pilnosću na prawa študowaše. Jow zastupi tež sobu do słowjanskeho towařstwa, kiž bě so tehdom bjez lipsčanskimi študentami pod wodženjom njeboh Cyža z Nowoslic založilo a jako běše tute pozdžišo zaso rozpadnyło, dzeržeše so k svojim serbskim rojenkam a wobdžěli so z nimi swěru na wšitkich prócowanjach a hibanjach tehdom předco bóle a bóle wotučaceho Serbowstwa. Wón bě tež sobu bjez serbskimi študentami, kiž 1849 Maćicy rjany pomjatnik darichu a staraše so wosebje sobu za jeho pyšne wuhotowanje. Jako bě so 1849 po derje wobstatym juristiskim pruhowanju z Lipska do Budyšina wrócił, namaka tudy při kralowskim sudnistwje hnydom zastojństwo, dokelž jow tehdom nuznje Serba trjebachu. Wón bu tu jako aksesista a serbski toľmačeť do služby wzaty. W Budyšinje přizankny so wot wšeho započatka sem serbskim wótcincam, kiž tehdom w tutym měsće za Serbowstwo skutkowachu, založi z nimi 1850 serbsku bjesadu, staraše so z nimi za Maćicu, kotrejž wón wot jejneho založenja sem přislušeše a skutkowaše z nimi swěru za dališe pozběhnjenje Serbowstwa. Tež w svojim zastojństwje pytaše so Serbam při kóždej składnosći wužitny wopokazac a měješe tehodla lud, kiž bě w sudniskich naležnosćach na krajski sud w Budyšinje pokazany, k njemu wulku lubosć a dowěrjenje a jeho mjeno bu bjez nim předco bóle a bóle znate a čescene. Jako bě swój akses dokonjať, bu při tym samym sudnistwje w Budyšinje aktuar, pozdžišo referendar a naposledku — wokoło lěta 1869 — assessor, jako bě prjedy k temu nuzne examina w Dreždžanach khwalobnje wobstať. Před něhdže pjećimi lětami nadpadny jeho strašna rheumatiska khorosć, kiž jeho na doľhe khorostne łožo položil a jeho dotalnu móc na wšě časy zlemi. Wón drje po dlěšim času zaso stany a pytaše w kupjelach svoje dospołne wustrowjenje, njenamka pak je cyle. Wěsta słabosć w nim zawosta, tak zo njemóžeše

swoje sudniske zastojnstwo wjacy wobstarać, ale dyrbješe so **emeritować** dać. Na to přebywaše z džěla w Budyšinje, z džěla pola maćerje we Wajicach, z džěla pola bratra w Bukowcu pola Horneho Wujezda a pytaše so hišće bóle wustrowić. Z khwilemi so tež zdaše, kaž budžiše so to jemu poradzić dyrbjało a tehodla myśleše sebi wón synlje na to, so na adwokaturu položiť a so wosebje jako serbski ryčnik w Budyšinje zasydlíć. Wón tež wšě k temu nuzne kročele činješe a ze strony serbskeho luda so tež w tutej naležnosći wšelake peticije na ministerstwo wotpóslachu, ale tuto njechaše zakóńskich postajenjow dla do toho zwolíć. Wehla chcyše so tehodla w tajkej naležnosći hišće na sejm, abo na krala sameho wobroćíć, skhori pak bjez tym w zymje 1876/77 z nowa. Jeho khorosć a słabosć bě so jemu na puchej čisnyła a hač runje měješe hišće krótko před swojej smjerću wšu nadźiju, zo zaso stanje, dha so to tola njesta, ale wón wumrje džen 3. meje 1877 we Wajicach, hdžež w času swojeje poslenjeje khorosće přebywaše, 54 lět stary. 7. meje bu ze wšej česću do Bukec pohrjebany. W mjenje towarstwa Maćicy, kotrejež swěrný sobustaw bě wón wot jejneho založenja sem był a wo kotruž je so wón tež jako jejny dolholětny wubjerkownik, juristiski wobradžer, rozsudzowař a porjedzowař rukopisow a wosebje tež jako hromadzowař a dokhowař jejnych starožitnostnych zběrkow, wulcy jara zaslužbny sčinił, bě so jejny předsyda k. Smoleř na jeho pohrjeb podał a položi na jeho kašć we Wajicach palmowu hałozu ze scěhowacym wot knjeza wyššeho wučerja Fiedlerja na poručnosć wubjerka spěsnjenym sonettom :

Što jasne zynki želne zwonja
 A zrudnu powjesć njesu do Serbow?
 Što tyšne duše wobstupuja row,
 A komu bohaće so sylzy ronja? —

Ach po wšěch Serbach z postróženjom zhonja
 A želenje so jima wutrowow,
 Zo zaso jedyn z wěrných wótčincow,
 Swój časny běh tak zahe hižom skonja.

Duž dobru nóc tež džakni Serbjo praju
 Či za wšo, štož jim běše, wótčincow!
 A Tebje w dobrym wopomnjeću maju.

Njeh stawy we rowje tež prochnu, tľaju,
 Wšak z wěry zbóžna wěstosć swěći so,
 Zo widźimy so zaso w Božim raju!

Štož hewajšu džělawosć našeho zemrjeteho přecela zwonkach towarstwa Macicy serbskeje za Serbowstwo a w serbskich naležnosćach nastupa, dha ma so tu wosebje tež na to spomnić, zo je postajenje pomnika za serbskeho dobroćela Budarja na kerchowje w Budystecach, kiž so 2. oktobra 1867 na swjędzeńske wašnje tam sta, z wulkeho džěla jeho skutk, přetož na jeho wabjenje bě so komité k temu wuzwolił a zběranje darow započalo. Za Budarja a jeho přez swoje wotkazanje wopokazane serbske zmyslenje zahorjeny chcyše tež wón, dokelž bě nježenjeny wostał, ze swojim nahladnym zamóženjom něšto podobneho za Serbowstwo do skutka stajić, zažna a njewotčakana smjerc je pak jeho na tym, kaž so zda, zadžěwala. Z literarskeho wustupjenja njeboh Wehle mamy naposledku hišće wuzběhnyć, zo je wón wot lěta 1847 sem swěru do serbskich Nowinow pisał, te same tež w léce 1860, jako bě jich redaktor w Rusowskej, dołhi čas sobu redigował. Wosebitu wažnosć maja jeho prawizniske a nationaloekonomiske nastawki, kotrež je wón do nich 1856—59 a pozdžišo, tež 1875, pisał. Tehorunja mamy wjele rjanych nastawkow wot njeho nimale we wšěch lětnikach Łužičana a za Časopis je wón z wulkej prócu powjesće wo žiwjenju, wosobje a wotkazanju njeboh ryčnika Budarja, kaž tež powjesć wo Pjehowej knihowni w michałskej cyrkwi w Budyšinje a wo Mahrowych štipendijach za Serbow nahromadził a wotčišćeć dał. Za Macicu bě wón jene powjedančko z romskich stawiznow spisał, kiž pak bu pozdžišo jenož z nakładom Hikec knihičišćernje w Budyšinje čišćane a to pod napismom: Virginia. Wobrazy ze stawiznow a žiwjenja starych Romjanow. 1861. Na wabjenje teje sameje čišćernje a jeje noweho wobsedźerja Donnerhaka přeloži wón dale najlěpšu a najnowišu punktirknižku, kiž bu 1863 na nakład spomnjeneho čišćerja čišćana. Tež je wón knihiwjazarja Rosenkrantza w Budyšinje 1861 při nowym wudawku Wajsowych modlerskich knihow a 1862 při nowym wudawku někotrych nowych duchownych khěrlušow, kaž tež knihičišćerja

Kulmana we Wojerecach 1863 při nowym wudawku Möhnoweho žnjoweho přédowanja z korekturu a t. d. podpjerał a so hewak hišće při wudaću a wo wudaće wšelakich druhich serbskich wěcow zaslužbny sćinil. Za to wšo přewodza jeho nětko naš horcy džak do rowa a Bóh daj, zo bŷ na jeho město bórzy zaso jedyn druhi z našich mlódšich Serbow stupił, kiž by z runymi mocami, z runej horliwosću a z runej lubosću k Serbam na tym samym polu prawiznistwa našemu ludej k zbožu dale džěłał, kaž naš njeboćički přecel. Jeho wopomnjeće wostanje nam lube a drohe!

K. A. Jenč.

Wozjewjenje.

Njeje-li tón abo tamny česćeny sobustaw knihi z nakładom M. S. wudate dostał, njech to dobroćiwje wozjewi, zo bychu so jemu pobrachowace pošlać móhli.

Za tych, kotřiž hakle přistupuja, wozjewjamy z tutym někotre našich wudaćow, kotrež su hišće na składze a kotrež móža so pola k. knihiskładnika Mjerwy, abo tež po knihikupskim puću dostać.

1) Časopis towarstwa Maćicy Serbskeje. Lětnje dwaj zešiwkaj. Dotal 55 zešiwkow po 7½ nsl.

2) Łužiski serbski słownik. Pod sobuskutkowanjom Handrija Seilerja a Michała Hórnik a spisany wot Dr. Pfula. 1857—1866. 4 tl.

3) Pěseń wo zwonu wot Schillera, zeserbšćena wot H. Dućmana. 1859. 2 nsl. (Z Časopisa.)

4) Šěsć spěwow serbskich za tenor abo sopran z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1861. 10 nsl.

5) Hornjołužiska serbska ryčnica na přirunowacym stejišću. Spisał Dr. Pful. Zešiwk I. Zawod. Zynkosłow. 1862. 15 nsl. (Wosebity wocišć z Časopisa.)

6) Wěnc narodnych spěwow Hornjo- a Delnjołužiskich Serbow z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1868. 15 nsl.

7) Kral Přibysław. Lyrisko-episka baseń we třoch džělach. Zložil Jan Čěsla. 1868. 6 nsl.

Serbske stucky.

Wot Dr. *Sauerweina*.*)

Předspomnjenje redaktora.

W našim serbskim pismowstwje čescimy wjacorych Němcow, kotřiž su z lubosće k swojemu wěrywuznaću serbsku ryč nawuknywši serbske knihi pisali, a tež někotrych, kotřiž su mjez serbskim ludom přebywajcy so z nabožnymi abo składnostnymi spěwami spytali. Ale njeslyšana wěc bě dotal serbska swětna poesias wot Němca, a k temu w delnjoserbskej naryči. Duž podawamy z radosću našim čitarjam tute „serbske stucky“ k Dr. Sauerweina, kotryž je hižo we Łužičanu a Serbskich Nowinach někotre na pokazku wočišćeć dał z podpismom „Surowin“.

Zo basnjeř cichi a nabožny serbski lud lubuje, je wón hižo wjelekróć dopokazał. W tajkej lubosći je w loni do swjedženiskeje ryče 2. septembra we Wjerbuje tež serbski kruch sobu zapleť. Tam mjez druhim praji: „Teke te serbske luže su pomogali k tym nimskim dobyšam, k tej nimskej zjadnosći. A togodla kcomy my teke gjarde bys na naše bramborske serbske naroženje, na našu lubu serbsku rěc a na wšykno, což jano mamy serbskego. Ach te duchy teke tych starych serbskich luži, tych dawno njabogich hobydlarjow teje strony, kotrychž šiche gronjenje młogi raz derje nam se da slyšaš we

*) Knjez Dr. Sauerwein, sobustaw Maćicy Serbskeje, je w Banteln pola Hanovera z domom. Wón je pódlu wšelkich orientalskich tež slowjansku ryč nawuknył a interessuje so tež wosebje za našu serbsku ryč; wón je za někotre tydženje delnjoserbsku naryč nawuknył a při wšelkich składnosćach a džiwojo na wšelke podeńdženja a nazhonjenja w Delnej Łužicy slědowace pěsnje napisal, kiž wo jeho rjanych darach a tež lubosći k serbskemu ludu krute swědčenje poskića. Hišće cheu naspomnić, zo běše nan Dr. Sauerweina farař we tajkej stronje w Hanowerskej, w kotrejž hišće wšelke na něhdušich serbskich wobydlerjow spomina.

H. J.

nocy, gaž ten wětrik tak křajži šumi w tych starych wjerbach abo w tych starych wólšach, te teke, až wóni mogu hyšće na nas dołoj glědaš, budu se wjaseliš, až jich žiši a jich žišíziši su hyšće dobre serbske luže a móčne serbske wójaki. A tak, gaž my wólamy žinsa: Cesé buži . . . kěžoroju . . . wójnstwu, ga kcomy my teke wóláš: A cesé buži tym bramborskim serbskim, a wosebnje našym wjerbjańskim wójakam a wšyknym dobrym serbskim lužam! Jo, Bog na njebju žognuj wšykných, žognuj teke našých serbskich, našých wjerbjańskich wójakow a wšyčne dobre serbske luže!“ (Grono žaržane na ten Sedanšwěžen w Wjerbnje. Ansprache gehalten zur Sedanfeier in Werben in der Niederlausitz von Dr. G. J. Sauerwein aus Gronau. Cottbus, Brandt.) Tu spomina so potajkim z tej samej sprawnosću a lubosću na Serbow, kaž w znatej pěsni „Schleswig-Holsteinska“ našeho najwjetšeho hornjoserbskeho poety, hdžež so Němcam praji, zo su Słowjenjo pomhali tamny kraj Danstwu wutorhnyć, a potom so kónči: „A Schleswig-Holstein wumóžene nětk radosćiwje němcuje; a kajke myto wucinjene bu za was, ludy słowjanske? O Němcstwo, skhowaj wšitku slawu za našu krej a sylzow dosć, zdžerž doma swobodu nam prawu a škitaj našu narodnosć!“

Na žadosć k. Dr. Sauerweina podawamy jeho „stucki“ w prawopisu, w knihach za delnjoserbski lud dotal wužiwanym. dokelž chce wón wosebite wočišće mjez ludom rozdželić. Duž je tu ž = c, ě ← z, į = s, řčh, pčh, tčh = kř, př, tř. Předložka „w“ so tudy wuwostaja a mjehkosć so zwjetša z čarku woznamjenja.

1. Bog jo ta lubojeć.

Bog jo ta lubojeć, taf įni to wřchuzi,

Bog jo ta lubojeć, taf įni to nam.

Bog jo ta lubojeć poħřeža luži,

Bog jo ta lubojeć, žož chójžim įam.

Bog jo ta lubojeć, to powědatej

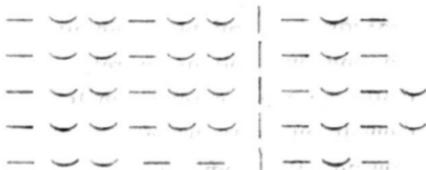
Mjaħez a įkynžko a ženi a nož,

W wot tog' įameg' įe roħgrauatej

Mlebo a įemja a wřcha jich móž.

Bog jo ta luboječ, a wón pomožo
 Zinba a witsche a pšehze šaš,
 Bog jo ta luboječ, o daj nam, Božo,
 Luboječ ku bližjemu luždy šaš.

2. Vaetare.

Neželu zajtscho a rědny šaš,
 Na niebju štynzto nět grějo šaš,
 Kalěto jo, južo pšhidu tešchi,
 Łažki jo duch, ak jo byt tak šehěžki.
 Žognuj nam Bog ten rědny ženi.

Zatschy šu bliško, juž šchopko jo,
 Tichawa juž roječo a wětschif zo.
 Wjašel he, hwět, a jog' hobydlaće!
 Neželu zajtscho, a juž Vaetare.
 Žognuj nam Bog te jatschy tek.

3. Šak šom šerbšti nahutnut.

Ša šom nimski narožomy,
 Žuieg' šchaja šyn ja šom,
 Ššom pak šerbštem' pšchihuzomy,
 Ššerbšte šłowo lubujom.
 Ša mam šerbštu hutšchobu,
 Ššerby moje bratscha šu.

Ššerbšte žowča šu huryli
 Š mojih hystow nimšku rěž,
 Hutšchobu šu pšcheměnil
 Ně we wšchytom; — boga wěž!
 Šak mam šerbštu hutšchobu,
 Ššerbšti lažko nahutnu.

Zan' ſchi ūedej to hupfoſchyjſch,
 Naſ ja ſerbski nahuknjom,
 Naſ, ten jěſyſ pſchawe wroſchiſch,
 Sajžewanja pſchewinjom,
 Poſwedaſch wſchaf ūamogu,
 Zan' je ſerbskej hutſchobu.

Šſkuchaj, mě ſu pſchipoſchkali,
 Za ſom wotpoſchkaſ tu rěž.
 Chtož ga moje ſerbske chwali,
 Chwali huzabnizow wěž.
 Žowcža, ako poſchtaju,
 Daju rěž a hutſchobu.

4. Choſchebus a Budyſchyn.

Choſchebus a Budyſchyn,
 Piſhezga wej ſtej taſ ūerownej?
 Šſerbsſtwo how a Šſerbsſtwo hyn,
 A wej ſtej tej měſcže gſownej.
 Zano Šſerbsſtwo Budyſchynie
 Jo aſ mſkody fryſchyny bom.
 Choſchebuſu paſ to iſtino
 Aſ ipadany ſtary chrom.

Dolna, górna Lužyza,
 Hobej ſtare-ſnatej ſtroúe,
 Šſerbam paſ jo tužyza,
 Až wej ſtej taſ roſžželonej.
 Ach, wotzuſchcžo, hobydlaſe
 Šſerbsſkich bſotow, ſerbsſkich wſow,
 Wy poſojzne, wy nimzawe,
 Bužcžo Šſerby, wy teſ how.

Žož nam Bog jo hobražít,
 Lěpe jo, aſ luži ſdaſche:
 Chtož ſwój narod pſcheražít,
 Žo dſe tom' te zuje pſtaſche?

Čhtož jan' dobytk požedujo,
 Bžo wón rad do bishpa hysch?
 Čhtož to herbste sanizujō,
 Bžo wón kraloj' wěrnny bysch?

Čhojchebus a Budyhychn,
 Saksa, Pichuška, dvě stej stronie,
 Ale Nimska how a hyn,
 Togdla nejstej rosdžěłonej.
 Nimska jo sjadnaka waju,
 Lužyza nět j adna stej.
 Wěrne Šerby pak wofaju:
 Jan' he šamej sjadnajtej.

5. Lužyza, och Lužyza.

Lužyza, och Lužyza,
 Košmilona Lužyza,
 Žož ja chójžim, žož ja šom,
 Lužyzu ja špominjom.
 Tam stej šwěšchikej dvě wozy.
 Ako gwěšdže šchichej nozy.
 Rědne wozy bšyščachu,
 Rědne žowcža poščfachu,
 Lužyzy, tam Lužyzy,
 Košmilonej Lužyzy.

Lužyza, och Lužyza,
 Košmilona Lužyza,
 Daloko na zušym šwěšche
 Bidu wandrowašch tom lěšche,
 Daloko pod pokdnjo šam,
 Pač špominěiča šobu mam,
 Daloko k poknoznei nozy
 Špominjom na herbstej wozy, —
 Šak te wozy bšyščachu,
 Šak te žowcža poščfachu,
 Lužyzy, och Lužyzy,
 Košmilonej Lužyzy.

6. „Lipe Serbskej“.

Sestawa młodej lipy, hława,
 Sestawa buž jej tež wot naš!
 Ta žgan hochtožeńe dawa
 Tak ja nimyřich, ať ja wař,
 Někdy jo, gaž tej puřczińte
 Najsog' hucheg' žywenja,
 Smařařch Lipku, Budyřichyńe,
 Chłotk a žrědla wjařela.

Srownajch wřchytwo, řrownajch wřchuži,
 To našch zař ma wěřce přeđt.
 Daj mě hurběgnyřch wot luři,
 Daj mě chłěb a řamonyđt,
 Lubej mě jo gólach, bčotach
 Tunja jěž a řtara rěž,
 Nto řtořchanyřch pařazach
 Řřches natury droga wěž.

Srownajch, řrownajch wřchytne ludy,
 To by tež rad řřchěł našch zař,
 Smeřchajch wřcho, žož tam, žož tudy,
 A ten řwět řřchestworisřch řař.
 Glich niž űewě, niž űewiži;
 Kať ten řwět ře řdat by nam,
 Gaby niřt űeřmatať niži
 Něžo drugeg' ať ře řam.

Sestawa, „Serbska Lipa“, hława!
 Stara glich'lan młoda ty,
 Starřtvo řwoju mōž řchi dawa,
 Tog'dla řama młoda řy:
 Starřtvo luda, młodořčž luři,
 To řřchewińto luřđu wěž.
 Rořnořchuj, ty młoda, wřchuži
 Starřch Sěrbow řpěw a rěž.

7. Lubki — štužki, žona — rěz.

Mjašy kněšow, mjašy buřow,
 How a tam ja wandrujom,
 Žoweža jan' mě grońe žuro,
 Kněšam pak kněš doktor šom.

Wandrowašy tom zetem lešče,
 To šu mójje wjašela,
 Ak te tešchki j kšhidłom lešče,
 Tak je jelejnizu ja.

„A zo mašch ty, žiwny žuro,
 Až ty přežeze dale zošch,
 Mjašy kněšow, mjašy buřow
 Wandrowašch nepřeštanošch?“

Nowe lubki pytam tudy,
 Nowych přichijajšelow tam, —
 Přichijajšele mě šu ludy,
 Lubki hudidhtujom šam.

Přichijajšele daju ružki,
 Sa šwój lud a kuzby šam,
 A lubkam wšchake pytam štužki,
 Nowu rěz pak k žońe mam.

8. Za lubojeć jo šta.

Ach ta lubojeć jo tak šta,
 Wšchytnym starojeć gotujo,
 Š hutišchobu niz hutišchoba
 Niz, ach niz negłošujo.

Žano žowežo lubujom,
 Wona pak mě gramujo,
 Žanom' drugem' gramujom,
 Wona pak mě lubujo.

Za pak drugeg' lubo ma,
 Druge drugim dobre šu,
 Ach ta lubojeć jo tak šta,
 Wšchake wšchafich lubuju.

Gab' jan' šam tu lubo měk,
 Ak mě šama lubo ma,
 Wjašole ja špěwašch kšchě! —
 Ach, ta lubojeć jo tak šta.

9. Žortowańe, tortowańe.

„Žo ty poižošch?“ groni jadeit,
 Ak mě šmaka šewbedře,
 „Gab' šemušył, šeby žeden
 Chóžik nět přchi wjažoře.“

„Ty žgan zaš mašch wotpozhywašch,
 Žort'wašch how a tort'wašch tam,
 Gab' šemušył gwašch a žětašch,
 Za ga šeby gnał tak šam.“

Zo ģe myġliġġ, zo ga pytaġġ,
 Zo ga zoġġ, mój pġchijaġġhel?
 Zoġġ ty taġ ten zaġ pġchejz chytaġġ,
 Af nam da ten štworijġhel?

Zo šchi pomoga wjaġeġe,
 Gaġ ty dermo šortujojġġ?
 Zo wot togo maġġ ty šweġe,
 Gaġ ty niġ af fortujojġġ?

Gab' my niġ šepoġeġali
 Dujġhego na ġemi how,
 Daġġ ġe pón to šwěre chywali
 Mimo dujġġe, mimo ġkow.

To wjġġaf zaġ ġwój dopoġnijo
 S tym, zoġ Bog jom' šyniġġ da,
 škowek paġ, af niġ šezujo,
 Zo tej štwórb'e ġpromota.

Ssam dše taġ mam ġniġu rufu,
 Ssam ġom šeġto šortowaġ,
 Bog paġ šwarnuj, ab ja ġlufu
 šano šortach namaġaġ.

10. Etjarġba na šachadaġe ġerbyteġ' špivaġia.

Sserbštwo! ty ġy taġ bogate,
 A ty ġamo to šewěġġ!
 šušym ġu te šġtuġzi šnate,
 šenġ ty ġamo šozojġġ meġġ!
 šušyġġ ġġġajach šuġe luġe
 šeġeġe ġerbyte prošnizti,
 Sserbšti ġtoġ ġe lubi wjġġuġi,
 šano doma wam šeġni.

šo ġu nēt te štare šġtuġzi,
 šótšeġ pġġeġa špivaġġcho?
 šilġe pġġeġdu ġerbyte ruġti,
 Sġtuġzi paġ wy šamaġġcho;

Wšchytne k nimskem' pšchuzone,
 Wšchytne nimšteg' polne h'u,
 Š torma h'wony nimski h'wońe,
 Žowcža nimski h'přwaju.*)

Kšchěli wy h'přkoju h'wajš,
 Ab tyrlikať kaž ten koš, —
 Kšchěť ten koš něť h'rašom h'přwajš
 Tog' h'přkojka rědny g'koš, —
 Kať by bylo to űešdřate,
 Wš to űeby h'chěli měš!
 Š serbšt'wo, ty h'j tať bogate,
 A ty h'amo to űewěš.

11. Přtam přcheto.

Luže grońe: „Ty h'j gluzny,
 Až tať űele drogujoš!
 Žedńe tužny, žedńe muzny,
 Wědoš h' žyniš, zož ty zoš!
 Přšch űejmuzny twoje nogi,
 Wšchuzi h'wjšcho rožyžka!
 Měšto přškowatej drogi
 Křwa š chłodkom h'čžažyžka!“

Šsom glich tužny, h'om h'amotny
 Wšchuzi, zož ja drogujom.
 Rad h'chěť muzny h'jšch a g'łodny
 Měšto togo, zož ja h'om.

Čhtož jo muzny, čhtož jo g'łodny,
 Tomu deťe h'loži wjšcho;
 Ten jo tužny, ten h'amotny,
 Ať podarmo lubujo.

Ľejo na tom žekem h'wěšče
 Ta, h'u kótrejž lubošč mam?
 Žadna rědnošč, ako lěšče
 H'umňšlowať h'om ja h'am!

*) Žano niž kóšdu žať.

Pytam pŕcheto, pytam pŕchcže,
 Nikul ju nenamafam.
 Rjazošch mě: „Nepytaj wězej!“
 Wotgronim: „Ja dozafam!“

12. Lubošczi maju krotki zaŕ.

Luboŕczi maju krotki zaŕ,
 Žeŕno pŕchidu, ŕajdu ŕaŕ,
 Wto te ŕtruŕki na polu,
 Rwitu, ale ŕewarnuju.
 Lubošczi maju krotki zaŕ.

Luboŕczi maju krotki zaŕ,
 A ho te chylki hŕŕchcže naŕ
 Stošcž a ŕawicž hobŕchuži,
 Hutŕchobu nam hobtuži.
 Lubošczi maju krotki zaŕ.

Ramogu lubku dozafafch,
 Ramogu how ju namafafch.
 Luže ŕchajžu ŕedaju,
 Wóni ŕ hofitom glědaju.
 Lubošczi maju krotki zaŕ.

Worej žo ŕtynžto, ŕajžo ŕaŕ,
 Žajžo, ŕajžo lubošczi zaŕ.
 Daj mě ŕchi lubowafch chylku paŕ,
 Wŕchytno, wŕchytno ŕajžo taŕ.
 Lubošczi maju krotki zaŕ.

13. Rótaru wŕŕŕch?

(Rariŕane pŕŕhi namroznej lawze mjaŕŕ Werbitóm a Popojzami.)

Werbíte abo Popojzach —
 Rótru, a na kótrem bože?
 Žana hŕŕchcže Woktojzach!
 How jo lawka, ŕom pŕŕhi mrozze.

Hov nět hyschće stojim šam,
 Druge pak pšes kawfu štože,
 Lubka how a lubka tam,
 Žedna pak pšchi mojem bože.

14. To doch ňebžo niz mudrego.

Jana Šanka běła zeričena
 A niz zu rjine měrona —
 Na tu ja štuzku pišajch kšchěch,
 Ga pero juž a tintu wšech
 A pišach něžo dobrego. —
 To žowcžo pak gromajšcho taf:
 „To ňebžo doch niz mudrego“.

To žowcžo šom taf lubo měł,
 Až ju ša ženišku wšech by kšchěł,
 Za kšchěł ju najcz na rukoma,
 Zu pošchtajch kšhajžu i gubtoma,
 A dašch jej wele dobrego,
 To žowcžo pak bžo gromiňch taf:
 „To doch ňebžo niz mudrego.“

15. Wajze, Winze.

Wajta, Winta mojej lubze,
 Wej pak matej štodkej gubze,
 Pojžtej, pojžtej how do štodka,
 Ružda młoda, lužda štodka,
 Šobej waju lubujom.
 Kótra młodišcha, kótra štodišcha?
 Š pošchtami dašch' špytujom.

Dwě stej Wajze, dwě stej Winze,
 Štodišnie jo tej šhtrokowinze.
 Štyri ščo wy moje lubti,
 Wšchytne mašcho štodke gubti,
 Wšchytne ja waž lubujom.
 Šhto ta młodišcha, šhto ta štodišcha?
 Š pošchtami dašch' špytujom.

16. Žanomu žowcžu, tótaronuž chrapki na boleze suby žom dat.

Kuždy tešchazt špěwa lěšche
 Dla lubošęi na špomńešche,
 Kuždy špiwa šwojej lubze,
 Šškodkošę jo tej makkej gubze.
 Namam lubku ja tom lěšche,
 Me špiwam rědnej Žešche.

Žetka, ta jo rědna žowta,
 Rejžrědnejšcha až do Drowta,
 Rejžrědnejšcha žetej Šserbštej,
 Žetej Bólštej a Ungerštej,
 Rejžrědnejšcha žetem šwěšche.
 Špiwam štužki rědnej Žešche.

Me Žetka, fak ga mogu
 Špiwašch po šerbštem nałogu,
 Gaž žēm žam ja nejžom šerbšti,
 Me jano hanoberški.
 Wyhle pak hužofo lěšche,
 Špiwat štužki rědnej Žešche.

Žetka, Žetka, žeden luby
 Reby špomńeč twoje suby.*)
 Gaž ty žednog' lubeg' úamašch,
 Tvojich subow bóle štamašch,
 Šušwól mě, pak šymě lěšche
 Budu pomoz rědnej Žešche.

Žetka, Žetka, ja še bojim,
 Rownož ja šchi suby gojim,
 Šepojžošch ty še mnu žobu,
 Ab' mě gojika hutschobu.
 Glich pak špiwam šymě lěšche,
 Špiwam štužku rědnej Žešche.

*) Borkojski dialekt ma accusativ.

17. Kózka hŷy, jan' úejřom myřch.

Namam ja, řenu lubku úamam ja,
 Pytařch hřchěť, pytařch hřchěť, ale jo taf zarna řchma,
 Zarna řchma.

Zora řom, zora řom, řom ja janu namatať,
 Řědne jej, řědne jej, řchenkowaně řom jej dať,
 Šřom je dať.

Me doch, ale doch, úozo doch ta mója byřch,
 Luži dla, luži dla, groni wona- dejřcho hŷřch,
 Dejřcho hŷřch.

Debu ga, debu ga, debu rař řchi wořtajiřch,
 Wěřče pón, wěřče pón, drugu budu huřwóliřch,
 Huřwóliřch.

Úedejřch ga, úedejřch ga, taka gjarða úedejřch byřch,
 Kózka hŷy, kózka hŷy, ja pať jano úejřom myřch,
 Úejřom myřch.

18. (28) Zafańu.

Prjawořoju řčzařka jo,	Prjawořoju řčzařka jo,
Šchěřko jo ř teptańu.	Řěřť jo tam ř teptańu,
Lubka pať jo řta na mío,	Lubka pať úelubujo,
Šty řom ja zafańju.	Úeje ř namaťańu.

Prjawořoju řčzařka jo,
 Žuž jo huteptana,
 Gaž mě lubka lubujo,
 Bužo namaťana.

19. Žowčza řřobodnořčž úamaju.

Kowno na řlěďť přchřřchěť řom
 Š žuřeg' a dalokeg' řchajaja,
 řhŷchěče pať řchi lubujom.
 Ty mě tefe, řědna Waja? —
 Žowčza řřobodnořčž úamaju.

Majta na mío pogléda,
 Pšchezga na ras ěe šléfajšo?
 Gubtu, ružtu, niž ňeda? —
 Kněni na nju poglěd'wajšo! —
 Žowcža šfobodnošć ňamaju.
 „Daj mě ružtu“ — „ač to ga“,
 Tak mě wóna wotgrońajšo.
 „Ružtu ja waš ňamam ja,
 Dašć wy ja mnjo tek ňamajšo.“ —
 Žowcža šfobodnošć ňamaju.
 „Dobru nož ga“, gronim ja,
 „Dobru nož, ty lubošć naju.
 Naju lubošć nět jo wšča,
 Nět šabydńom rědnu Maju.“ —
 Žowcža šfobodnošć ňamaju.

20. Eserbjla zujym pomoga.

Wjšchyńe, Wjšchyńe, rědńe tam te reje ěu,
 Žowcža tam, gólz tam pjšchne reje rejuju.
 Wjšchyńe, Wjšchyńe, žož tě reje deře du.
 Ša ěom tam, ja ěom š janyu žowcžom pogronit.
 Šaden gólz, jaden gólz na to jo ěe rošgorit.
 Wjšchyńe atd.
 Potom ja, potom ja nijajš dwěma ěežech tam,
 A pšči tom, a pšči tom na pšč druge glědach tam.
 Wjšchyńe atd.
 Šaden gólz, jaden gólz huškej měry běšcho šty.
 Groni wón, ěhifa wón: Žo Wy tam pštajšo, Wy!
 Wjšchyńe atd.
 Žowcžo paš groni tak: „Šano žowcžo phta wón,
 Pšchezga niž, pšchezga niž? Žo ga šči to žyni pón?“
 Wjšchyńe atd.
 „Gaby wón, gaby wón šewjšchym na naš ňeglědaš,
 Pšcheto ty, pšcheto ty ňebn žednu štrygowat.“
 Wjšchyńe atd.

Gólz ten pón je jchyn wen, luže chajjachu he hínašč
 Šserbska pak, móžo taf, zujym gólzam pomogašč.
 Wychynúe, Wychynúe, žož te reje deće du.

21. Potojze.

Gotkojze a Popojze,	Gotkojzach, — tam fermušču —
To štej mojej potojze!	Tam hom igubit hutščobu!
Potojza jo Popojzach,	Kuški, af mé woščachu,
A ta druga Gotkojzach.	Popojze je doščachu.

Gotkojze a Popojze,
 Kosdželonej potojze!
 Gab' ja šaž gromadu ščet,
 Zadnu j waju ja by wšet.

22. Spomúenje.

Šserbske žoweža, ředne, bête —
 Bête, zerw'ne, — pilne, gnite —
 Šserbske žoweža, wchynue, wchynúzi,
 Spomúu waš hřež zujych luži.

Tužna pak jo hutščobu —
 Žojcho wěžešč zogodla?
 Za hom how pšchi pólštej mroze,
 A kščet byjch pšchi waščom boze.

Kermušču he juž pšhibliza,
 Kermušču, ta luba, pšchizo —
 Ach ja fermušču how njamam,
 A nad pišmom gowu kamam.

23. Hostyla.

Ach moja gola ty jelena,
 Ach moja lubka zerwena.
 Luba jo gola ta jelena,
 Lubšča jo lubka ta zerwena,
 Aj, aj, ta bėka a zerwena.

Přichí mojom bože mi hěžašcho,
 Lubošite na mío glědašcho;
 Lubu mój, póychtaj mě, grońašcho,
 Ach, jeje gubta taf wońašcho,
 Aj, aj, taž rože taf wońašcho.

Nět wona přichěz jo a dałoko;
 Šyma jo, hńěg lažy dšumoko.
 Ga bužo gola jaš jelena?
 Ga přichěžo lubta ta žerwěna?
 Aj, aj, ta běta a žerwěna.

Rukopis Jakuba Ledźbora.

Podat *M. Hórnik.*

Před něhdže sto lětami prócowachu so w Serbach wo wudawanje wšelakich jara trěbnych knihow za lud na katholskej a ewangelskej stronje. Na katholskej bě wosebje Michał Wałda njesprócniwje džěławy. Pódlu njeho přihotowachu tež druzy knižki za čišć, kotrež pak skóněnje w rukopisu zawostachu. Tak mjenuje H. Dučman w swojim „Pismowstwje katholskich Serbow“ wot J. J. Hauptmanna přeloženy „Nucleus catecheticus“ a „Wučby, napominanja a próstwy za khorych.“ K temu pokaza mi k. M. Róla rukopis njeboh kapłana Jakuba Ledźbora, kotryž nětko jemu sluša.

Tutón rukopis ma dołhe napismo, kotrež pak so cyłe njehodži wučitać, dokelž je titl wobškodzeny; mjenujcy: Ze Žorno Toho Katholskeho Křesćianstwa, to jo: Zene frotke Wuczeńeńo jchitkeho toho žtož jeden katholski Křesćian . . . wědžecž ha wewicj derbi.

Zo je spis za čišć dohotowjeny, spóznawa so ze słowow na druhej stronje titla: Žtožkuli tu knižku lazuješch, ja cze prošču, nechaw wo tutej knižce wošpote Šwowa, ha prawo Přibańo tech Šwowow, ha Přisnikow potacj, pžetož ja hafo jeden, wo tej žerbisej Krecj hišćeje nepoznate nejsem taf ledźbumaw na te prawe Přibańo

hač; na jenc dobre romadu Śiwedžeńo tech fječezianskich Wernofczow. Tež je „Bofazumwar“ přidaty.

Je to mały katechismus we 27 paragrafach z prašenjemi, 61 knihowych łopjenow abo 122 stronow we wosmorcu.

Ryč w nim je, kaž we wšěch starych serbskich knihach, němcowata. Naši stari spisowarjo, katolicy a ewangelscy, su sebi němsku ryč za prawidło postajili; njejsu ani na łaćansku a druhe dźiwali. Samo přeložowarjo biblije, kiž su druhe słowjanske biblije přirunowali, wostajichu wjele germanismow w svojim přeložku; tak maja wopačne verba, často njetřebny artiki, wopačnu słowotwórbu, cyle němske słowosečhi a wurazy, n. př. Bercze šo po Potrebnostach tych Śwjatych horje (Romsk. 12, 13) atd. Tajke stare njeleposće su tež pola J. Ledźbora. Wězo njewěri sebi žane nowe słowo tworíc abo po jeho zdaću njeznaciše naložic; tak piše: Boh jo jena ničfanczna Wecz (węc, město: byće), fotraž šhitfe dojpownofcže wo jebi ma. Tež trjeba wón słowjeso: wordumwacž; wordje, wordja atd.

Dobre a spomnjenja hódne wurazy pak su: zbóžnosćiwa wučba; bywamy wusprawnjeni, swjatosćeny bywa atd.; předhela (nic: přědkhela); plód w žiwoće nosyła; hdyž klakanje přebiwa; připrawki, šympathetišche Segnungen, daš Werpředjen; wobličwo khlěba a wina (nic: štalt, štaltnosť); jónu (nic: junu); Bóh, najwjetša dobrota; zapjeńčita wutroba; šćwać, nic: šćuwać; hrěchi přenjechowac.

Prawopis je tež jara hubjeny. Po namjeće Prokopa Hančki, kiž chcyše katolski prawopis z ewangelskim poněmskim zjenoćic, naložuje Ledźbor runje kaž M. Wałda z wjetša „š“ za „s“ a druhdy tež „j“ za „z“; tež pisa wšelake pismiki njerodnje, zabywajo diakritiske dypki atd.

Jakub Ledźbor je tež serbske katechesy w rukopisu zawostajil z l. 1778—81. Wón bě z Łazka rodzeny, wot l. 1770 duchowny, 1777—83 kapłan w Radworju, a potom kapłan a design. direktor šule w Kulowje; zemrje 1796 w Prazy.

Swjaty Malin.

(Stara bajka.)

Wot *Radyserba*.

Běše swjaty Malin
 Junu na Židowje,
 To bě starodawno,
 Prjedy džědow-džědow.
 Lud so tehdy bišće
 Smorkaše do horšće;
 Připołdnicy běchu,
 Šerjenja a koltki,
 Přeměnki, byrstucy,
 Wjerbaby a smjertki,
 Wódny muž a žena,
 Zmije, kuzlaŋiče;
 Wowčerjo na dudki
 Hrajachu na polach,
 Hoberi a ludki
 Bydlachu we holach.
 Předlče na wrjećeno
 Předžechu šće tehdy,
 Spowjedna ta suknja
 Z nana přeby syna;
 Kulšica ze třomi
 Džěrami bě wobjed,
 Drěmotki za plotom
 Hrajkach ze zlotom,
 Warody šće běchu
 Pode kóždej třechu.
 Wěčny žid so tudy
 Čaroćeše druhdy.
 Zajac po třoch nohach,
 Lětaše na brjobach
 Bludnička do bahna
 Nónnych khadlow zahna.
 Diki Bjarnat počmi
 Jězdžeše zo hrozno.
 Paproč bělu kwětku
 Skići w Janskej nocy.
 Hady w jědlach sebi
 Krala krónowachu.
 Wjelk a liška bjezdžak
 Khelpaštaj na kwasy.

Pjenjezy we hrajkach
 Bleskach so w hajkach.
 Palenc, nětko jucha,
 Bě šće wjele ducha;
 W korčmach winko rjane
 Darmo porjedžane;
 Dawki běchu mjeńše
 A te holcy rjeńše.
 Stare pyšne časy
 Kepa přińdu zasy. —

Tehdy swjaty Malin
 Běše na Židowje.
 Na čo dha bě swjaty?
 Štó ha nam to powje?
 Zdajmy so tych prašow —
 Swjatosće su wšelke.
 Jedyň haj čělnahi
 W mrowišćach je lěhał,
 Druhi traž je bosy
 Po hozdžikach běhał;
 Z nahim zadkom jeni
 Sydali su w čropach,
 Druzy tkhi sej w ložu
 Žiwili po kopach.
 Spokojmy so na tym,
 Zo bě Malin za tym,
 Zo tam njeje čěkał,
 Hdžež je swjaty rěkał.
 W horach, polach, holach
 Mjenowany swjaty,
 Bě wón kóždej babje
 Z tutym mjenom znaty.
 A to njejsu džiwu —
 Hlaj hdyž wot nyšpora
 Wón by domoj přišoł,
 Swěćeše mu do jstwy
 Jasne złote slónceo.
 Próški miškorjachu
 So we jasnych pruhach,

Kemšace te drasty
 Slěkawši so Malin
 Spowěša na próški,
 A te slónčne próški
 Džeržachu te drasty
 Hy, to nič male
 So nej' podawale;
 Zo to ludži lepi,
 Namasaja slepi. —

Djaboł bě so dawno
 Na toh' swjatoh' měrił,
 Za nim nuchał, čuchał,
 Čorne zuby šćěrit,
 Spytował joh' wšelko
 Z nanajrjeńšim winom,
 Pře wšě slódke lóšty,
 Přež wabite rjanki
 Z kralowskeho lóžka. —
 Ale nič, nič —
 Podarmo wšě pasle,
 Kosyďta a syće.
 Skerje z hnidlicami
 Skalam džěry zbijješ,
 Prjedyžli by jimnył
 Spyt so žadyn jeho.
 Djaboł wšón so žahly
 Zlobješe na njeho. —
 Wučuchawši smolu,
 Šwablowe te smjerdy
 Malin sprosći hłowu:
 „Staty sym a twjerdy.
 Žadyn djas mi z hele
 Njestula mje dele!“
 Djas to zaslapnuši,
 Pušći wusměch kuši:
 „Přeco čiň so wěsty —
 Stulam će do pěsty!“

Swjate kemše běchu,
 Pop tam přědowaše;
 Drěmki wobjimachu,
 Mnoho ludži spaše,
 A ta Kukec Hanka
 Pomiknu na Janka. —

Za woltarjom čepjo
 Djaboł zhladowaše,
 Ničeje pak wóčko
 Jeho njewuhladnje;
 Jenož swjaty Malin
 Łakawca tam pytnje,
 Kiž tych hłuchich spancow
 Pisaše po mjenach
 Na konjacu kožu.
 Wilka dosć ta koža
 Za te mjena njebě.
 Duž ju načahujcy
 Ze zubiskom djaboł
 Napinaše z mocu.
 Zubisko te čorne
 Wuwali so jemu,
 A tón wěipny Malin
 Wusměchnu so k temu.
 Wote mši wón šedši
 Zwotloža te drasty.
 Hy! te prubi slónčne
 Wjac je njenjesechu.
 Slónco swěćić zasta,
 Wo jstwje pokhmur nasta,
 Ležeše na zemi
 Kemšaca mu drasta. —

Njedaj nihdy nichtó!
 Podobne na ničó!
 Njejabcy mu skoči
 Poswarjenčko ze rta,
 A te jěre słowčko
 Zawjeseli čerta.
 Tón při sebi zgroni:
 „Jawši će za włósku
 Čyleho će zlapam,
 Swjatotu će zdrapam!“ —

Malin po jstwje saha,
 Z kašćow knihi čaha,
 Pergamenty stare
 Splěšniwjene jare,
 Zamknje so do stwicy,
 Wobhonja so ržicy;

Pumpotajo na so
 Čocha, pyta swěru,
 Kak by dobył zaso
 Poľnu swjatu měru —
 W pismach w přědku, zady
 Njewuslědži rady. —
 Slónco žno so skhowa,
 Spař so k ludžom snowa,
 Nic pak na Malina.
 W wutrobje joh' spina,
 Žaha jeho pali,
 W mozhach so mu smali.
 Wón so syda, lěha,
 A zas po jstwje běha. —
 Poslez nimo djasa
 Do pincy so tasa.
 „Wutrobny ty spinko,
 Tebjě hoji wińko!“
 Jedyn karaněk stuta, —
 Wonkach sowa suta. —
 „Što chcu z tajkej kapku
 Lédoma za žabku?
 Hišće měřku jenu,
 Hač so zaso lehnú!
 Što šće kapka wadží?
 Njeh so k strowju radži!“ —

Bědy čuje mjenje,
 Pjeńkuški so lehnje.
 Zdrěmnjenjej so wjele
 Džiwnych sonow mjele.
 Do wucha mu syči
 Spytowař a ryči.
 „Směchačo we kemšach!
 Stworjenje ty helske!
 Padać budžeš wjele,
 Puće změješ pjeľzke,
 Tebi njeje dale
 Žana žiwa rada,
 Khibali šće jena,
 Zo so zminješ pada.
 Póduši dvě nakraj
 Z khlěba tři dny staroh',
 Pražeńcy sej napraž,

Poľož jej do stupni —
 Ke mši stupaj spěšny —
 Njebudžeš wjac hrěšny!“ —

Z hele won tu radu
 Malin spicy slyši.
 Wutroba so muči,
 Hłowa je wša hlupa.
 Wón po božim darje
 Zajtra ke mši stupa. —
 Přińdže tajna jama —
 Wón sej nozy zlama.
 Njezboženc we ložu
 Bolosćow bě poľny.
 Wusměwcy so z woknom
 Jemu wusměwachu.
 „Njeh wšak kóždy swjaty
 Krydnje tajku prachu!
 Třeći dzeń po slóncu
 Póńdže z tobu k kóńcu!“ —

Paćeře kruće košo
 Stonaše wón w straše,
 Wo prjeduše časy
 Blědy žarowaše. —
 Přińdže mnich mu stary
 Prošicy wo dary
 Za khudžinkow wbohich
 A za bědnych mnohich.
 Horšće pjenjez Malin
 Zdawa rady wólny,
 Bědy wuskoržicy
 Struchliwy a bóľny.
 „Prošće mi za dušu,
 Za dušu mi khudu —
 Bojazny sym čisća —
 Bórzy na smjeré budu!“
 A tón bosak čěski
 Wotmlowi mu khutny:
 „Žiwy, čily stanješ,
 W duši njebudž mutny.
 Ale sprawnej rady
 Wzmi na dalše lěta.
 Włósku šěrje njestup
 Nihdy z prawej šćežki.

Zmoliš-li wo włośku,
W skoku padaš do dna.
Za swjatoŕ so njeměj,
Zemja tych wjac nima.
Njeskutk so nas jima
A kaž smoła přima.
Sam a sam ze čertom
Njespytaj so nihdy.
Z počinkom a próstwu
Zlamaš djasa hidy.

Pokorjej so nízko —
Blud a pad staj blízko.
W kemšach směchi khostaj,
Bludne knihi wostaj.
Njeposl'chaj na sony,
Dži, hdyž wabja zwony.
Wzmi za swěta stronu
Sebi dušnu žonu;
Pěkna žónka tebi
Swět na njeboj zdebi!“

Drobnostki z luda.

Zezběrał *M. Róla*.

Předspomnjenje redaktora. Štóz je mjez ludom žiwy, móže hišće wšelake wěcy nazběrać, kotrež su wočišćenja hódne. Njeh khroble njemysli, zo je hižo wšitko w dotalnych słownikach a druhich zběrkach. Při tym njeh so radšo něšto dwójcy wočišći, hač zo by so w zapiskach zabyło.

I. Jednotlitwe słowa a prajenja.

baba (w Němskich Pazlicach =) wowka.

batlija alte Wirthhafft. Ta cyła batlija njeje tak wjele winojta (w Ralbicach). Der Bettel.

bawic. Wón sej joho jara bawi, er hält ihn hoch in Ehren. (w Ralbicach.)

bludžeńk ein Verirrter, ein verirrtes Kind (w Konjecach); na tajkim bludžeńku potom přez cyłe žiwjenje wěsta bojazliwosć atd. zwostanje.

čas; wona ma swoje časy (= wěcy) weibliche Regel. (w Ralbicach, w Łazku.)

drjewo; žiwe drjewo = Laubholz. (w Ralbicach.)

dubawka Galläpfel. (w Ralbicach, na Horje.)

duchownosć; Waša duchownosć Ev. Hochwürden; ja přindu so Wašeje duchownosće prašeć. (w Nowoslicach.)

hanišćo statt hajnišćo, junges Kleefeld. (w Ralbicach.)

ja końca (jakubnica) jede sajtige Birne; wowsna, žitna j. ja pa (w Ralbicach) = pjerchizna Stopfchuppe.

Jazeńca = Jazońca; die Wejenit, rěka; w Ralbicach.

Jězof = Józef. (w Ralbicach.)

jutrońca (?) = jutrowna swěca; ty sedziš kaž jutrońca.

kałač (w Khrósćicach =) jałore Wachholderstrauch.

kantuš = někajki pjezl. (w Ralbicach.)

kažaty deščik ein Regen, der 3. B. die Ernte stört. (w Ralbicach.)

kokoš; hdyž kokoš prosy, chce jeho znjesć; hdyž daka, je znjesła; hdyž koka, chce sedžeć (na jejach).

kokorjene jeho je te, z kotrohož so honački wulahnú (maju běło w čorniku); w Ralbicach.

kołwrica (?); skače kaž kołwrica = na ludzi porska. (w Ralbicach.) Drje pozabyte: kohlica?

kolnica (praja tež: konica), kij pola woza, kiž deski abo reble dzerži. (w Ralbicach.) *Konica (tež konica mi.)*

kosm; wón tež rad po kosmach jědze = kóždomu po woli čini. (w Ralbicach.)

kraj; te kraje w pjecy ja derje wumjetu die Ränder. (w Ralbicach.)

krjebić; črije su tajke krjebjene (abo: škrjebjene) brüchig. (w Ralbicach.)

kryčk Dachdecker. (w Ralbicach.)

kutlač (w Ralbicach tež =) fette Fliege.

lěto; młode Lěto = sw. třoch kralow. (w Ralbicach.)

likač = moch (tajki wodžany), kiž w khójnach na brusojtym grunće rosće. (w Ralbicach, w Koćinje.) *Wasserkraut*

lóst, Christbaum. (w Ralbicach.) *Zifanone*

Mjedwjedž Medewitj (pola Huskeje); w Ralbicach.

mješkoric; wón so tam wěcnje tajke časy mješkori er fann mit etwas nicht gleich fertig werden.

nahanjak Treiber bei Räußen (we Wětenicy); někoho k něčomu nahanjeć jemand zu etwas antreiben.

napinać; hat napinać Wasser in den Teich lassen. (w Ralb.)

Niža wjes = Nicendorf bei Königswartha — tón Nižečan (der aus N. gebürtige) přecy spi. (w Ralbicach.)

pakostnica; to je tajka pakostnica = das ist ein rechtes Diebsgefindel. (w Ralbicach.)

pjelnaki (w Delanach) = Krautblätter mit Hirse gefüllt, heißt auch: slepe hoľbe.

pjekař; woni z pjekarjom jědza = woni pola pjekarja khlěb kupuju. (w Ralbicach.)

pódrjec; tale kruwa njeje dale hubjena, ale pódrjena (befrucht), na př. zo něchtó wuwołał: „to je tola rjana, tučna kruwa!“ — tež: pódrjene mloko atd. (w Ralbicach.)

powodźina abo powodzeń Šchlamm. (w Ralbicach.)

prósnica = jehlnica. (w Ralbicach.)

prósnišćo = jehlnišćo. (w Ralbicach.)

pumpotać = mloskotać: ja sym pumpotaty był = mloskotaty. (w Ralbicach.)

Ramlow = Rammenau bei Bischofswerda.

ruchadlo eine Art von Pflug, jezt bei uns gewöhnlich; ist ungefähr vor 50 Jahren aus Mähren zu uns gekommen. (w Ralbicach.)

sah (praj: saw) koľbasow eine Kloster Würste (d. h. Würste in der Länge beider ausgestreckten Arme). w Ralbicach.

samobolenjo (= bolace, kotrež jo samo wot so nastalo.) (w Nowoslicach.)

Samobolenjo z tym zažije, zo na nje bunowe łopješka so kladu (a to ze spódnim bokom, nic ze zwěršnym, na kotryž Boži dešč kapa).

selawka (praj: sylawka) Salzfaß, Salzmeße, auch slónka, (w Róženće).

słužowny; wonej stej słužownej šte šind dienstbereit, dienstwillig. (w Hórkach.)

smór; wón hlada, kaž tajki smór (= prawje pokhmrjenje, w Ralbicach.)

snowa; wón so tež kaž snowa njewušmjace. (w Ralbicach.)

stonohatnička (praj: stonatnička) = stonózka Uffel, Kellervurm, Taufendfuß. w Ralbicach.

suwać; włastojěki tak suwaju = fliegen niedrig (an der Erde oder überm Wasser hin).

ščawa; po šuli wostać, to je tajka ščawa = ist eine langweilige Sache, Ding. (w Ralbicach.)

štokonc Ende vom Holze, das z. B. nicht vollständig abgejagt wurde. (w Ralbicach.)

štyri; póštyrjom lězć auf allen Vieren kriechen. (w Ralbicach, w Łazku.) *po štyr'och*

Tartar; tajkich tartarow mam doma dosć, kiž přecy na mnje hroznje činja a swarja. (w Nowoslicach.)

tutolić = tuntalić langjam arbeiten. (w Ralbicach.)

kwěchć = wěché, wěšć. (w Ralbicach.)

Wiknica = Wiedniť (Str. Hojerswerda). (w Ralbicach.)

włós; jemu njebu ani włoska ani kóstka zranjena. (w Ralbicach.)

wohłójčka (abo hłowojčka?) der weiße Streifen, der den fatj. wend. Frauen aus der Mütze bei den Schläfen und Backen hervortritt. (w Ralbicach.)

woskobiznu krydnyć (w Ralbicach) stumpfe Zähne bekommen (nach dem Obstessen).

wučahowaki = drobna słoma, kotraž po młóćenju wostanje. (w Ralbicach.)

wujědnicy Witrěfjer (bei fl. Kindern). Zo bychy so wotbyłe, změša so měd, droždze a muka, a to namaza so na bant a džěcom so nakładze (hodž. dołho, potom so wobnowi).

wuměć, haben; ja sym wjele stracha wuměła = ausgestanden. (w Ralbicach.)

wuwidzjeć; někoho wuwidzjeć njemóć jemanden nicht erschrecken (leiden) können.

zrazyć; wón tajki zraženy khodži er geht gebüdt einher (wot khorosće, staroby atd.) (w Wotrowje.)

zymny; tón ma tež rić zymnu = je morwy. (w Ralb.)

běle žito = Gras mit langen weißgrünen Bändern. (w Njebjelicach.)

žarowizna abo žórawizna Franich = oder Moosbeere (rostu w Dubrjenku a pola „Kubic hata“ njedaloko Kulowa).

lambora gechwätziges Person (w Ralb.), bambora.

maćeńnica = rodzeńca (beides in Ralb.).

mula; daj mi mulku (tež w Ralb. druhdy).

krósnjowaé so přez ludži řich durč die Leute durčdrängen (in der Banf ꝛ.) w Ralb.

čipraty kolij = krótki kolij. (w Ralb.)

wentok = džěra, z kotrejž wodu ze jstwy lija a pušćeja. (w Ralb.)

čachoric so = džělaé n. př. po łucy so č.

khazlka = hospoza na wulkich dworach a kubłach.

škrjebota é frōřchen; tučno škrjeboce. (w Ralb.)

khomoty rěkaju šamałe a wot pomjedže trjehene slowki. Nětko (srjedz junija) su hižo khětrowulke a na słódk słóžja. Džěci je rady jědža, wotrosceni pak praja, zo su jědojte. (w Ralb.)

koza; Pětrk je kozu hnał der fleine Peter ist von der Mutterbrust entwöhnt worden. To stawa so rady na sw. Jana křćenika. (w Ralb., Konjecach.)

šamaé mit der Sand streichen; „ja sym te džěco šamała“ (zum Zweck der Heilung oder aus Uberglauben. Vgl. böhm. šamati, tařten.)

porjedne piwo; w Nowoslicach (štóž ma we wsy čěło atd., dyrbi toleř do kassy daé, a to so po nowym léce přepije a to je „porjedne piwo“ (za porjedne p.); za to po rjadu (a darmo) row ryja, čěło do Ralbic dowjezu atd.

pórkaé; zajac tón tak pórkaše = čěkaše. (w Ralb.)

wozahawica (praj: wożahwica) = kopřiwica. (w Ralb.)

II. Prajidma, přisłowa, hudaněka, hróněka atd.

„Božo přilij!“ — „Božo slyř!“ — hdyž so butra džěla, tak so praji a wotmolwi. (w Ralb.)

Hdyž chce něchtó jara mudry byé a tola njeje, so praji: „tón ma rozoma tak wjele, kaž drjewjany kozoř za wušomaj.“ (w Ralb.)

Kijaw; někomu něšto wotkijawkowaé = z leséu wuryčéé. (Ralb.)

„Běž, Jurko, běž samoleńko“ (= čisíce sam, bjez něčeje pomocy). (Ralb.)

Wón je tajki swěrjeny t. r. wšón khorowaty, khodži pak hišće (tež wot koni so tak praji, hdyž jim kosmy wopaki stoja). (w Ralb.)

Přístowo: Hdžež psyk šcowka a žona blawka, tam so kubło róji. (w Pěskecach.)

Džěćace hrónčko: Dyp, dyp kuježi hroch, stary knjez domach njej, młody ničo njepláci. (w Ralb.)

Prajenje: Hdyž so pšeuca wleče,

Dha so holčo sleče. (Jena mi wukładowaše: potom ta bruna, čorna koža dele dze.) (w Ralb.)

Hdyž je štó jara wěriwy, so praji: „tón wěri, byrnjež by rjekł, zo je smjeré čorna.“ (w Ralb.)

Hdyž štó jara dołho lěha, so praji: „Ty sej tola hišće sudny dzeń přespiš, potom móžeš na starej rancy za nami přijěhać.“ (w Ralb.)

Hudančko: „Štyri rózki, žane nózki, luby Božo, polěz na mnje.“ (Poslešćo.) (w Ralb.)

Hrónčko na Hańžu: Hańža, Gańša, pfefferdesa, na kamješkach howno hrymza. (w Ralb.)

Hrónčko na Michała: Michale, ty čibale, wšitke holcy w wěncach su, twoja lubka čorna je. (w Ralb.)

Hrónčko na Jurja: Jurij, Jurij, fajfu kuri, wyše duri čornu sopolje, bětu jě.

Hrónčko na Khatu: Khata pata łopata, wokoł hata běha, starom' konjej riće płata. (w Ralb.)

Hdyž kože wot mloka jěš, zmoršćene čolo dostanješ. (Džěćom so praji: w bruše celo krydnješ.) (w Ralb.)

Hdyž je štó jara wćipny, praji so jomu: „Ty budžeš khětre stary.“ (w Ralb.)

Hutawka, hudawka = kromka rubiška nad čolom. (w Ralb.); — žona, kiž ma špičatu hudawku, je dobra hospoza (w Ralb.); — ty won hladaš, kaž hudy baba (praji so, hdyž je hudawka hubjena).

Prajenje: Wón bžeše, zo přecy na nós padaše.

Hrónčko: „Wćipna Jěwa — z kuskom khlěba — na štom hlada — wušćipała sej tam hada.“ (w Ralb.)

Prajenje: Nas je koza lizła = my smy so prawje zjebali.

Prajenje: Tón je prawa mjetla Boža = Geißel Gottes. (w Ralb.)

Na Janka auf das Feſt des hl. Evangelisten Johannes.

Prajenja: Na sw. Maratu kôžda mucha z dzewjec mlodymi priúdzé. — Tomu je tež kwakla cišćala = tomu je džélo jara čéžko přišo. (w Ralb.)

Prajenje: Wón lži, štož móže so jemu z huby dokurić. (w Ralb.)

Prajenje: To sedzi kaž hownjany brunk = kiž přecy sedžo bórboce. (w Ralb.)

Prajenje: „Z wusmušom sej dušu zalepić.“

Prajenje: Tajke lžě, zo mohł jedyn z horšćemi nahrabać.

Prajenje: Hraje kaž žid za kadžu (= derje).

Přišlowo: Mjenje wětrikow, mjenje hola rosće.

Přišlowo: „Štož hańba zalehnje, česć njetrjeba.“

Džěćace hrónčko: Džéd je wowcy hriby zjédł,
nětk je wowka khora —
džéd je stary nora.

Prajenje: „Njedželńcu wot loža wotwjazać“ (hdyž je khora a njemóže do cyrkwy hić, požohnuje ju duchowny doma); sěini so tež, zo by khora njedželńca druhu komoru wob-
čahnyć mohla. *do druh. k. o. m. o. r. o. w. o.*

Prajenje: Boži woheń a džěci maju najbóle so hladać.

Přišlowo: Lěpje je, zo džěci maće na stařšich płakaju, hač zo bychu stařši na stary džen na džěci płakali.

Přišlowo: Chce-li žid na někim so wjecić, da jemu zloho susoda. Přenja žona je wot Boha, druha wot dobreho přecela, třeca wot djaboła.

Prajenje: Čohodla njejsće móšničku won wěšeli? (čohodla njejsće so k něćomu podtykowali na př. k kmótristwu, swatstwu atd.)

Přišlowo: Štož njedzelu zešiješ, to čert džěławe dny rózdrěje. *no w. o. d. i. p. o. k. a. z. a. e. !*

Přišlowo: Lěpje warnowac, hač wobžarowac.

Powjesć: W Dubrjenčan holi je wjele hadow. W Pastrnakec mlynje su wone z džěćimi sobu jědłe. Džěci wołachu: „Maći, wone přecy tu jušku laptaju, a te kuski njechadza.“

Přišlowo: Nóc ma móc.

Prajenje: Kosće sym ja zjědł, mjaso móže druhi žrać (najhórše sym ja zdžětał atd.).

Přisłowo: Wjetša čródka (džěci), lubša Bohu.

Wašnje stare. Zo bychu huna derje klinčeli, su zastarsku kónc hunow horněk zaryli. (w Róžeńće.)

III. Protyčne přisłowa, prajidma a wobkedźbowanja mjez serbskimi ludźimi.

1. Sw. Hórban je winowy mordar (hdyž w joho nocy mjerznje, wino zmjerznje).

2. Po s. Medardu žanych mrózow wjacy njeje.

3. Na s. Trojicu njesmě so Boži deščik hić, „wón mokró nječini“ t. r. dže-li so na s. Trojicu, kóždy dzeń so pónđe, ale žaneje mokroty njebudže.

4. Te lěto, hdyž duby kěja, budže wjele trawy (w Nowolicach), budže płódne lěto (we Łazku). Dub kěje kaž nalik.

5. Hdyž hody kuntwory žeru, na sw. Jana (24. junija) mjerznu.

6. Dže-li so na s. Jana křćenika deščik, je to za pšeńcu zlě.

7. Bozankowe kćenje na s. Jana křćenika připołdnu 12 hodž. šćipane, je wosebje strowe.

8. W Ralbicach a Delanach dzeń prjedy sw. Jana do slónčka khowanja jstwy ze syčiznu sčetu a dzeń po sw. Jenje do slónčka skhadženja w hromadu zmjetu a do bróznjow znoša a do spódka połoža — potom myše žito tak jara nježeru.

9. Džensa (26. junija) je s. Jana a Pawoła a swjeća so swěčki, kotrež „swjatoho Pětrowe swěčki“ rěkaju. (w Konjecach).

10. Na Pětra a Pawoła so rad deščik dže; joho pak so njesmje wjele hić, hewak len wokisnje.

11. Sw. Bartrom je „jahłowy muž“. Tehdom tež rady wětriki drja a jahły wukoća. Duje wětrik něšto dnow do sw. Bartromja praja: „Sw. Bartrom chce jahły k wobjedu měć“. (Po Delanach.)

12. Pšeńcu syja w nazymu suche dny, a žito (= rožku) tři dny do Michała a tři dny po Michale.

13. Kajkiž měrcinski měsac (= november), tajki budže tež měrc.

14. Hdyž so swěčk Mariju slónčko njepokaže, budže wjele syna. Wowčer radšo widži, zo wjelk do wowcow zleći, hač zo [swěčk Mariju] slónčko swěci.

15. Ščěpk Marije = sw. Marije připowjedženje (wot: ščěpki, ščěpic).

16. Pawoła — zyma woła (25. januara).

17. Kołbasnica (Schurftbrüderdunst) je nětko wot swětneho knjejstwa zakazana, a je prjedy póstnicy knježila. Kolbasnicy su dwór wot dwora khodzili, njemdrili, žonam tež prječ brali, kaž na př. poč z wuhjenja atd. Su tež swojich tóckow měli, kiž su pjenjezy na piwo hromadžili. Piwo su potom w korěmjje pili, a někotryžkuli je wjac dnow za sobu žlokał. Rejwanje je tež džiwje było, prawe bacchanalie. Rejwarški su wšo dać dyrbjale, štož su měte, a su jim zaki přemasowali.

18. Štož do Wałpory narosće, po Wałporje zahinje.

19. Hdyž mjez Pětrowym stołom (Petri Stuhlfeier) a Matijom mjerznje, 40 dnow za sobu mjerznje.

20. Hdyž na čorne (= nahe, bjez lisća) drjewo so hrima, budže zyma.

21. Kaž lisće w nazymu dele dže, tak w nalěco won dže (čepje).

22. Po sw. Jenje (křćeniku) njetrjeba nchtó wjac wo Boži deščik prosyc, tehdom wón sam přińdže.

23. Tydžeń, w kotrymž je sw. Hawła, rěka rědky (hdyž so w nim žito syje, dha z rědka skhadža). Před swjatoho Hawła, budže kał a rěpa zrała. (w Rab.)

Přispomnjenje. Pódlu tutech su hišće wšelake protyčne prajenja, kiž su z němskimi jenajke.

IV. Powjesće.

1. Kaž so w Čechach wo horje Blaniku powjeda, tak je tež w Serbach podobna powjesć (naša wowka je ju tež často powjedała). Hdyž jedyn kral (abo khěžor) tak na hlówu zbity

budže, zo jomu jenož někotři žiwi wostanu, wón hišće junu ze wšěch stronow swojich swěrných zebjerje a so do njepřece-low da. Tehdy wuńdu tež z hory (z kajkeje?) jězdni a wojacy na pomoc. A z tymi dobudže. Čile ryčerjo rěkaju horjenjo. Woni spja w tej horje na wočomaj ležo. Kóžde lěto je ta hora jedyn dzeń wotewrjena, a tehdy ma tam kowař nutř hić a jich konje pódkować. Mzdu ma tam ležo přihotowanu. Junu kowař jenomu na hłowu stupi, tón wotući a so wopraša: Hać je čas, hać hišće te ptaki z tymi dołhimi wopušemi wo-koło lětajú? [Sroki — ludžo měnja, zo wone 7 lět do sudnoho dnja so zhubja.] Sydom lět do sudnoho dnja stanu, a wumoža toho krala (khěžora) ze wšoho stracha.

2. W jenej bajcy, w kotrejž sw. Pětr a čert wšelake kuski wuwjedžetaj, rěka:

Wows kołs,
a kón je moje skočo.

Dale:

Khóst wóst,
a wosoł je moje skočo.

Khóst = kałaty wóst.

Tam so tež wukładuje, kak je prajenje nastalo: „Ty so wales, kaž Pětr z tej rancu.“

V. Zlemk z pěsnje.

Podobna powjesć, kaž Bürgerowa Leonora, powjeda so tež w Serbach. Tón morwy jězdnik je runje tehdy po nju přišoł, hdyž je holčka pře njoho plakała. Hdyž staj jěchałoj, je wón jej stajnje wotmołwjał:

„Měsačk swěci,
morwy fryšnje leći.“

Jěłoj staj nimo hatkow atd. a wołow: tučne woły běchu dobre duše, suche lóze. Rano je holčka daloko dom so wrócić měła.

Zacpjena ženítwa.

Wot *Radyserba*.

K Hrubjelčicam z Budyšina
Dale starej winicy
Stary kamjeń dopomina
Na podawk poľ zabyty.

W delnym młynje na Židowi
Šwarnoh' młynskoh' mějachu.
Stara pěseň hišće młowi
Wo tym rjeńšim młodźencu.

K rejam lubka bě mu wujšļa;
Hněw mu rozom rozwari;
Prjedyžli bě korčmu dójšļa,
Wón ju mori wječerški. —

Zanknuši bjez čmowe durje
K smjerći jeho sudžachu —
Wotamknuchu jastne durje:
„Stupaj kročel poslenju!“

Hdžež tón stary kamjeń steji,
Bě ta ľubja dračowska.
Z hornych stronow dele k Šprewi
Prosto ľudzi čišćeńca.

Proste woči źelne steja
Na tu ľubju wysoku.
Młynka blěдох' přiwjedžeja,
Na stol smjertny zwazaju.

Kat za wulkim mječom přima —
Na wšem ľudu čišńina —
Hroza wutrowow so jima —
Woči sylzy pušćeja.

Kajke na dobo to škrěki?
„Stójće, stójće!“ woľa so.
Lud so khabļa pó-dľu, přěki —
Storkańca a woľanjo.

Wyše hłowow źerdka maha,
Wěnc na wjeršku zeleny.
K smjertnej ľubi žónska saha,
Žerdku horje tykajcy.

„Stójće! Mi, haj mi wón słuša —
 Z nim mje hnydom zwěruga!“
 Lochko zdychnje kóždy duša —
 Kónc ma zrudna hladańca.

Starodawne prawo praji:
 Je što k smjerći wjedzeny,
 A mu k žeńtwje što so staji,
 Pušćće jeho sudnicy.

Wumóžeřku, staru hilu,
 Sebi morjenc wobhlada.
 „By mi wšědnje z nowej čwilu
 Była wóra wohidna!“

„Wrótny morich lubku rjanu,
 Rjenišu tu pře wšitke.
 Runjeća swět nima žanu —
 Swět je pusty bjez njeje.“

„Smjerć ja bjeru lubje radšo,
 Dyžli z drjehmom žiwjenje.
 Přimú za mječom! Rubaj, dračo!
 Čwile kónc njech z dobom je!“

Delnjołužiske ludowe bajki.

(Pokračowanje z lětnika 1876 strona 14—21.)

Ze zběrań a napisań *H. Jórdan*.

a) W Delnjej Łužicy samej.

15. Wosłow běšo chodot.

Na hopargi*) wachowašo raz jaden cłowjek chodoty, aby jomu do domu njeprišli. A toś po chyli porašo se wosłow a kšěšo k njomu nutř. Wón pak jomu hoborašo a nješkěšo jogo do dwóru pušćić. Dokulaž pak ten wosłow z mocu na njogo zěšo, přimje jogo za wuшы, a dokulž běšo wjelgin mócný, do-
 buwašo na njogo, a roztergašo jomu wuшы.

*) hopargi město: holpargi; Holparga = Walpóra, Walpurgis. woslow = wosol.

Na drugi zeń powjedachu sebje luže, až wěsty Kosyk jo zbity a ma zrozrywanej wuśy. Njeběšo hynac, až to běšo ten chodot, ako běšo se do wostowa přegotował.

16. Chodota — gus.

W Werbnje wachowašo wěsty Wjerchoš na hopargi před dwórom chodoty, aby nutř njezalězli a nješkóžjeli. Ako tam wence stojašo, porašo se k njomu cuza gus. Ta zběrašo sebje ducy spjełka, ako by gnězdo gotowała, a kšěšo do dwóru. Wón ju togodla łapi, mějašo pak cyniš, až ju hobzarzašo, přeto wóna běšo wjelgin móčna a ganjašo z nim po płotach a gumnach, tak až běšo wšen přemachtany. Na slědku jo jej křidło załamał a ju potom pušcił.

Na zajtřa pak su jane žiši wjelgin płakali a powjedali: „Naša mama laży a ma ruku złamanu.“ Luže pak gronjachu, až jo wóna ta chodota, kenž běšo se na gus přegotowała.

17. Morawa.

Morawa přižo w nocy na luže, wosebje na młode luže a tłocy je, tak až ten cłowjek nic wotegroniš njamožo, šěžko dycha a jo jomu tak, ak by na njom něcht lažał.

Něga mějachu Bobrikojc w Werbnje služabnika, na togo chojžašo Morawa kuždu noc. Wón njekšěšo togodla wěcej w swojej komorje lažaš, ale lagny se wo jspje na ławu. Ale teke tam přižo Morawa na njogo, a raz jogo dołoj howali. Wón huglědašo chórowaty a blědy a Bobrikojc jogo prašachu: Co by jomu było. Wón pak njekšěšo nic pikaš. Ako pak nic lěpje njebu, derbješo powježit: Až jogo zamrjeta mašeš k njomu přižo a njedajo jomu měra. Ta pak běšo jomu na smjertnej postoli huznał, dokulaž humrješ njamožašo, až jo w Werbnje wěcej raz podpalila. Ako běšo ten služabnik take huznał, mějašo měř před Morawu.

18.

Na kjarchobje njedejš nic wotryś, howac přižo w nocy ten humarlik tłocyt.

19.

Gaž k chóremu cłowjekoju zoš, a ty wzyjoš do gjarsée sol, ga móžoš huzgoniš, lec bužo se hustrowiš abo njebužo. Jo ta sol, gaž k njomu přižoš, sucha, ga bužo se hustrowiš, jolic pak mokřa, ga bužo humrješ.

20. Godownicu.

Něga zžechu godownicu wjacor w Rubynje tři gólcy přez groblu ku Góram na drogu poslušat, aby zgonili, co se w přiducem lěše třejš bužo. Ako su tam chylu stojali, přignachu se k nim tři carne psy, wšykne přez głowy. Tych su se te gólcy tak zlěkali, až su huběgali. Ako su domoj přišli, njejsu mogli nic powježit třachu dla. Pozdžej hakle su hulicowali, cogo su se hubojali a co su nazgonili.

21. Na hopargi.

Na hopargi wotpołdnja jěžašo jaden služabny gólc na woranje. Ako kšěšo z dwóru hujěš, žašo ta gospoza k njomu: „Což bužoš žywego huworaš, to přinjas sobu domoj.“ Wón huworašo janu škrodawu a přinjase ju tej gospozy, myslašo se pak: Co jan ta z teju škrodawu bužo? a glědašo wjacor skřajžu za njeju. Ako běchu wšykne spat, weze ta gospoza tu škrodawu a škrějašo ju w škoponje. Potom weze ten huškrěty tuk a namazašo sebje a swojej žowce z nim ruce. Gaž mějaštej namazane, zmawowaštej z rukoma, ako by zlešeš kšělej a žaštej při tom: „Wigi wagi, niži njezawoži.“ A gaž běštej to hugroniěj, hulešeštej z dymnikom wen. Wonej běštej chodoše a poraštej se na chodojšinu góru.

22. Cartowy kamjeń.

Raz wjetowašo cart z někim, až móžo wot Kalawskeje zwonice do Chošebuza chyšís a tam tormoju na kupnice (torhošču) wjeršk wotbiš. Cart žěšo na Kalawsku zwonicu a chyší, ale trefi radny kus do boka. Ten kamjeń pany mjaz Małych Strobic a Knorawy doľoj, a lažy tam až do žinsajšnego dnja. Na njom jo depa wižeš, ta jo wot cartoweje ruki hušišćana.

23. Pokład serbskego krala.

W Borkojskem grože na grodowej górze bydlšo něga serbski kral, ten mějašo teke wjeliki pokład, košeł zlotogo. Ako běchu serbskego krala we wójnje zabili a jogo grod stamali, wosta ten pokład tam zakopany. Ale wěcej tam njejo. Ten košeł zlotogo jo w zemi dalej šel a jo něto na Werbjańskem. Juž młoge su tam wizeli při wjacoru a w nocy pjenjezy graš. To jo ten pokład serbskego krala.

24. Zakopane bogajstwo.

Mjaz wjelikego Gogolowa a mjaz Skjaržbosća jo góra, ako ma mě „Bratrowa góra“. Něga běštej w Gogolowje dwa kněžka, bratřa, tej dejasťej zrazom do wójny. Wónej běštej mjenjecej, až jaden wěsće w wójnje wostanjo, jaden pak se wrošijo. Pjerwej togodla ak se huporašťej, žěštej na Bratrowu góru, zakopašťej tam skřajžu hobeju bogajstwo wgromaže, a hugotowašťej mjazy se, až ten, kenž se z wójny wrošijo, hobeju bogajstwo změjo. — Ale žeden se njewroši, hobj wostašťej w wójnje. Jeje pokłady pak su tam hyšće žinsa zakopane. Na tej górze pak su cesto wjelike wiharje, a se tam třašy.

25. Košeł pjenjez.

Pastyřski gólc běšo zbóžo domoj přignal, a dokulž běšo dešć a zbóžo hišće głodne, kšěšo jomu třešku futra daš. Wón žěšo do brožnje a lěžešo na grědy, aby syna dołoj nachytał. We tom wizašo, až spozy na bjertelu se tak zwiga; wón chapjašo se bójaš, běšo změrom a glědašo, co to bužo. A toš jo hulěžł tak ako košeł z pjenjezami ze zemje. Te pjenjeze běchu tak ako z křomami gorej, a pólny košeł. We tom zawołašo na njogo ten gospodar: „Co tam tak dłužko žělaš?“ Ten gólc hulěže togodla dołoj a hulicowašo, což běšo wizel. Woni zěchu tam gned glědaš, ale njenamakachu nic, až take kolaso, kaž wot košeła. Te pjenjeze běchu se zgubili. Na tej wotalnice pak běchu tři křicki hurězane.

26. Hobgustowane pjenjeze.

Wěsty Šejc běšo w Werbnej w starem grože na přebytku, pon pak kupi sebje w Popojcach swoje buše. How se jomu

wjelesych raz cowašo, až w Werbnje w tej piwnice w starem grože su pjenjeze a wón dej sebje je holowaš. A toš jo se raz po nje hudał. Wón zěšo k tomu nowemu přebywalnikoju a hulicowašo tomu, což běšo se jomu cowało. Ten běšo teje wóle, z nim te pjenjeze pytat. Wonej zěštej do teje piwnice a ryjaštej za tymi pjenjezami. A njejo było dhumoko, ga stej naryłej sudk. Ako mějaštej jen tak daloko, až móžaštej jen wen hupacyš, běštej mucnej, a togodla zašo ten jaden: „Comoj hyš glažk paleńca hupiš a se tak mocowaš. Wonej zěštej. Ako se wrošištej, běšo tam ten sudk hyšće tak, ako běštej pjerwej jen wostajilej. Gaž pak jen chapjaštej gibaš, chapjašo ten sudk do zemje lězc. A wěc stej ryłej, a dhumjej jo był. Tak dhumoko stej ryłej, až naslědku se bojaštej a wšykno wostajištej. Wonej drje běštej při paleńcu njeprawe slowko gronišej a togodla pjenjeze njedostałej.

27. Plona dostaš a zbyš.

Chtož kšěšo měš w starych casach plona, ten dejašo, gaž k bóžemu blidu zěšo, ten hoblatk za hołtarjom huplunuš. Gaž pon z cerkwje zěšo, prašašo jogo głos, kakego plona by kšěl měš; přeto plony běchu wšake, take ako pjenjeze nosachu a take ako žyto nosachu a wšake druge.

Chtož kšěšo plona pon zbyš, ten wotrězny jadnej škornji tu poduš a pojsny tu škornju do brožnje hušej tlow. Pon kazašo tomu plonoju, až dej tu škornju pólnu nanosyš. Plon nosašo což móžašo; dokulaž pak spozy wšykno hupadowašo, njamožašo ju pólnu nanosyš, jomu se wostuži a togodla hupušći ten dom.

Raz kšěšo jedna žeńska měš plona. Wona zěšo k bóžemu blidu a huplunu hoblatk slězy hołtarja. Ako běšo hokoło hobejšļa, wołašo se na nju: „Kakego ga coš měš?“ a po chyli: „Kakego ga coš měš?“ a dokulaž se njeprěsta prašaš, ga hugroni wona rozgorjona kaž běšo: „Mojogodla sranego!“ Nřto mějašo měr, ale gaž domoj přiže, běšo hokoło kamjen a wšuži wšykno nanjerjezene.

b) Namjezne z Čorneho Khołmca.

28. Wurlawa.*)

W starych časach su te Wurlawy byli. Te su z holow do wsy přišli a mjecki wrjećenow při sebi njesli. Wo wsy su za tym hladali, kotra žona by wječor dlej dzesacich přadła. Jelizo Wurlawa tajku nadeńdže, kiž po dzesacich předžeše, tej přepoda te wrjećena z tej prikaznju, zo ma je za hodzinu poľne napřasć. Po hodzinje so wróci, a njeběše-li napředzene, dha Wurlawa přelću skóncowa.

Raz pak je jena žona na kóžde wrjećeno nitku napřadła a na nje nawila, tak zo móžeše za poľne płaćeć. Wurlawa přińdže a tajke džěło widžo rjekny rozžobjena: „Čert je či tón rozom dał.“

29. Kak w Čornem Khołmcu Njespěcha won honja.

Hdyž je předženo na nawoj donawite, wozmje tón, kiž běše je dzeržał, rub, w kotremž běše předženo měł, a bije z nim wšitkich, kiž běchu pomhali nawijec a kiž su wo jstwje. Či nětko ze jstwje čekaja, a tón z tym rubom za nimi čěri a jich bije. Lěpje wón bije a lěpje te pľotno potom dže. Jeli pak dosć njebije, dha so při tkanju jara terha.

30. Čelo bjez hłowy.

W „Kozle“ pola Čorneho Khołmca šari. Raz džěšo hospodař Jurjanc z Němcow (wjes pola Kulowa) přez Kozoł w nocy po jědnačich domoj. Jako do teje maľeje hole přińdže, na tu hrjebičku, kiž přez puć běži, widžeše wón čelo bjez hłowy, kotrež so jemu na jene dobo na křebjat wali. Wón chcyše je wotćisnuć, ale bóle mjetaše a krutšo te so přimaše. Při tom pak jo se tak přepočil, zo cyły jeho woblek mokry běšo. Hakle jako pod swoju třěchu stupi, zhubi se te šarjenje, a wón móžašo wodychnuć.

*) Wurlawa je mythiska podoba ze stareje serbskeje wěry, a njenamakach ju hač dotal w našich zapisach. Wěsće je hódnje mjez ludom dale za njej slědźić a jeje byće jeli móžno hišće wobšěrnišo wujasnić. H. J.

Błudnik.

Goetheowy „Erlkönig“.

Delnjołužiscej wot *Pawoła Broniša*.

Chto chwata tak pozdže přez wětr a noc?
Co jězdži z gólešom nan přez móc? —
We rukoma žaržy wón góleyka
Žem twarže jog' žaržy a šopłego ma.

„Mój synk, chowaš se z wocyma?“
„Mój nan, njewiziš Błudnika?
Ze wěnkom Błudnika, z mrokawu?“
„Mój syn, ja wižim kurjau.“

„Mójo lube žišetko ži zemnu!
Tak řednje graš ja z tobu keu,
A pisane kwětki za rěku mam
A drastwy tek lutne złošane tam!“

„Mój nan, mój nan, och njestyšyš něč' ?
Njestyšyš ga Błudnika lubosnu rěc?“
„Buž z měrom, mój góleyk, njebuži ší třach,
To šwarca ga wětr we łopjenach“

„Mój luby góleyk, pój ze mnu pój,
Pój k mójim žowčam, góleyk mój,
Te pyšnje tam nocy rejuju,
Tek řednje při kólebkach spiwaju.“

„Mój nan, mój nan, och njewiziš sam
We bloše Błudnika žowča tam?“
„Mój synk, mój synk, derje wižim ja
Tam starych wjerbów tšašydlā.“

„Ši lubujom, góleyk, tak řednutški sy,
A njepóžžoš ze mnu, ga budu ja zly.“
„Mój nan, mój nan, nět přimaš mje kco,
Ten Błudnik mě škódu cynil jo.“

Nan jězdži měrsnej, tek jomu jo třach,
We rukoma góle, to góle we łdzach.
Nan domoj lěbda přišeł jo,
We rukoma góle bě zamrjeto.

Přispomnjenje. Powjesć wo bludniku — zda so mi, zo sym za to tež mjeno Wólšan čital — je delnjołužiska serbska powjesć z Blotow a je ju Goethe, kaž so powjeda, na wajmarskim dworje wot jeneho serbskeho hajduka (služobnika) slyšal a na to z njeje znatu němsku pěseň spěsnil. Jen č.

Prínošk k serbskej synonymicy.

Wot *H. Imiša*.

I. Widžeć — hladać. Widžeć (sehen, videre, *idiv*, *ogiv*) je: *a*) móc widženja měć, n. př. wón wjacy njewidzi; *b*) móc widženja na něčim nałożowac abo wopokazowac: n. př. ja će widžu; *c*) se widžeć = so znapřećnje widžeć, mój so doľho widzałój njejsmój. — Hladać, [schauen, spectare (contemplari) *σεῦσθαι*, = *a*) swoje widženje, swojej woći na něšto nawróćeć, n. př. wón stejo hlada; *b*) něšto wobkedźbować, z wočow njepušeć, n. př. džěci hladać; *c*) na něšto kedźbliwy wostać, prócu na nje nałożec, n. př. swojeho džěła, jědže hladać; *d*) čakać, sym jeho cyly dzeń podarmo hladať; abo: njehladajće kazanja ale jědže; *e*) dočakowac n. př. někoho domoj hladać; *f*) swojej woći na něšto nawróćeć, bjez teho zo by woprawdže něšto widzał, n. př. tež někotry slepy hlada (t. r. hdyž je woćko na zdaće strowe) runjež ničo njewidzi; *g*) so něčeho hladać = so před něčim na kedźbu brać.

Zestajanki. Nawidžeć, přewidžeć, wuwidžeć, zawidžeć. Nawidžeć so = dosć widžeć, n. př. Ja sym so teho nawidzał t. r. ja to wjacy widžeć nochcu. Přewidžeć = *a*) z widženjom jasnje póznac, ja tu wěc přewidžeć njemóžu; *b*) pozwjěršnje widžeć, nic dopóznac, n. př. to je wón přewidzał. Wuwidžeć = z widženjom wudobyć n. př. z teho ničo wuwidžeć njemóžemy. Zawidžeć (łac. invidere, n. beneiden) njepopřeć n. př. někomu jeho drastu zawidžeć. — Dohladać, pohladać, přehladać, přihladować, wohladać, wuhladać, zahladać, zhladać. Dohladać so = *a*) něšto pytnyć, łac. animadvertere, bemerfen, na to so njejsym dohladať; *b*) so dospołnje póznac, n. př. wón je so swojeho hrěšneho skaženja dohladať, wón je k dohladanju přišoť. Pohladać = *a*) woćko něhdže wobroćić, khwilku tam hladać n. př. pohladaj na trawu; *b*) maľu wopytanku sćinić, ja chcu k nim pohladać hić. Přehladać = *a*) z hladanjom přepytac abo póznac, n. př. přehladať te knihi; *b*) powjeršnje hladać, nic dosć hladać n. př. to je wón přehladať; *c*) někomu něšto přehladać, činić kaž by jedyn

kedžbu njeměť, abo wodać: wón je jemu tón njeskutk přehladať. Přihladowaće = a) bjez džěłanja na druhich džěłanje hladać; n. př. próznik nam přihladuje; b) hladać, što z wěcy budže abo khwilu sčerpliwosć měć, n. př. přihladujmy hišće. Wohladać: přez pohladanje pytnýc; džensa hišće jeho wohladať njejsym. Wobhladać: něšto na wšěch stronach z hladanjom přepytać: wobhladať sebi konja. Rozhladowaće so = wóčko do wšěch stronow pušćeć: wón so wo jstwje rozhladuje. Wuhladać: a) přez hladanje namakać, ja jeho tam wuhladać; b) z hladanjom přestać: wón je wuhladať, jeho hladanja je kónč. Zahladać so = do hladanja přińć a kruec na něšto hladać; wón je so do teho zahladať (tak zo móhł rjec swojey woči wjacy wotwobroćić njemóže) řić verřhen, řić in etwaß vergaffen. Zhladać sebi něšto = přez hladanje wuzwolić, wón je ju sebi zhladať. Zhladowaće: a) dele hladać, z hory zhladować; b) = poprawym: wzhladowaće = horje hladać, n. př. k njebjesam wzhladowaće.

II. Wzac' — brać — jeć. Wšitke tele słowjesa poznamjenjeja: něšto do swojeho wobsedženstwa, do swojeje mocy přinjesć.

Wzac' (wz-jati poprawym *ἀναλαβεῖν, συλλαβεῖν*) je łaćanske *comprehendere*, něšto jako cyće do swojeho wobsedženstwa, do swojeho wužiwanja přinjesć. Zestajane słowjeso wuwzac' (łać. *eximere*) je, něšto z jeho dotalneho města a, w přenjesenej mysli, z jeho zhromadneho prawidła zestronić. Nade-wzac' pak něšto jako swoju starosć, swoje džěło na so wzac'. Wotewzac' je teho napřećiwne, někoho wot wobstaranja abo wobdžěłanja něčeho woswobodzić.

Brać (bjeru, po korjenju to same grekske *φέρω*, ł. *fero*) je po prawym łaćanske *demere*, wot cyłeho kruch do swojeho wobsedženstwa přinjesć (napřećiwne je: přidac', abo přidawać, *addere*.) Swojim hosćam kazaš: „bjeće sebi tykanca“, hdyž dyrbi kóždy po „šlapkach“ = t. j. wzmi sebi kóždy kus, wot njeho wužiwać; hdy by pak jim kazał „wzmiće sebi tón tykanc“, dha móhło so ěi radzić, zo něchtó z tej cyłej wobradu so wotsali. Brać ma husto tež (přirunaj aufero) přiznam nje-

dowoleneho a njehanibiteho, kaž wšak so „bjerjak“ lóhko paduchej bliži. Tutón wuznam w „pobraću“ zjawnje wustupuje. Hdyž ma so poznamjenic, zo dyrbi so wzaće po kruchach wuwjesć (kaž n. př. w času přitomnosće), nałožuje so brać: n. př. kajku sebi žonu bjerješ? Zhromadnje staji so brać potom tež tam, hdžež chceš wucišćeć, zo je něšto so po něčim stalo t. r. zo je so we wuwjedženju činjenki dlěžši čas přetrjebał: n. př. wón je sebi tu a tu brał (hinajši zmysl: wón je sebi tu a tu wzał). Pobrać rěka najbóle: někomu po něčim wšo přeć wzac; móže pak tež pospytany, njedokonjany skutk braća woznamjenic n. př. wón je pobrał, ale njeje dobrał; prjedy je pobrał, a nětko njebjerje; wón je delkach pobrał, ale horje njeje přišoł. Zebrać rěka pak: něšto z wysoka dele abo wšo hromadze na dobo přeć wzac. Wotběrać poznamjenja brać a trjeba so při syćenju žita; wotebjerac, kiž so bjez předmjeta trjeba, rěka so po něčim zhubjeć abo mjenje bywać. Wšudžom wustupuje při braću a jeho kompositach wěsta džělnosć, po džělach, po kruchach.

Jeć (poprawym to same słowo, „jati“ kotrež je we wzjati) je laćanske *capere*, něšto abo někoho do swojeje mocy přinjesć, swojej woli podćisnyć, tak zo je twój „jaty“ *captivus*. Bliže wobmjezowany skutk teho słowjesa, w kotrymž něšto kaž wobhrodženje leži, wupraji „zajec“. Štóž je „zajaty“, temu je wuhlad na wucek wzaty, bjez tym zo to při „jaty“ hišće njeje wučinjene. Najec rěka teho swojej woli, swojej službje podćisnyć, kiž za wěste myto do teho zwoli. Wo njewobžiwjenych předmjetach trjeba so „wotnajeć“ n. př. sebi jstwu, dom, kubło, polo (wot někoho) wotnajeć t. j. za wěsty pjenjez k swojemu swobodnemu wužiwanju do swojeho zarjadowanja a hospodarjenja tak dostać, zo sy na wuměnjeny čas kaž z knjezom nad tymi předmjetami. Wot kohož sebi předmjet wotnajmješ (abo wotnajimaš), tón će jón přenajmje (přenajima) a ty sy z tym jeho najeńk a maš jemu najeński pjenjez płaćić. Iterativum wot jeć je: *jimać*.

Hišće jene rukopisne serbske spěwaŕske.

Wopisał *K. A. Jenč.*

W 1. zešiwku našeho časopisa wot lěta 1874 smy tři rukopisne serbske spěwaŕske wopisali, kiž su so nam na spo-dziwne wašnje z tamneho časa zdžeržale, we kotrymž naši Serbja hišće žane tajke čišćane knihi njemějachu. My sebi tehdom myslachmy, zo budže so drje lědom wjacj tajkich ru-kopisow namakać, dokelž běchmy w tutym nastupanju hižom wšě znate knihownje a serbske cyrkwe přeptytali. Ale štóž pyta, namaka přeco zaso, hdyž sebi tež druhdy mysl, zo po-darmo pyta. Přez přecelniwe wobstaranje k. fararja Kubicy we Wjelećinje [prjedy we Łutach] buchu nam w zaždženym lěće hišće jene tajke rukopisne serbske spěwaŕske k přehla-danju požčene, kiž su so w swojim času w serbskej cyrkwi we Łutach, na mjezach hornjeje a delnjeje Łužicy, trjebałe a hišće tutej cyrkwi přisłušeju.

Štož zwonkowne tutych rukopisnych spěwaŕskich nastupa, dha su wone derje zdžeržane, do pergamenta zwjazane, přez dłón tołste a liči so w nich 870 stronow w 4. Zady scěhuja hišće někotre prózne łopjena, pokazowať khěrlušow a někotre přispomnjenja. Wone su jenož wotpisk jenych abo dweju staršich spěwaŕskich, kiž su so zhubiłe a je tutón wotpisk w lětach 1752—56 pomocny wučef Jan Bergať we Łutach, kiž bě tam wot lěta 1752 sem pola swojeho nana Marcina Bergarja substitut, wobstarať. Za kóždy khěrluš bu jemu 6 nowych pjenježkow z cyrkwineje pokładnicy wuplaćene. Wón je z cyła 249 khěrlušow do naspomnjenych knihow za-pisať, poslenje tři w lěće 1758 na požadanje fararja Jana Ehregotta Bětnarja. Jeho pismo je kencliske a dosć rjane a da so derje čitać. Z jeho žiwjenja nam dale ničo znate njeje, hač zo je wón dołhe lěta substitut był, před lětom 1752 wěsće hižom něhdže druhdže, hač we Łutach. Na tajki swój nje-zbožowny dónt skorži wón tu a tam w našich spěwaŕskich při podpisanju swojeho mjena, a praji na přikład w tutym nastupanju na 859. stronje: „Zum Ende gebracht den 8. Decbr. 1756 von Johann Berger, der Zeit noch hart betümmerten und geplagten

20jähriĝen Schulſubſtituten allhier. Der liebe Gott helfe mir um Chriſti willen aus dieſem Elende und beſcheere mir nach ausgeſtandener Marter und Qual im Tode ein ſeliges End. Amen.“ Tuto přeće pak so jemu hišće tak hnydom njedopjelni, přetož wón bě 1758 přečo hišće ſubſtitut, kaž wón na to na 870. stronje z nowa ſkorži. Jeho wotpiſk ma přědku scěhowane němske napismo abo titul:

Evangelijſches Wendijſches Geſangbuch,

Nach

Welchem in der Kirchen allhier zu Laudta pfleget geſungen zu werden und von dem Wohl-Ehrwürdigem, Großachtbarem und Wohlgelehrtem H. Ern. Herrn George Kneſchken, damahligen Pfarrern in Beyſein derer Kirch-Vätern und Schulmeiſter Martin Bergers von neuen aufgeſetzt, weil das vorige gleich nach Abſterben des Schulmſtr. Peter Kunzens verlohren gegangen, ſo geſchehen im Jahre 1680. Derer Herr Pfarrern ihr wendijſches Geſangbuch zu ihrer Bedürffniß iſt von den Faberijſchen Erben nach Budiffin zu mitgenommen worden, nun aber wiederum, dem Herrn Pfarrern H. Ern. Johann Ehregott Büttnern und ſeinen Successoribus von neuen abgeſchrieben Johann Berger, temp:

adhuc ludimoderator Subſtitutus a. c. 1752

et ſic porro 1756.

Zrjadowane su khěrłuše, kaž we wšitkich ſtaršich spěwaŕskich, najbóle po cyrkwinym lěće a spočinaja so z khěrłušemi wo wočłowječenju Khrystusowym a skónča so ze smjertnymi. Zo wotpiſanje tutech khěrłušow hišće w lětach 1752—56, w kotrychž mějachu hornjołužicy Serbja tola hižom dawno ſwoje čišćane spěwaŕske knihi, za nuzne dđeržachu, přindže z teho, dokelž je ryč wokoło Łutow namjezna a ſebi tehodla drje njezwěrachu, tam hornjoserbske spěwaŕske při Božich ſlužbach trjebać. Móžno pak tež, zo tam w tej wotležanej wosadže hišće ničo wo čišćanych serbskich spěwaŕskich nje-wjedžachu, přetož hdyž ſebi namjeznu ryč w tutech rukopiſnych spěwaŕskich bliže wobhladamy, dha namakamy, zo

wšak tola tak jara wot hornjeje rozdžělena njeje, zo njebudžiše tam wosada z našich spěwařskich spěwač móhla. Wo tym budže so kóždy přeswědčić móc, hdyž tež z tutech spěwařskich khěrluš: „jedyn twjerdy hród je naš Bóh sam“ wotěišecé damy, kaž smy tónsamy našim čitarjam hižom w 1. zešiwku našeho Časopisa wot lěta 1874 z třoch druhich rukopisnych serbskich spěwařskich podali.

Jeden twordy Hrod t jo našy Kneß Boh
 jena dobra Brohn á Nadoba ;:
 wohu pomha nahm jewšcheye Ruße,
 kejš naß jo schycknych wobdahl,
 then štahry šly Neptzatzehl,
 šle šnamy won myhny,
 šwylckeyu Motzu,
 á Lejšnowšchtzu še hottuno,
 na Swetze johmu rowna neho.

Našcha Motz ta jo jahre Slaba
 šteju my šmy šchycne šubehne ;:
 šanaß wohuno then prawy Mušch,
 kottrehojš Boh šam wuřwoblyhw,
 praščajš ty kto wohu jo,
 johmu prawa Žeřuš Chriřt,
 then Kneß Zebaoth,
 á ney šchaden druhy Boh,
 to Woyšcko won derby wobchowatz.

Dyby then Swedt pohlny Žertow byhl,
 á tzešly naß schycknych Schywoch pošchretz ;:
 da neboymy še jych nitz jahre,
 ptzetto ajš nahm nemořcha škodzetz,
 then Žürřhta toho Swyřta,
 hnywne won hlada,
 nitz nahm neřkodzy,
 ptzetto ajš won jo řudzešny,
 jehno Slowo Bořche joho porařy.

Slowo Boŕŕhe derba nahm datz predowatz,
 â ſchaneho Dzacka ſieho nemetz ;:
 Boh jo podla naſ nathom Plone,
 ſtym Swattim Duchom â Daŕramy,
 woſmuhſy nahm tho Schywehne,
 Dobytſ Dzetzſy â Schohnu,
 wopuſchzmy ſchyſcno.
 mahla jo jych Nadobyſzna,
 Kraleyſtvo Boŕŕhe to nahm woſtanno.

Budz Tſcheſchz Chwalba wetznemu Bohu
 â Woſchtzey theye ſcheye Gnady ;:
 aſch wohu nam ſwojch Syma poſſlahl,
 ſanaſche ſchyſcne wyſſce Sckody,
 budz Tzeſchz Swattemu Duchu,
 ſajoho ſchyſcne Daahry,
 fenſch ſuahmy dzehly,
 â naſ newopuſchtzſy,
 theu pomhaj nahm weſſelle. Amen.

Ryč w rukopisnych spěwaŕskich z Łutow.

Łuta (němscy Laute) leža w małym klinčku, kotryž tam Delnja Łužica do Hornjeje zasuwa. Zafarowane su Łuta a Wjeliki Koſyn; tola khodzachu tam tež zafar. Hornjołužičenjo z Hozyny, Lipeje a Tornowa ke mſi, hdyž bě tamna strona hišće bóle serbska. Duž je we Łutach měšana naryč, tak zo hornjoserbscy tam nimale tak derje rozymja kaž delnjoserbscy; čehoždla su tam prjedy pak Horni pak Delni Serbja jako duchowni a wučerjo byli. Hdyž pak wſědny lud woboju serbsku ryč tam znaje, by so mohla wot zdžělaných Serbow tež nětko dwoja naryč nawuknyč, wosebje wot kandidatow duchownstwa, zo bychu nuzy wo duchowných wotpomhač móhli, kotraž w Delnjej Łužicy našemu Serbowſtwu a jeho nabožnej zdžělanosći tak nje-směrnje ſkodži!

W předkhadzácym nastawku wopisane spěwarske z Łutow po słowje přečitawši widžu tehodla tež, zo je jich ryč jara měšana, za tym hač je khěrluš z Mollera wotpisany abo z cyła z delnjołužiskeje strony přinjeseny (jedyn raz steji: tutón khěrluš je pastor z Wjerbna — von Šerbin — sobu přinjesl) abo z hornjołužiskich tehdom hižo we wjacorym wudawku wudatych spěwarskich po naměžnej podryči trochu přestworjeny, kaž khěrluš: Dobru Notz tichy, str. 464, hdžež steji: Radj der Niederlaußnitzer Artz.

Kaž čista delnjoserbska ryč z wjele knihow znata, tak je tež naměžna podryč (Gränzdialekt) hižo wopisowana, n. př. w Smolerjowych Pěsničkach II. str. 280—282. Tež je k. E. Muka w našim Časopisu někotre pěsnje w njej zdžělil a k. Nyčka wšelake tamniše słowa. Tola při wšim tym njeje ani grammatiscy ani lexikalnje tuta strona dowučerpana. Tež ja cheu z tudy slědowacym jenož přinoški k temu wšemu dać, štož a kaž sym jón z łutowskich spěwarskich wupytał. Jenož małko mi při spóznaću formow a słowow hrozny prawopis zadžewa, w kotrymž je wjeleprudženy a njekedžbny kustos swoje spěwarske pisał. Njekedžbnosć pokazuje wosebje w tym, zo ani runozynki prawje njewotpisuje, n. př. položony — wu- moženy; joho — za njeho. Tola njepřeměnja runozynki, kiž su per nefas nadžělane, n. př. ten jandžel džašo k Marijam: Džico wy do Galileam!

Wotpisowař Jan Berger je sam jedyn khěrluš přeložil; přetož pod khěrlušom Waš hliffit dich Měnjich deir atd. str. 719 steji: Diefes Lied hat Johann Berger ins Wendische vertiret. Tola zo wo prawosći serbskeje ryče mało wě, dopokazuje z tym, hdyž němske „zu sein“ přeložuje: f budtzy! To same wukhadža z nje- trěbnych němskich słowow, kaž: Ugedwahije jo gor gmein, ptzefolgmatz, gifftny atd. Łaćanscy tež njeje mohł pišo: Do- mine vobiscum, pro memoria.

W zynkosłowje a grammaticy napaduje wosebje slědowace.

1) Měša so bóle hornjołužiscy wuprajane „f“ (labialne) — druhdy w pisane — z delnjoserbskim prawišim „f“ (pala- talne): wymohw (wymohł) a wymohf.

2) Nałožuje so hornje ć, dž město ś, ź: daći (daš möge, immerhin), džětki (džžćatka); tež korjeńske h m. g: pomohac

& pomahać; joho atd. Tola zasy husćišo delnje „c“ a „ch“, nic horniše: ć, kh: z wocyma (pódla: čin tšjčjin); chudy.

3) Dwojica „př“ piše so stajnje ptš, potajkim pťr abo drje jenož „tř“ wuprajane kaž nětko (hladaž Smoleř, Muka, l. c.) ptšćř, ptšyđš, přez, přijdž. Druhej našej dwojicy: kř, tř staj kaž w delnjej ryči: křica (řčitša), třawa (řšahwa).

4) Přidych w je před u, o: wusta, wutřoba, wuscíc se, woko, woplewać, wobłoka.

5) Čěmne „ó“ njeda so wuhódać, dokelž so njewoznamjenja, khiba: napuńijo (napólnijo), slunco.

W twórbach wopominam: Genit. kwasu, z dworu; Dat. owi (zřědka), oj, ej. Při žónskich mjehkich Gen. stajnje delnjoserbski i: do wěčnosti. Při pronominalnym skłonjowanju Gen. na -oho a -eho, tež skrótšene -eh: swojeh' lubeh' syna. Tež: jem' = jemu, jomu. Komparacia: wjacej, wjatyšy (wjáčšy); najwjatyšy, najlěpje, najpjerwej, ale tež nejlubšy. W naměstnikach: Gen. mja, ča (tša & tšjčja) pódla mje, če (tščh); při mnja, pódla mnja; tebja, wot tebja. Někotre razy stej: jech m. jich. W słowjesach: hornje wukónćenje pódla delnjeho: scynju (nic: scynim); stojm, myslim; imperativ: budži, pomoži, pokaži, wuwjedži! Participia z wuprajanym „ř“ po sobuzynkach: wjedł (weđl), přinješł; z krótkim kónčenjom: podjat, mjenowan; tež proseny m. prošony. Słowotwórba -ošc je stajnje -oščtš pisana; tola drje njeje -ošc so tam wuprajało powšitkownje, ale snadž jenož wot pisarja, kaž so druhdy něchtó wopačne wurjekowanje nawučí. Ja znajach knjeza, kiž kóžde „kiž“ wupraješe „kič“!

Słownik bych mohł rozdžělic na delnjo- a hornjoserbski: tola při wšelakim pisanju jeneho a teho sameho słowa w łutowskich spěwarskich budže najlěpje, hdyž woboje w jenym alfabetiskim porjedze podam. Štóz horni abo delny słownik z tym přiruna, sam lohcy wuhóda, čeho dla sym to abo wone słowo sem stajł.

bacht, Prahlerei.

běrje, pl. Pfingsten (von brać, weil der Pfingstins, Gült, eingenommen wurde) bėrjowny džeh. = swětki, swjatki. Břgl. bire bei Zwahr.

ćící čhren; jandzele řja.

čwěla, ničt čwila.

čwělować, peinigcn.

černje, neutr. Dörner.

čmowny, řinřter.

- daći, dać = daši; d. ten swět
 warcy.
 dawić = dajić.
 dla; twojego dla, mojeho dla.
 dłuń & dlumyń = hlubokosć.
 dobroć = dobrota.
 dobrotny = dobroćiwý.
 dołoj, dele, herab.
 drać = drěć; draće a braće
 wilike.
 drebjeny a skórki, Ueberbleibsel.
 drjowo = drjewo.
 drob; přez kosće a droby.
 dźbać = kedźbować.
 dźbanje = kedźba, Acht; měj
 dźbanje!
 dźěće, das Kind.
 dźělbný, theilhaftig.
 erbnik = herba.
 erbny, Erb.
 grijny, gering; grynejschi.
 hewace = hewak.
 hewkol, hierher, hier; hewkol
 nět = nětkoli, nětkol.
 himer, jimer, immer.
 hłažk, Glas, Gläschen.
 hoje = goje, lékař.
 horicy = horcy.
 horniwy = górníwy.
 hufka = črjódka.
 hurdy = jórdy, Sürden; při
 hurdach pastyrje.
 hydže, anderwärt.
 jaro & jare = jara.
 jatřeb (oberw.) = jastřeb.
 ješći, ješće = hišće.
 jětrny, eiternd; -ne rany.
 jutro = ranje; j. a wječor.
 jutřwy = jutry; po jutřwach
 (mehrmales); jutřowne mlíny,
 Dsterkuchen.
 južno = hižo.
- kakž = kaž.
 keu = cheu (vgl. fte).
 kerlejš = khěrluš (kyrie eleison!)
 klapc (klope?), Hammer.
 klě (Klee), pl. v. kejl, šip.
 klanjac se = klonjeć so.
 knježić se, herrschen.
 knihły (fniwy) = knihi.
 kotery = kotary.
 krasa, nic křasa.
 krotce = w krótkim, in kurzem, bald.
 křéonje = křćenje.
 křica neben kříž.
 kšit = škit, Schutz.
 kto, ktož, wer.
 lać, lewać; wón lejo.
 ledźwje, Lenden; 3 Leischwim.
 lichol = glichol.
 lichować, freimachen.
 lós a lich, frank und frei.
 łowe, Jäger; l. joho njepoterhujo.
 ložić se = zložiť so, wobroćić.
 lubi, lubja, lubju; k lubja, zu Liebe.
 lutny, letny eigen, einzig; lubowal
 ei ako twojo letnje; Boha lutny
 syn; wobł früher samolutny,
 vgl. samolenki = samón,
 samsny; später mit „lauter“
 vermengt: z lutnej gnadu.
 mać (matzsch) = mamka.
 makać, suchen; makaćo Jezusa.
 malučki, flein.
 mamka; m. Marija.
 matny, matt.
 měć; nóc měwa nowe swětło;
 woni změchu abo měchu
 wino najlěpše.
 milnje, gnädig.
 młohi & mnohi = młogi.
 morły neben morwy.
 morsać, schlagen.
 mroka; na cuzej mroce, im frem-
 den Lande.
 mrokotno, wolfig, finster.

nan, nie foter.
 než, nežli (jedynkróć: nelžto =
 nežlito) = dyžli.
 něha, něga, něgda, einſtmalē.
 nětkol & nětkola = nětko, nětkoj.
 njeměrný (njemerný), ewig.
 njeměrstwo, Ewigfeit.
 njewina = njewinowatość.
 nutriwnje = nutrkownje.
 nuzny, bedürftig, arm.
 nuzyć, nöthigen; lubość je
 Christum nuzyla.

ort = ert, röt.

ples, wołł plec, S. 706.
 podejpic, unterwerfen; podejpi
 jomu twój rozym!
 poznank, Zeißen.
 prawić = ryčec.
 predować = přédować.
 přecić, zählen, wie im böhmischen
 přecisti; přecil sy włosy;
 přęczone su włosy.
 přecpić, umſtürzen; se-, umändern;
 kak se to přecpi.
 přeliš; př. jare, př. wjele, sehr viel.
 přemale, ein wenig; maličko-
 sće dla se njezwadzi.
 přemožnje, gar sehr.
 přenowić = ponowić.
 přez = bjez, bžez.
 přichadać, kommen; přichadny.
 pyšnić, ſchmücken.

rada = radzićel.
 reja, Reihe.
 rjadny = rjany.
 rozmlódić, verjüngen, wotuowić.
 rozwlekać, auseinanderziehen, syće,
 die Rege.
 rozženuć, vertriben; wón roz-
 ženjo.
 ruwny = rowny.
 ryć = ruć; lawy ryju.

señ, Schatten; seň a chlódk.
 šcit = škit.
 sćodry = sćedry.
 skóncować, beendigen; wón chcył to
 sk.; njech skóncwanje je slódkel!
 slěpc, d. Arme; ten slěpc Lazarus.
 slěpčina = slěpk.
 slyza = sylza (oft).
 spěče Bože, ništ spěče.
 spomahać = pomhać.
 stawić; budu & budža stawjene.
 stawny = stajny.
 sterhać = storhać.
 stupanje do njebja, Himmelfahrt.
 sudstwo = sudženje.
 šalkot, Schalkheit, š. a hohemuth.
 šant = rubiško; pótny š.
 šmodować, verſchmähen.
 taki neben tajki.
 tawić = tajić; slunco tawi
 swoju swětlość.
 tohd = tehdy.
 trubal = truba.
 tworc, Schöpfer.
 twordy (?) & -dze, fešt.
 warcać; hela warcy.
 we & wo; we Christa wěrić;
 wěrimy wo jedyn Bóh.
 wilki & wiliki = wjeliki, wulki.
 wink = winnik.
 wobjedny, vereint.
 wobólgać = wobelhać.
 wobwinuć se, něčeho.
 wobžadlawić, eđeln.
 wodank = wodaće.
 wokřawić = wokřewić.
 wolmužna = jałmožna.
 wonce = wonka, wence.
 wony, a, e, jener; wot wonych
 měst, von dort.
 wopowješć se, sagen; wopowjez
 se wóšcej.
 wopytać = woptać.
 wostawić = wostajić.

woterha = woterga.
 wotpočiwanje, nic wotpočowanje.
 wotworić neben wotwjerać.
 wozać = wzać.
 wótcownje, wäterlič.
 wstać = wstać; horje wstał.
 wšajki = wšaki.
 wučobnik (hucabnik) = wučer.
 wujé = wuńé.
 wumorły = mordwy.
 wuradny, wobšgerathen; -ne pocyunki mi daj.
 wuskać = wyskać, juskać.
 wusmjerěć, tódtén.
 wutamać = zatamać.
 wuzhonić, erfahren.
 wysina, Šöhe; we wysinje.

zachadny, vergangen; přichadny
 a z.
 zacpijanje = zacpěće.
 zamanuć = machnuš; ak wětrik
 zamanjo.
 zamdžerěć, schließen, woči.
 zaprawjać, entschuldigen, verthe-
 digen; se z., sich entschuldigen.

zastojnik = zastupnik, střednik,
 Jězus.
 zatajeny, verborgen.
 zawitřa = z ranja.
 zawjadnuć = zwjadnyć.
 zbyć, loš werden; křiža zbyć.
 zedrać = zedřěć.
 zernjaško = zornjatko.
 zhornuć, wegnehen; žalosć ze
 mnje zhornjo.
 zjednota, Einigkeit.
 złomiš = zlemiš.
 zlotny = zloty.
 zmor = mór; před zmorom a
 drohoću.
 zufaly, großsprechlich, hochmützig.
 zważnosć, Gefähr.
 zważny, gefährlich.
 žhan = žgan.
 žiwot, Leib und Leben; swój ži-
 wot podać.
 žojma (zmylene?) = žolma,
 žwala.
 žolć, fem. Galle; teje žolće.
 žrěće = žloknanje; ze žraćim a
 žrěćim.

Přispomnjenje. 1. Mjez mnohimi němskimi a poněmskimi słowami w khěrlušach je wjele tajkich, za kotrež mamy serbske: auffrichtichny, Echaltot, Šohemuth, stillom atd.

2. Dokelž so mjehkosć (jotowanje) často zanjechuje, móže druhdy nje-wěstosć we wurjekowanju wostać, n. př. twerdy = twordy m. twardy, abo twjorjdy? Přirunaj: furata = kurjata, prawa = prawja.

3. Njewěstosć je tež w pisanju pomješenkow (deminutivow) w delnjoserbskich textach. Smoleř piše w Pěsničkach přidawniki na -učki: malučki, mudručki atd. Zwahr a někotři nowiši na -utški, -utški, utšičji, hladaj pod: maly, rědny. Kak hodži so ta pomješenka wuklasć, hdyž je tola w delnjoserbskim c město č? Pisanje utšičji njeda so ryčnisy zastupować, dokelž žane „r“ w tym pomjeňšacym wukóncu njeje. Duž dyrbi so přidać, zo je -utški skrótsene -utuški, po tajkim: malutški = malutuški, kaž: krótkuški, krótuški; rědnutški = rědnutuški atd. Abo je sylniše č město slabšeho „š“, kaž nawopak w hornjej ryči tuto za přeniše přikhadža: štyri m. čtyri (w delnej: styri), abo w delnej: šnal m. třnar, sknadžik? Runje tak je zeslabjene delnjoserbske: ptašk m. ptačk, nic ptačk! Potajkim dyrbi so w delnej ryči pisać: malutški abo maluški.

4. Po dočišćenju předkhadžaceho listna dostachmy wučah z łutowskeje khróniki fararja J. Kř. Rychtarja we Łutach. Pastorowje běchu: 1) Matej Ricodomo, prjedy blidař z Komorowa, 1576—1616. — 2) Jurij Rus wot 1617. — 3) Domaš Rychtař z Brěškow, zemrje 1647. — 4) Michał Faber (zwoťkal?) 1647—71. — 5) Abraham Wunš 1671—76. — 6) Jurij Knježk — 1691. — 7) Galba — 1698. *) — 8) Jan H. Wičaz 1734—40. — 9) Jurij Dumiš z wokolnošće Budyšina, prjedy pastor we Wulkich Rašynach pola Drěwka, 1741—53 (je wjacore serbske khěrłuše we Łutach zawjedl). — 10) Jan Bohusław Bětnař 1754—84 (zawjedze někotre khěrłuše). — 11) Jan Daniel Bressler ze Zł. Komorowa — 1818. — 12) Marćin Span z Wadec 1819—25, potom we Wětošowje. — 13) Jan Nugliš ze Suheho Gózda, najprjedy w Darbnje a Komorowje, — 1827. — 14) Jan Křescán Rychtař z Bližnikec mlyna pola Rašynow, prjedy w Zarnowje, 1828—56. — 15) K. Markus, nětko w Popojcach, 1856—70. — 16) K. Kubica, Hornjołužičan, nětko we Wjelećinje, 1870—76. Po nim su tam Němca wuzwolili, nic jako by serbski duchowny Němcow zastarać njemohl, runje kaž Serbow, mjez tym zo za wjele Serbow Němce njeje dosahacy, ale dokelž je za tamnu stronu malo kandidatow, a to zasy z teho wukhadža, zo su hižo najnižše šule němske a zo hóley na gymnasiu swój snadny serbski ryčny poklad dozhubja. Runje tak maja w Delnej Łužicy wjele wučerjow Němcow, hdžež by Serb wužitnišo skutkował, hdžž móže dvě ryči.

M. Hórnik.

Ballada.

Wot *Pawola Broniša*.

Bluže třo góleyki do šmy we góli,
 Wětr taki šćipaty dujo na roli,
 A na droze dłymoki sněg.
 Kšěchu pak wóni bys ze slyńcom
 Wo jsy při hujku před wjacorom,
 Ten cakašo tešnje na nich.

Běšo žen wjasoly gódowny cas,
 Wjasola gwězdka se wrošila zas,
 A z wjaselim žěchu te třo.
 Z razom pak wětrik se zwigał jo,
 Z tešnicu góleykow přimał jo,
 Před mrozom se třesešo wšo.

Hujk luby bydlašo wo jsy za rěku
 Měchu k njom' góleyki wjelgickan' dlejk
 A daloku drogu tam.

*) W rukopisu je str. 639 pastor Jan Khrystof Wiederauff 1720 mjenowany.

Droga jich wježo pŕez guscínu,
 Šcažka jich wježo pŕez puscínu,
 Žož nichten rad njewosta sam.

„Slyšytej, slyšytej, bližej a dlej,
 Psyck tam lajal jo, njeslyšytej?
 A z dymnika přižo tam dym.“
 „„Bogala, bogala, te wjelki ga laju,
 A njewěže, žo swójo bydlenje maju,
 A přibližu kuri se dlym.““

„Slyšytej, slyšytej, bližej a dlej,
 Kŕud tam klaskašo, njeslyšytej?
 Žgan kŕescány tam teke su.“
 „„Bogala, bogala, to lěso tam klaska,
 Před mrozom to drjowo w rozpukach praska
 A kamjenje do kusow du.““

„Glědatej, glědatej, bližej a dlej,
 Twarjenja carne tam, njewižitej?
 Hej, lubego hujka tam wjas.“
 „„Bogala, bogala, to twarjenje njejo,
 We smorgorju chto ga tam bydlenje změjo?
 Och pomoc tam njejo za nas!““

„Slyšytej, slyšytej, bližej a dlej,
 Tormaŕ ga tŕubi, njeslyšytej?
 Tak zni jogo wjasoly glos:
 Christus nam žinsa se narožil jo!
 Ten, daši zeŕn se nět pochylil jo,
 Nas wježo pŕez gólu a mroz.“

„„Bogala, nažeja njejo tu wěc!
 Ja njeslyšym niži tak wjasolu rěc,
 A njamogu k hujkoju hyš.
 Spod wjerbu se sednu toš, žitej pak wej
 A hujkoju wóte mnjo hulicujtej,
 Až rad něto kšěl při njom byš.““

Přižo ta smjersš, tak rědnje wón cowa,
 Lubego gólacka při sebje chowa.
 Njezdychuj wěcej, mój synk!
 Spi, mójo žišetko, rědnje spi,
 K njebjaskem' wóscujo górej ži,
 Žož lěpšy jo wótpocynk!

Hujk luby zaswěši k wjacoru swěcki,
 Góleyka pytatej drogu přez rěcki,
 Přez smogoř a rogožu tam.
 Smogoř pak chapja přešanuś,
 Góleyka musytej zagrěznuś,
 A hujk luby wóstanjo sam.

Seži na galuze malutški sprjosk,
 Zwiga we tužycu celo swój głosk
 A tuży žalosnje sam.
 Hujk luby jo jogo husluchał,
 Piakucy góleyka hupytał;
 Spod wjerbu wón lažašo tam.

Wučahi z protokollow M. S.

1) Posedzenje předsydstwa, 23. januara 1877. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Hórník, Kapleř a Mjerwa. Rozpomínaja so naležnosće pokładnicy a knihisklada; woboje dyrbi so we februaru do přehladneho rjada zestajeć. Tehorunja ma so cyły nakład słownika wot Monse do maćičneho sklada pře-wjezć a tam zawěsćić. Na to bu plaćizna někotrych staršich knihow za lud trochu ponižena. Zo bychy so tute spěšnišo předaće, chce k. Fiedleř reklamy do S. Nowin pisać.

2) Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 20. měrca 1877. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Hórník, Kapleř, Mjerwa a k. farar Jenč z Palowa, kiž ma tež poľnomóc wot k. fararja Imiša z Hodžiju. Najprjedy wuradźuje so programm za přichodnu hłownu zhromadźiznu. Hłownu rozprawu chce zastupny pismawjedzeř Hórník podać, dokelž je k. Łusčanski hižo wot 7. januara t. l. na njewěsty čas do Prahi jako nakhwilny praeses serbskeho seminara tam wotpućował. Jako nowe sobustawy běchu so zamołwili a buchu přiwzaći k. wučer J. Jenč z Draždžan, k. Dr. Sauerwein z Bantelna (Hannover), k. Józef Parczewski nad Grabianowom a katholska bjesada w Jaseńcy. K. Smoleř chce nowy zastupny list čišćeć dać.

3) Posedženje předsydstwa a wubjerka, 4. hapyrła 1877 dopołdnja. Přitomni: Smoleř, Dučman, Fiedleř, Hórnik, Imiš, Jenč, Kapleř a Mjerwa. Do M. S. běchu so jako nowe sobustawy zamołwjeli a su hnydom přiwzaći: k. wučer Kessler z Kobic, k. kand. duch. Běrnich ze Šćeńcy, k. stud. fil. Čoch w Lipsku a k. privatny wučer J. A. Šořta tudy.

4) Hłowna zhromadźizna, 4. hapyrła 1877 popołdnju w dwěmaj w Thiermanec restauraciji, pod wjedženjom k. předsydy Smolerja a w přistomnosći 30 sobustawow. Po wotewrjenju zhromadźizny čitaše M. Hórnik rozprawu w mjenje předsydstwa a wubjerka. W minjenym léće bě M. S. wudała: Časopis w dwěmaj zešiwkomaj a protyku. Připósłanje maćičnych knihow je k. Fiedleř sobustawam wobstarał. Jako najwažniše desiderium žada rozprawnik, zo bychu dotalne sobustawy M. S. swěrnj wostali a so prócowali wjele nowych dobywać; přetož jenož ze zhromadnymi mocami móžemy wjele wuskutkować. Na to předpołoža k. Mjerwa rozprawu wo pokładnicy; dokhodow běše 1723 hriwnow 51 pjenježkow, wudawkow pak 1612 hr. 97 p.; potajkim zby 110 hr. 54 p. Zamóženje M. S. w pjenjezach za wudaće knihow wučinja jenož 420 hr. 54 p. Nětko podawa k. Fiedleř rozprawu wo knihowni; do njeje bu wob léto 54 čislow darjenych, wo čimž knihownik dospołny zapis do jeneho bližšich zešiwkow Časopisa pripravuje. Dale rozpraji k. Kapleř, što je so ze składa předało a što je zbyło, wšitko jara přehladnje zestajane. Dale poskićuje k. farař Jenč w mjenje wubjerka rozprawu wo domje M. S. Dokelž so wutwarjenje hišće njeje započec hodźiło, je přecy hišće snadny deficit, kotryž pak chce k. Smoleř jako založer maćičneho domu sam njesć. Ze strony předsydstwa so hišće žadaše, zo by směł k. kapłana Michała Rólu w Budyšinje za pismawjedzerja sebi přiwzać, kotraž kooptacija bu ze spodobanjom připóznata. Na to slědowachu namjety. Knjez farař Mrózak z Budestec chce, zo by poselnik z maćičnymi knihami po Serbach słał; k. Hanowski, zo by so němska brošura wo M. S. spisala a zo bychu so knihi w Nowinach wobšěrnišo wopisowale; k. Jórdan, zo by so naša protyka w Pruskej, hdžež je nětko tež štempel spadnył, rozšěrjala; zasy k. Mrózak,

zo bychu napominanja k zastupej do M. S. so rozpósłate, kaž je so to w prjedawšich časach stało (tajke přeprašenja mamy na skladže); předsyda, zo by so ze składa exemplar kóždych knihow, kiž so k temu přihodža, do měšćanskeje hójejnje dał; štož wšitko so za dobre spóznowa. Někotři žadaja wudaće małego katechisma bjez wukładowanjow, ze špruchami a khěrlušowymi štučkami, a to wšitko w nowym prawopisu. Tule knihu chce k. wučer Bartko zestajeć a předsydstwo ju potom wudać. Při tutech wuradźowanjach přińdže postrowjacy telegramm wot k. praesesa Łusčanskeho z Prahi, a to w serbskej ryči; přítomni wunjesechu k. wotpósłarjej džaknu sławu. Nětko ryči k. student Muka w mjenje serbskich studentow wo wotmyslenym wudaću Seilerjowych pěsnjow, k čemuž su mjez sobu hižo pjenježne składowanje započeli (21 hriwnow). Přítomni pokhwala tule mysličku a zeskladuja k temu 34 hriwnow. Tak buchu nětko přenje 55 hr. na to wotmyslenje do lutowaŕniskich knižkow date, kotrež so k. fararjej Hórnikej do khowanja a dališeho wobstaranja dachu. Při tym praša so k. farar Mrózak z Malešec, hač by so nje-mohł serbski spěwnik, wot k. Fiedlerja dawno zestajany, nětko wudać. Předsydstwo wotmołwja, zo so to drje lětsa stanje, jelizo to pokładnica někak dowoli. Na to buštaj hišće dwaj knjezaj do M. S. přijataj: k. stud. Křižank ze Sějiec a k. wučer Garbař. Zhromadźizna žada, zo by so dale wo wudajomnych trěbnych knihach ryčalo. Knjez Bartko přeje sebi hnydom wudaće bibliskich stawiznow po Wangemannowych, k. Imiš pak chce khwilu wočakać, doniž ministerstwo wo tym nowe postajenja za šule njewuda, štož so hišće wěšće stanje. Přítomni su za tajke wudaće a proša k. Bartka, zo by z druhimi wučerjemi abo duchownymi tu knihu spisal; do čehož wón dobroćiwje zwoli. Při tej składnosći zhonichmy nadrobnje wot k. wučerja Jórdana zrudne powjesće, kak so w Delnjej Łužicy wužiwanje serbskich knihow w šulach zakazuje. Po tajkich dosć wažnych wuradźenjach wobzankny so zhromadźizna k powšitkownej spokojnosći a z dobrymi nadźijemi.

5) Posedženje předsydstwa, 18. meje 1877. Přítomni: Smoleř, Fiedleř, Hórnik, Kapleř, Mjerwa a Róla.

Z přenja wobzankny so posyłka knihow ze składa za towarstwo w Moskwje. Z druha ryči so wo žadanej kolportaži knihow; tajka ma so Huhnej z Wojerec dowěrić z njewysokim kreditom a z małym rabatom. Z třeca přizwoli so wudawk na wupyšenje kašća runje zemrjeteho k. assessora Wehle, prjedy wubjerkownika M. S. Ze štwórta postaji so, kotre knihi ze składa maja so do hójejnje tudy darić.

6) Posedźenje předsydstwa a wubjerka, 1. augusta 1877. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Róla, k. Jenč, sobu z poňmocu k. Imiša. Jako sobustawy so wozjewjeja a su přiwzaći: k. faraf Hadank w Kesselsdorfe, k. kubleř Hadank w Ziegenhainje, k. faraf Kurink we Łazu, k. wučer Krawc w Budestecach, k. wučer Kubica w Bolborcach, k. tachantski vikar Nowak w Budyšinje. Dla wudajomnych bibliskich stawiznow ma k. Smoleř najprjedy ze knjezami šulskimi inspektorami w Budyšinje, Kamjencu a Lubiju, pod kotrychž dohlad serbske šule słušeju, jednac, kotre a kajke sebi woni přeja. Na składze ležace Kurtzowe bibliske stawizny maja so hač na dalše wučerjam za 75 pjenježkow přewostajić. Skónčnje žada k. Jenč, zo by so papjera za protyku wot pokladnika wobstarala a zo bychu so protyčne klichéje do knihownje wotedawale a po móžnosći předałe.

7) Posedźenje předsydstwa a wubjerka, 10. septembra 1877. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Hórnik, Jenč, Łusčanski a Mjerwa. Najprjedy wustupi k. Łusčanski, kiž je hižo dlěši čas definitivny praeses w Prazy a w tu khwilu na wopytanju tudy přebywa, tež formalnje z předsydstwa, a bu jemu za jeho dotalne skutkowanje za M. S. přislušny džak wuprajeny. Zo je k. Róla na jeho město stupił a wot hłowneje zhromadźizny za pismawjedźerja wuzwolony, dyrbi so nětko tež wyšnosći zjewić. Wosebje jedna so wo tym, kak bychmy mjez Čechami wjacy sobustawow dostać móhli. Knihi-kupc k. Urbánek naš kommissionar w Prazy je slubił, zo chce z lubosće k Serbowstwu tule naležnosć do ruki wzac. Knjez Łusčanski žada k temu, zo bychu so přeprošeńske lisiki w českej ryči cišćale; štož chce k. Smoleř wuwjesć. (Pozdžišo je k. Urbánek sam jara přihódne přeprošenje cišćec dał a je jara pilnje rozšěrjuje.) Hórnik prosy w mjenje towarstwa

„Jednoty“ w Khróscicach wo něšto exemplarow serbskich spěwow ze sklada; přizwoli so 20 exemplarow Kocorowych spěwow. Při wotedaću tuteho dara ma so próstwa wuprajic, zo bychu někotři z Jednoty do Mačicy přistupili.

8) Posedženje předsydstwa, 29. novembra 1877. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Hórnik, Kapleř a Róla. Hórnik předpožži rukopis k. Jórdana z Popoje, delnjoserbske texty z notami, kotrež su za wudaće poskićene. Dokež so pjenjezy na wudaće hornjoserbskeho spěwnika trjebaja, njehodži so bohužel w tu khwilu tutón rukopis wudać; duž dawa so rada, zo by so časopisej „Serbska Lipa“ přepodał, kotraž chce přichodnje tež texty z notami wudawać.

9) Posedženje předsydstwa, 27. měrca 1878. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Hórnik, Kapleř a Mjerwa. Wučini so, zo dyrbi so hotowy přeni kruch Fiedlerjoweho serbskeho spěwnika, kotryž so pola Smolerja čišći, jutrowny tydžeň wudać. Potom postaja so porjad za hłownu zhromadžiznu.

Wučahnyl **M. Hórnik.**

Přinoški mačičnych sobustawow.

W běhu 31. lěta zapłaćichu swój přinošk tute sobustawy:

Na 1878: k. ryčnik Alfons Parczewski; k. kand. duch. Marcin Renč z Ketlic; k. kaplan Róla z Budyšina; k. farař Garbař z Kotec; k. wučer Jenč z Draždžan; k. professor Alexander Petrów z Krasnoufimska; k. Hippolyt Grodziecki; k. Art. P.; k. E. G.; k. A. L.; k. S. T.; k. farař Wjelan w Slepom; k. kaplan Lipič z Kulowa; k. Hilarij Treter w Laszkach Królewskich w Haliću; k. wučer Kessler z Koblic; k. Dr. med. Česla z Neweklowa; k. Mječišlaw Łopatecki we Freibergu.

Na 1877: k. farař Buk z Draždžan; k. wučer Kessler z Koblic; k. wučer Jórdan z Popoje; k. farař Kubica z Wjelečina; k. farař Mrózak z Hrodžišća; k. farař Mrózak z Budestec; k. farař Imiš z Hodžija; k. farař Dr. Kalich z Wujezda; k. Młynk ze Zarčča; k. diakon Běrnich z Klukša; k. farař Dučman z Radworja; k. kustos A. Patera z Prahi; k. stud.

jur. Hanowski z Budyšina; k. wučer Rostok z Drječina; k. wučer Garbař z Noweje Wsy; k. farař Kurink z Łaza; k. farař Hadank z Kesselsdorfa; k. kubler Pawoř Hadank z Ziegenhaina pola Lommatzscha; k. mlynk Hajnica z Wulkich Zdžar; k. stud. theol. Kilank w Prazy; k. gymnasiast Bart w Prazy; k. kand. fil. Holan w Lipsku; k. kand. theol. Renč z Ketlic; k. wyšši wučer Mättig na realcy w Budyšinje; k. farař Jenč z Palowa; k. gymnasiast Libš w Prazy; k. farař Gólč z Rakec; k. Modest Maryański z Barlina; k. farař Hörnik z Budyšina; k. knihikupe Pjech z Lipska; k. překupe Mjerwa z Budyšina; knježna Alexandra Bochdan ze Zadworza pola Lwowa; k. kapłan Kubaš z Njebjelćic; k. rentier Rabowski z Pomore; k. wučer Kral z Klukša; k. wučer Kral na Sokolcy; k. stud. K. Křižank w Lipsku; k. kapłan Skala z Ralbic; k. farař Herrmann z Wotrowa; k. farař Wjelan w Slepom; Jednota w Khrósćicach; k. kapłan Lipič z Kulowa; k. tachantski wikar Jurij Nowak z Budyšina.

Na 1876: k. farař Buk z Draždžan; k. student Bart w Prazy; k. farař Kubica z Wjelečina; k. farař Mrózak z Budestec; k. Mlyńk ze Zarěča; k. farař Sykora ze Smělnje; k. farař Dučman z Radworja; k. kustos Patera w Prazy; k. wučer Rostok z Drječina; k. wučer Wagner w Bukec; k. kand. fil. Holan w Lipsku; k. gymnasiast Libš w Prazy; k. rentier Förster z Budyšina; k. referendar Leidler z Neusalza; k. wučer Mučink ze Zemic; k. gymn. Delenčka w Prazy.

Na 1875: k. farař Buk z Draždžan; k. Mlyńk ze Zarěča; k. Patera w Prazy; k. farař Wanak z Woslinka; k. kubler Albert z Rachlowa; k. wučer Wagner z Bukec; k. kand. Holan z Lipsku; k. rentier Förster z Budyšina; k. farař Kordina z Minakała; k. referendar Leidler z Neusalza; k. farař Herrmann z Wotrowa.

Na 1874: k. Patera; k. farař Wanak; k. Albert; k. Förster; k. farař Kordina; k. Leidler; k. farař Herrmann; k. wučer Nyčka w Essenje.

Na 1873: k. Wanak; k. Kordina; k. Leidler; k. Herrmann.

Na 1872: k. Wanak; k. Herrmann.

Na 1871 a 1870: k. Wanak.

Mjena spisowarjow,

kotriž su do VI. zwjazka Časopisa (1873—77) nastawki
podawali.

Broniš Pawoł, serbski farań w Khoćeubuzu:

Błudnik (Erlkönig). XXX, 110.

Ballada. XXX, 123.

Dučman Handrij, farań w Radworju:

Pismowstwo katholicich Serbow. XXVI, 105. XXVII, 18.

Grys Mjertyn, wučer w Nowej Wsy pola Picnja:

Delnołužiske spěwy. XXVI, 52.

Hórnik Michał, farań w Budyšinje:

Nekrolog wo H. Seilerju. XXVII, 63.

Nekrologaj wo J. Welsu a J. Cyžu. XXVII, 117.

Serbska přisaha, pomnik ryče z 15. lětstotka. XXVIII.

Glossy w agendźe Khrystofa Blöbela. XXVIII, 53.

Nekrolog wo J. Nowaku. XXVIII, 54.

Dodawki, varianty a porjedženki ludowych pěśni. XXVIII, 68.

Staroserbske słowa w Magdeburgskim rukopisu. XXVIII, 80.

Jan Chojnan, jeho rukopis a delnjoserbske słowa w nim.

XXIX, 21.

Delnjoserbske słowa z rukopisa Kř. W. Broniša. XXIV, 49.

Al. Petrowa „Głosownia dolnołužyckiego jazyka.“ XXIX, 60.

Rukopis Jakuba Ledźbora. XXX, 88.

Ryč w rukopisnych spěwańskich z Łutow. XXX, 117.

(Wustawki Maćicy Serbskeje. XXVI, 56.)

(Nowe wustawki Maćicy Serbskeje. XXVIII, 57.)

(Wučahi z protokollow M. S. w kóždym lětniku.)

Imiš Hendrich, farań w Hodźiju:

Přinošk k serbskej synonymicy. XXX, 111.

Jan z Lipy (pseudonym):

Šěsć znjełkow Shakespeare'a zeserbšcene. XXVIII, 78.

Jenč Karl August, farań w Palowje:

Dwaj staršej spěwaj k česći serbskich spisowarjow. XXVI, 4.

Pohanske pohrjebnišća w Serbach. XXVI, 33.

Serbske powitanje wrótšlawskeje university. XXVI, 130.

Rukopisne serbske spěwańske. XXVII, 44.

- Přehlad spisow H. Seilerja. XXVII, 63.
 Spisowarjo hornjołužiskich evang. Serbow wot 1597—1800. XXVIII, 3.
- Spisowarjo serbskich rukopisow mjez hornjołužiskimi ewangelskimi Serbami hač do l. 1800. XXVIII, 82.
- Spisowarjo hornjołužiskich evang. Serbow, kiž su w druhich ryčach před l. 1800 wo Serbach pisali. XXVIII, 89.
- Nekrolog wo Dr. H. Lótzcy. XXVIII, 117.
- Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1871—76. XXIX, 90.
- Zemrjeći spisowarjo hornjołužiskich evang. Serbow wot 1800—77. XXX, 41.
- Nekrolog wo H. F. Wehli. XXX, 68.
- Hišće jene rukopisne serbske spěwanske. XXX, 114.
- Jórđan Hendrich, wučer w Popojcach:
 Delnjołužiske ludowe pěsnje. XXVII, 65.
 Delnjołužiske ludowe bajki. XXIX, 109.
- Delnjoserbske słowa XXIX, 70.
- Muka Ernst, kand. filol. w Lipsku:
 Šěsć pěsni z luda. XXVI, 73.
 Ludowe pěsnje a varianty z delnjołužiskich pomjezow XXVIII, 108.
- Variantaj delnjoserbskeju pěsnjow. Z Nowiny lipsčanskich študentow z lět 1826—1828.
- Delnjołužiske pěsnje. XXX, 3.
- Nyčka J. B., wučer w Essenje:
 Delnjołužiske a pomězne słowa. XXI, 78.
- Delnjołužiske dodawki. XXIX, 80.
- Radyserb (pseudonym) = Wehla Jan.
- Róla Michał, kapłan w Budyšinje:
 Zhubjeny syn. XXVII, 116.
 Drobnostki z luda. XXX, 93.
- Rostok Michał, wučer w Drječinje:
 Ptaki. XXVI, 10. 82.
 Wlečaki abo reptilije. XXVII, 9.
 Mjetele. XXVII, 98.
 Dwójkřídłaki. XXVIII, 42.
 Pawki XXIX, 9.

- Sauerwein, Dr., spisowař z Bantelna (Hannover):
 Serbske stucky. XXX, 73.
- Seiler Handrij, farař we Łazu (njeboh):
 Pěsni z luda. XXVI, 99.
 Pěsnje z młodostnych lět. XXVI, 102.
 Serbskim přecelam na puć do Lipska. XXVII, 8.
- Smoleř J. E., redaktor w Budyšinje, předsyda M. S.:
 Přednošk na wurjadnej hłownej zhromadźiznje M. S. XXVI, 63.
- Wehla Hermann Ferdinand, assessor w Budyšinje:
 Dr. Jan Mahr a jeho wotkazanje. XXVIII, 98.
- Wehla Jan, wyšši wučer na Židowje:
 Pomnik na Čelcu. XXVI, 1.
 Bohačk Balak a tři jandželjo. XXVI, 2.
 Wěšćenja. XXVI, 76.
 Jus primae noctis XXVII, 3.
 Pječ basni. XXVII, 5.
 Žarin a bruk. XXVIII, 65.
 Baje a bajki. XXIX, 6.
 Tři episke basnje. XXIX, 65.
 Štyri basnje. XXIX, 101.
 Swjaty Malin. XXX, 90.
 Zacpjena žeńtwa. XXX, 103.
- Wjelan Julius Eduard, farař w Slepom:
 Morwy doł. XXIX, 3.
 Wotrodženc. XXX, 40.
- Žarin (pseudonym) = Wehla Jan.

Porjedženki.

W poslenim zešiwku Časopisa namakaju so scěhowace zmylki.
 Na stronje 52: Krügar † 23. měrc 1858; str. 59: Möhn, rodzeny 31. awgusta 1793; str. 68: Wehlan wuda 1828 přenju agendu (nie 1825); str. 70: Sonnet wot Fiedlerja započina so ze słowami: Što jasne zwoy zynki želne zwojja.
 Mjeńše zmylki w Časopisu njech sebi kóždy sam porjedži.

Dodawk k šestemu zwjazkej Časopisa,
dalše pjeć lětnikow (1873—1877) wopřijacy.

Pokazowar,

po wopřijeću nastawkow zestajany.

A. Pěsnjerske džěla.

a) Wumjelske.

- Pomnik na Čělcu. Wot J. Wehle. XXVI, 1—2.
Bohač Balak a tři jandželjo. Po južnoserbskim přeł. J. Wehla. XXVI, 2—4.
Delnjołužiske spěwy. Wot M. Grysa. XXVI, 52—56.
Wěšćenja. Wot J. Wehle. XXVI, 76.
Pěsnje z młodostnych lět H. Seilerja. XXVI, 102—105.
Jus primae noctis. Wot J. Wehle. XXVII, 3—5.
Pjeć basni. Wot J. Wehle. XXVII, 5—8.
Serbskim přečelam na puč do Lipska. Wot H. S. XXVII, 8—9.
Žarin a bruk. Wot J. Wehle. XXVIII, 65—68.
Šěsć znjełkow Shakespeare'a, zeserbšćene wot Jana z Lipy. XXVIII, 78—80.
Morwy doł. Ballada wot J. E. Wjelana. XXIX, 3—6.
Baje a bajki. Wot J. Wehle. XXIX, 6—9.
Tři episke basnje. Wot J. Wehle. XXIX, 65—70.
Štyri basnje. Wot J. Wehle. XXIX, 101—102.
Wotrodženc. Wot J. E. Wjelana. XXX, 40.
Serbske stucky. Wot Dr. Sauerweina. XXX, 73.
Swjaty Malin. Wot Wehle. XXX, 90—93.
Zacpjena žeńtwa. Wot Wehle. XXX, 103.
Błudnik. Přełožk wot P. Broniša. XXX, 110.
Ballada. Wot P. Broniša. XXX, 123.
- b) Ludowe.
- Šěsć pěśni z luda. Wot E. Muki. XXVI, 73—76.
Pěśni z luda. Wot H. Seilerja. XXVI, 99—102.
Delnjołužiske ludowe pěsnje. Wot H. Jórdana. XXVII, 65—98.
Zhubjeny syn. Wot M. Róle. XXVII, 116.
Dodawki, varianty a porjedženki ludowych pěśni. Wot M. Hórnik. XXVIII, 68—78.
Ludowe pěsnje a varianty z delnjołužiskich pomjezow. Wot E. Muki. XXVIII, 108—117.
Delnjołužiske ludowe bajki. Wot H. Jórdana. XXVI, 14—21. XXX, 104—109.
Variantaj delnjoserbskeju pěsnjow. Drje wot H. Seilerja. XXX, 99—100.
Delnjołužiske pěsnje. Wot E. Muki. XXX, 3—40.

B. Ryčespytne džěta.

- Serbska přisaha, pomnik ryče z třećeje stwórce 15. lětstotka.
 Wot M. Hórnik. XXVIII, 49—53.
- Staroserbske słowa w Magdeburgskim rukopisu 12. lětstotka.
 Wot M. Hórnik. XXVIII, 80—82.
- Jan Chojnan, jeho rukopis a delnjoserbske słowa w nim. Wot
 M. Hórnik. XXIX, 21—49.
- Delnjoserbske słowa z rukopisa Kř. W. Broniša. Wupisał
 M. Hórnik. XXIX, 49—60.
- Aleksandra Petrowa „Głosownia dolnołužyckiego języka.“ Wozje-
 wja M. Hórnik. XXIX, 60—64.
- Delnjoserbske słowa. Wot H. Jórdana. XXIX, 70—78.
- Delnjołužiske a pomězne słowa. Wot J. B. Nyčki. XXIX, 78—80.
- Delnjołužiske dodawki. Wot J. B. Nyčki. XXIX, 80—90.
- Drobnostki z luda. Wot M. Róle. XXX, 93—103.
- Přinošk k serbskej synonymicy. Wot H. Imiša. XXX, 111—114.
- Ryč w rukopisnych spěwařskich z Łutow. Wot M. Hórnik.
 XXX, 117—123.

C. Stawiznařske džěta,

wosebje za stawizny serbskeje literatury.

- Dwaj staršej spěwaj k česći serbskich spisowarjow. Zdzělil
 K. A. Jenč. XXVI, 4—10.
- Pohanske pohrjebnišća w Serbach. Wot K. A. Jenča. XXVI, 33—52.
- Pismowstwo katolskich Serbow. Wot H. Dućmana. XXVI,
 105—130. XXVII, 18—44.
- Rukopisne serbske spěwařske. Wot K. A. Jenča. XXVII, 44—58.
- Přehlad spisow H. Seilerja. Wot K. A. Jenča. XXVII, 58—63.
- Spisowarjo hornjołužiskich ewangelskich Serbow wot 1597—1800.
 Zestajał K. A. Jenč. XXVIII, 3—42.
- Spisowarjo serbskich rukopisow bjez hornjołužiskimi ewangelskimi
 Serbami hač do l. 1800. Zestajał K. A. Jenč. XXVIII, 89—98.
- Dr. Jan Mahr a jeho wotkazanje. Wot H. F. Wehle. XXVIII,
 96—108.
- Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1871—1875. Zestajał
 K. A. Jenč. XXIX, 90—99.
- Zemrjeći spisowarjo hornjołužiskich evang. Serbow wot 1800
 hač 1877. Zestajał K. A. Jenč. XXX, 41—68.
- Rukopis Jakuba Ledźbora. Wot M. Hórnik. XXX, 88—90.
- Hišćejene rukopisne spěwařske. Wot K. A. Jenča. XXX, 114—117.

D. Přirodopisne džěta.

- Ptaki Wot M. Rostoka. XXVI, 10—33. 82—99.
- Wlečaki abo reptilije. Wot M. Rostoka. XXVII, 9—18.
- Mjetele. Wot M. Rostoka. XXVII, 98—116.

Dwójkřídlati. Wot M. Rostoka. XXVIII, 42—49.
Pawki. Wot M. Rostoka. XXIX, 9—14.

E. Nekrologi.

(XVI.) Handrij Seileř. Wot M. Hórnik. XXVII, 63—64.
(XVII.) Jakub Wels. Wot M. Hórnik. XXVII, 117—119.
(XVIII.) Jurij Cyž. Wot M. Hórnik. XXVII, 119—120.
(XIX.) Jakub Nowak. Wot M. Hórnik. XXVIII, 54—57.
(XX.) Dr. Hermann Lötza. Wot K. A. Jenča. XXVIII, 117—121.
(XXI.) Hermann Ferdinand Wehla. Wot K. A. Jenča. XXX,
68—72.

F. Wšelčizny a drobnostki.

Serbske powitanje wrótsławskeje university. Wot K. A. Jenča.
XXVI, 130.
Glossy w agendze Khrystofa Blöbela. Wot M. Hórnik. XXVIII, 53.

G. Macične rozprawy.

Wustawki M. S. XXVI, 56—60 (překhodne). — Nowe wustawki
M. S. XXVIII, 57—63. — Přednošk wo macičnym domje
wot Smolerja. XXVI, 63—70. — Wučahi z protokollow,
zličbowanje a zapis přinoškow (w kóždym lětniku). —
Wšelake wozjewjenja.

W o b s a h.

Delnjolužiske pěsnje. Zhromadził E. Muka	str. 3.
Wotrodženc. Wot J. E. Wjelana	„ 40.
Zemrjeći spisowarjo hornjolužiskich ewangelskich Serbow wot 1800 hač 1877. Zestajał K. A. Jenč	„ 41.
Nekrolog XXI. Wot K. A. Jenča	„ 68.
Wozjewjenje	„ 72.
Serbske stucky. Wot Dr. Sauerweina	„ 73.
Rukopis Jakuba Ledźbora. Podal M. Hórnik	„ 88.
Swjaty Malin. Bajka wot Radyserba	„ 90.
Drobnostki z luda. Zezběrał M. Róla	„ 93.
Zacpjena ženitwa. Baseń wot Radyserba	„ 103.
Delnjolužiske ludowe bajki. Napisał H. Jórdan	„ 104.
Błudnik. Delnjolužiscy přeložil Pawoł Broniš	„ 110.
Přinošk k serbskej synonymicy. Wot H. Imiša	„ 111.
Hišće jene rukopisne spěwařske. Wopisał K. A. Jenč	„ 114.
Ryč w rukopisnych spěwařskich z Łutow. Wot M. Hórnik	„ 117.
Ballada. Wot Pawoła Broniša	„ 123.
Wučahi z protokollow M. S.	„ 125.
Přinoški macičnych sobustawow	„ 129.
Mjena spisowarjow	„ 130.
Dodawk. Pokazowar k šestemu zwjazkej	„ 134.

W o b s a h.

Serbske stucky. Wot Dr. Sauerweina	str. 73.
Rukopis Jakuba Ledžbora. Podał M. Hórník	„ 88.
Swjaty Malin. Bajka wot Radyserba	„ 90.
Drobnostki z luda. Zezběrał M. Róla	„ 93.
Zacpjena žeńtwa. Baseń wot Radyserba	„ 103.
Delnjołužiske ludowe bajki. Napisał H. Jórdan	„ 104.
Błudnik. Delnjołužiscy přeložil Pawoł Broniš	„ 110.
Přinošk k serbskej synonymicy. Wot H. Imiša	„ 111.
Hišće jene rukopisne spěwařske. Wopisał K. A. Jenč	„ 114.
Ryč w rukopisnych spěwařskich z Lutow. Wot M. Hórnika	„ 117.
Ballada. Wot Pawoła Broniša	„ 123.
Wučahy z protokollow M. S.	„ 125.
Přinoški maćičnych sobustawow	„ 129.
Mjena spisowarjow	„ 130.
Dodawk. Pokazował k šestemu zwjazkej	„ 134.

Wo zapłaćenje a dozapłaćenje přinoškow prosimy naj-
naležnišo.

Sobustawy, kotřiž su pola k. Urbánka w Prazy přinošk
płaćili, wozjewja so w přichodnym zešiwku, w kotrymž budže tež
zličbowanje na 1877.

W krótkim wuńdže:

66) Serbski spěwník z notami. Wot Fiedlerja.

W o b s a h.

Delnjolužiske pěsnje. Zhromadził E. Muka	str.	3.
Wotrodženc. Wot J. E. Wjelana	„	40.
Zemrjeći spisowarjo hornjolužiskich ewangelskich Ser- bow wot 1800—1877. Zestajał K. A. Jenč	„	41.
Nekrolog XXI. Wot K. A. Jenča	„	68.
Wozjewjenje	„	72.

Wozjewjenje a próstwa.

Do Mačicy Serbskeje móže kóždy w kóždym času přistupié, kiž lětny přinošk (štyri marki abo 2 florenaj w slěbrje) zapłaci, za čož so jemu kóždolětnje wudate spisy připósćelu. Z cuzby sćelu so pjenjezy direktnje pod adresu: An den Verein der Mačica Serbska in Bautzen, Königreich Sachsen. Kommissionaraj towařstwa za wukraj, kotraž lětné přinoški sobustawow tež přiwozmjetaj a dobroćiwje sem wobstarataj, staj knihikupe Fr. A. Urbánek w Praze (za Čechi a Morawu) a knihikupe Pjeh (Schmaler & Pech) w Lipsku (za wšě dališe kraje).

Dokelž je sebi Mačica Serbska ležownosć kupiła za 20,000 toleri a na njej hišće přihódny nowy dom za 35,000 toleri twarié chce, prosy wona najnaležnišo a najpodwolnišo Serbow a jich přećelow wo pjenježne dary k wuwjedženju tajkeho wužitneho wotpohladanja. Na tute dary so w Časopisu M. S. z džakom kwituje.

Připóstanje knihow a starožitninow wuprošujemy sebi, je-li móžno, po knihikupskim puću pod adresu: Für den Verein der Mačica Serbska in Bautzen, durch die Buchhandlung Schmaler & Pech in Leipzig. Předsydstwo a wubjerk M. S.

Wo pjenježne přinoški na tuto lěto a na minjene prosymy najnaležnišo.

W krótkim wuńdže:

65) Prototyfa na l. 1878.

Č A S O P I S
MAČICY SERBSKEJE
1877.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Lětnik XXX.

Zešiwk II.

(Cyleho rjada čisto 56.)

B u d y š i n.
Z nakładom Mačicy Serbskeje.

ČASOPIS
MAČICY SERBSKEJE

1873—1877.

Zwjazk VI.

Lětnik XXVI—XXX.

(Zešiwk 47—56.)

W BUDYŠINJE.

Z nakładom Mačicy Serbskeje.